

DUHOVNO ŽIVLJENJE

LA VIDA ESPIRITUAL

59961

JUNIJ 1954

Starodavna slovenska bčžja pot — Stara gora pri Čedađu (na desno Furlanija)

S slovenske obale Jadrana: Znameniti grad Miramar pri Trstu

DUHOVNO ŽIVLJENJE

LA VIDA ESPIRITUAL

V MARIJANSKEM LETU 1954

L. XXII.

JUNIJ 1954

ŠTEV. 6

TIHI JUNAKI

IVAN KOROŠEC

Pomladne sape, ki so gnale velike krpe raztrganih belih oblakov, so se igrale z zastavo visoko gori na stolpu ljubljanskega gradu, da je vihrala razposajeno, kakor otrok v pomladnem soncu.

Tam daleč za Krimom je zamolko zagrmelo...

Četrty maj —

V veliki bolniški sobi, v pritličju vojne bolnišnice je tiho, da bi skoraj čul žarke majskega sonca, ki v jutru božajo ranjene fante.

Na nobeni postelji se ne zgane, nihče ne zastoka in lica ranjencev žarijo kakor otroku, ki je zaspal v materinem naročju. Sončni žarek, ki se je nalomil v oknu, je poljubil priprte veke na zagorelem vojakovem obrazu.

Filip se je zdramil. Pomel si je dre-motne oči in zajel pomlad, ki je dihala skozi okna. Nekje na vrtu se je oglasil ščinkavec. Tam zadaj za Krimom je zagrmelo.

„Dobro se dajejo. Ej, škoda, da nisem zraven.“ Filip je poskušal, da bi premaknil ranjeno nogo. Ni šlo. Samo toliko se je privzdignil, da je obrnil se-greto blazino.

„Toda, kaj — kaj je vendar...?“

Vse hiše okrašene z zastavami, z našimi slovenskim zastavami.“

Vzpel se je še višje, skoraj pokleknil je.

Povsod je vihralo. Kakor prešerna mladost je plulo z vseh poslopij.

„Gustelj, fantje, pogledjte! Glejte, na-

Naslovna stran: Poslušni Jezusovemu naročilu so šli apostoli v dvorano zadnje večerje, kjer so enodušno vztrajali v molitvi. Med njimi je bila tudi Jezusova mati Marija. — Ta prizor je izredno lepo prikazan v farni cerkvi pri Mariji na Zilji (del oltarja) na Koroškem

še zastave — vse mesto!“ V Filipovih očeh gori, kakor da bi gledal čudež.

Vojaki hite s postelj, k oknom. Nekateri štorkljajo z bergljami, drugi, ki jih še niso dobili, lazijo po štirih. Le najtežji so ostali v posteljah. Grabijo se za posteljne oklepe in stezajo vratove, da bi videli praznik, ki je zacvetel s pomladjo.

Skozi vrata je butnila bolniška sestra s šopom dnevnikov v roki.

„Fantje, praznik! Slovenija vstaja! Svoboda!“

„Praznik, naš slovenski praznik — Slovenija — Svobodna Slovenija —“ Ranjeni vojaki šepetajo, kot bi molili. Vse telo jim drgeta v nečem silnem, neznanem; kar čutijo, kako polzi v nje nekaj čudovito lepega; nekaj, kar bi nikoli ne mogli povedati, pa vendar čutijo vsi enako.

„O — Filip —!“ jeclja Gustelj, več ne more.

Vse je tako rožno, mehko, kakor v sanjah.

Fantje bi se najraje objeli. In ne samo med seboj. Ven bi udarili na ulice in se pobratili z vsemi, z vsakomur, za ta veliki slovenski praznik. — Tudi z onimi, katerih kroglje in bombe so jim odtrgale ude in spočile obraze — tudi z njimi bi se objeli. — Dovolj je sovraštva, solza, krvi. — Dovolj...

„Joj, glejte, celo na grajskem stolpu plava naša zastava!“

Oči vseh ranjencev so poljubile narodovo svetinjo, ki mogočno vihra v majskem vetru, kakor da hoče objeti vso domovino, vse brate, razdvojene po krivičnih mejah.

Fantje kar ne morejo verjeti očem; čudež —! Potem pa se je utrgalo kakor plaz in iz sto grl je udarilo:

„... Zdrava bodj moja domovina...“

Vsa okna so polna pesmi, da ljudje postajajo na ulici in pojo s fanti.

„... zadnja kaplja mojega srca to je moja domovina...“

In sonce in zastave pojo z vojaki pe-

sem o domovini v pomladno jutro, ki je sveže in čisto kakor dekliške oči.

Vse premajhna je ta bolniška soba, da bi mogla biti prostor tej silni mladosti.

„Slovenska zastava na slovenskem stolpu!“

Še nikoli ni Filip videl tega, še nikoli...! Glavo je sklonil na mehko blazino in obmolnil. Nekaj, kakor kaplja pelina mu je skalilo radost, pa je spet utonilo in bilo mu je kako jetniku, ko se mu odpro vrata in sreča na pragu vse, kar mu je ubilo jetniško zidovje. Kar ne more verjeti v svobodo, ki diha vanj.

V očeh, ki gledajo čudež, mu je zagorelo nekaj, kakor kristal in utonilo na mehki blazini...

Tam daleč za Krimom pa je zagrmelo močneje in bližje...

*

Nedelja je bila tisti dan. Čez polje je dihal maj in z gora je zadišalo posleču. Stol v Karavankah se je belil, kakor veliko božjepotno znamenje in tam preko je stražil Triglav, odet v hermelin, posut s tisoč kristali. Ob nogah mu je cvetela pomlad.

Vlak je hrupno zapeljal čez Soro.

Fantje so kar nejevoljni. Le zakaj je potreben ta prevoz iz Ljubljane? Sicer pa — povelje jim je zakon. Morda bodo ostali v Kranju! Tako lepo bi zdravili ta planinski zrak!

Filip je nekeje v srednjem vagonu. Z Gusteljom sta skupaj. Roki si je podložil pod glavo, z očmi pije lepoto pokrajine, ki beži mimo odprtih vrat, kakor dogodki te burne pomladi.

„Presneta reč, da sem jo staknil ravno sedaj, ob koncu. Sedaj, ko bo najlepše.“ Kar jezi ga. Najraje bi bil s svojimi fanti tam v udarnem bataljonu. Kar dolgčas mu je. Eh, tako živahno je vedno med tistimi gadi. Sama pesem in smeh. Čim huje treska, tembolj so razposajeni. Kar prirasli so v ta vihar, le kdo jih bo ugnal!

Gustelj je narahlo zastokal.

„Te boli?“

„Ključje mi. Nekaj čudno debela postaja noga. Vročina me daje. Da bi mi kdo prevezal,“ si želi Gustelj.

„Potrpi, v Kranju, ko ustavimo,“ ga bodri Filip. Tudi njemu bi dobro dela sveža obveza.

Potem je spet tiho v vagonu, le šklopotaajoča kolesa uspravajo fante.

Vlak je ustavil v Kranju. In, ko so bolniške sestre končale z obiskom po vagonih so se spet premaknila kolesa.

Tako prijetna je ta vožnja po okrepcilu in sveže obveze tako dobro denejo.

„Pa vendar, kam neki nas vlečejo?“ misli Gustelj glasno.

„Hm, pravijo, da na Koroško, v Celovec ali kam — v bolnišnico,“ ve Filip.

Čez B'egoš so udarila sovražna letala. — Vlak je obstal. Kakor listje so se razkropili lažje ranjeni in invalidi ter se poskrili po grmovju ob Savi. Težje ranjeni vojaki pa čakajo kakor priklenjeni, kdaj jih bodo prerešetalirafali. Pa vendar — saj so ranjenci in vlak Rdečega križa!

Nekajkrat so zakrožila letala, kakor jastrebi išočii žrtve, potem so utonili za Karavanke.

Spet je vse mirno v vagonih, le pesem šklopotaajočih koles se zliva v Savo. —

Sonce se je že močno nagnilo in Karavanke goré v škrlatu. Tam nekje za Blegošem regljajo strojnice.

Filip posluša, kakor daljni pozdrav njegovih fantov.

In tam zadaj je Bohinj, Slap, Savica in Bled, jezero, Vintgar, na desno Prešernova Vrba. — Kakor iz pozabe mu vstajajo spomini izza četrte šole. Takrat za maturo je obiskal te kraje. Saj je bilo lepo, pa on tega takrat ni vedel. Danes pa se mu zdi, da diha vsak kamen, vsaka dolina poje, gore mu mahajo v pozdrav — v slovo! Ne, ne v slovo, vabijo ga v svoje skalne stene, na vrhove, kjer ni sovrašтва, ni maščevanja in krvi.

Turjški grad — slovenski Alkazar, kjer so se junaško bili in umirali naši borci

Triglav — Stol in spodaj ob vzožju je zapuščeni prestol „Brezjanske Marije“. Utrujena misel se mu je ustavila, kakor korak prošnjega romarja.

„Marija, saj veš, naših domačih nikar ne zapusti in vseh naših! Ne daj, da bi jih oni dobili v roke. Če bodo že morali od doma; saj si tudi bežala, z njimi pojdi, Marija! Ne pusti jih same v tem viharju, varuj jih Marija. Spomni se...!“

Filip je molil, kot bi se pogovarjal z Materjo božjo na Brezjah.

V Lescah se je vlak ustavil.

„Pravijo, da ne moremo naprej, zaradi porušerega mostu, tam nekje spreddaj,“ je šlo po vlaku.

Nekaj težkega je padlo na ranjence in megla, ki se je vlekla v večernem hladu nad Blejskim jezerom, je bila kakor sopara stolpljenega svinca.

„Pravijo, da ni sile in da bo most do

jutri zjutraj popravljen,“ bodri fante štabni zdravnik.

Tako hladi vsaka beseda, kakor sveža obveza na rani.

„Nič kaj dobro se ne počutim, tu na odprti progji, takole brez moči,“ zaskrbi Gusteljna.

„I no, pa vendar, kaj nevarnejšega menda ni,“ bodri Filip, da bi še sam sebe prepričal.

Doline je že zalival mrak, le vrhovi gora so še goreli, ko so bolniške sestre razdelile fantom večerjo in jim voščile lahko noč.

Filip si je odgrnil odejo. Tako tesna in težka se mu zdi, kot bi bila iz svinca. In ta mračni prostor tu v vagonu ga duši, obojna vrata so odprta, pa vendar je tako tesno in zdi se, da se stene stiskajo v temi, da se približujejo druga drugi. Vzpel se je in ko se hotel opreti na nogo, ga je sunilo v rani.

„Aj,“ je pritajeno zastokal in se s hrbtom naslonil na steno. Zazrl se je preko polja na ugašajoče gore, ki so tonile v temo, kakor hrepenenje ranjenih fantov. Tam na vzhodu pa so se gostile zvezde, kakor rožne jagode med prsti bolniškega kurata:

„...ki je za nas krvavi pot potil...“

Noč je bila mirna, le kdaj pa kdaj se je utrgal strel v temo. In tam nekje daleč za Notranjsko je grmelo...

Še pred soncem so se zbudili fantje naslednjega dne. Z novo zarjo je vstalo novo upanje. Tako sveži so obrazi v jutranjem hladu, ki jim gori v očeh, kakor rosa, ki se preliva na mladih travah.

Dekleta-sestre so že na nogah. Pripravljajo zajtrk za fante; kruh z maslom in marmelado, pa skodelico toplega čaja. Sonce se je že ločilo od gora in tam nekje pod Begunskim borštom so se oglasili kravji zvonci.

„Vražja smola, to je že sabotiranje,“ hiti nervozno štabni zdravnik proti postaji. „Kaj vendar čakamo?“

Fantom postaja tesno. Ta čudna negotovost; to čakanje tako mori.

Ves zasopel se je vrnil zdravnik.

„V vagone! Če ni mostu, gremo po grabnu! Nihče naj ne odgovarja na morebitne sovražne strele. Mi smo transport rdečega križa!“

„Kaj vraga misli s tem?“ Gusteljna je kar sunilo.

„I no, če bi nas le morda poskušala napasti kaka sovražna zaseda, da ne odgovarjamo, ker...“

Filipu se je zadavila beseda...

Kolesa so zacvilila in vlak se je počasi premaknil, kakor da bi čutil vso tisto težo slutnje, ki leži na ranjenih fantih.

„Ena sama sovražna patrolja naredi z nami kar hoče,“ Gusteljnovce misli so tako črne.

„E, pa vendar, saj je tudi naših nekaj oboroženih.“

„Ranjenci —?“

„Ne, pač pa nekaj...“

„...Hm, ti se bodo skrili za nas! Sicer pa, saj smo vendar ranjenci, rdeči križ,“ išče Filip.

„Jim ti kaj zaupaš onim tam...?“

Spogledala sta se. Prav ničesar ni bilo, kamor bi se oprla.

Vlak se je premikal, kakor bi štel metre. Potem se je ustavil, kot bi se zbal nečesa, zapiskal je in pognal nazaj. In spet so bili fantje tam, kjer so se v jutru zbudili.

„Pa kaj vraga nas tu uspavajo? Zakaj ne gremo nazaj do Kranja,“ je nestrpen bolničar.

„Ne moremo — za nami je razrušena proga...“ Štabni zdravnik je klonil.

Tam z leve za poljem je zalajala strojnica — menda v prazno. Nič ni bilo odziva, le odmev se je zarezal iz boršta pod Begunjami.

Potem je bilo tiho kakor na veliki petek. In zgoditi se je moralo nekaj, da je razklalo svinčeno moro, ki je takrat

v tistem maju ležala v tem gorenskem kotu.

Od nekje spredaj se je utrgalo in udarilo silneje kakor krogla.

Partizani!!

— — —
Morda bi bilo le še prostora za krik v svobodo. Potem se je zrušilo kakor plaz in vagoni so bruhali, vse kar se je moglo premakniti.

Nič določnega ni moglo iz te mase ranjenih, ki niso mogli umreti. Le vzdih, čudni zategli, so rezali do kosti, njih, ki so ostali priklenjeni v tesnih vagonih.

Nič več, le živeti je hotela ta mladost. Tako radi bi ti fantje dočakali svobodo...

Čudna kolona se je vila čez polje proti Brezjam, kakor prošnja procesija hromih in pohabljenih k Materi božji. Ob bergljah in palicah so stokali fantje, nekatere so nosili, drugi je spet lazil po štirih; ubogi fantje!

„Zbogom! Zbogom!“ so jim voščili oni iz vagonov. Bleda, trudne roke so se zganile.

„Če boste našli svobodo, spomnite se tudi nas, da nam bo sužnost lažja,“ je voščil Filip. Potem je utihnil in tudi drugi so obnemeli. Hrepenenje je utonilo in v očeh je ugasnila mladost. Njih pogledj so bili kakor oči starca, ki sam in zapuščen čaka smrti.

izza ceste je udaril juriš. pijani sovražnik z bombami drvi proti vagonom. — V voščeni obrazil ranjenih fantov je ugasnilo življenje. Tam na sprednjem vagonu pa kurat Jenko moli za srečno zadnjo uro.

*

Spet šklopotajo kolesa, pa to pot ne uspavajo, kakor pred dnevi, tudi pomlad je umoknila in Sava tako tuje šumi.

V vsakem vagonu stoje sovražne straže, in ranjeni fantje, že vsega oropani, so še vedno deležni zasmehovanja, psovov in udarcev. Pa ne čutijo ničesar več, noben vzdih se ne utrga iz razme-

tanih vagonov, le voščene ustnice komaj vidno trepečejo.

„O, Marija z Brezij, ti varuj naše domače in vse naše, da jih ti ne dobe. Ti bodi z njimi, o Mati!“ Filip moli, kakor da bi klečal na Brezjah pred Materjo božjo. Tesno stiska drobno svetinjico, ki mu je še ostala; kakor otrok materino roko.

Potem so se vrstile postaje, kakor na križevem potu. In povsod si je pijani sovražnik želel krvi.

„Naj pride karkoli, tudi ono zadnje, kar mora priti, če je to v ceni za našo Slovenijo.“ Fantje se ne boje ničesar.

*

Spet vihra zastava s stolpa nad mestom. Prav taka kakor takrat, le v sredi se je drži zvezda, kakor velik krvav madež. Filipove trudne oči se kar ne morejo odmakniti od nje.

„O Bog, če bi imel moči kakor nekoč, udaril bi tja gori in iztrgal tisti krvavi madež iz te naše svetinje!“

Žile na rokah so se mu napele, prsti so se skrčili, moči pa ni več v njih.

Z Gusteljnomo sta skupaj. Nametali so jih zunaj poslopja pod veliko leseno lopo, kakor drva.

In ko se je dopolnilo silno trpljenje teh tihih junakov, je prišel tisti zadnji večer in z njim rešilni kamijoni.

Kakor zaklano meso so naložili to uklenjeno mladost. Še vzdihov ni, le včasih zaškripljejo zobje, da bolečina ne more iz grla.

Potem so zahreščali motorji skozi mesto.

„Za naše domače, za vse naše, da jih ti ne dobe. O, Marija...“ Tako je molil Filip mimo šenkavža in Gustelj je prav tako prosil in sto in tisoči; vsi enako — za naše domače, za vse naše — le zase niso prosili! Ah, ti naši fantje!

Kamijoni so utonili v noč, proti jurtu pa je v Krvavih pečeh, tam za Krimom spet zagrmelo...

R O Ž A M A R I J A

JOŽE RANT

„Lepše cvetice ni, kot je lelija,
lepše device ni, kak je Marija.“
(*Fantje se zbirajo*)

Tako in podobno poje slovenska narodna pesem o „prelubi Mat boži“. Marija je namreč tudi v njej na tistem mestu, ki ga ima sicer v življenju slovenskega človeka. Preletimo nekaj Marijinih mest v nerevnem slovenskem ljudskem pesništvu. Prav splačalo se bo za osebni užitek, za globlje poznanje naše narodne pesmi in ne nazadnje za naše duhovno življenje.

Nekaj takoj opazimo: kamorkoli pogledamo, skoraj povsod najdemo vrstice, ki omenjajo Marijo. Naj bodo to pesmi, ki izpovedujejo pevčevno notranje doživljanje, ali ki pripovedujejo o zunanjih dogodkih, naj bo katera koli pesniška zvrst, naj bo malone kakršna koli vsebina.

Ljudska vera in domišljija se kaže že v raslovih in lastnostih, katere priveda Mariji. Našli bomo vse, od Matere in Device, do Vnebovzete in Kraljice. Pevci pa se ne zadovolji s tem. Preljuba Marija mu je roža, najlepša lilija, precartana devica, ljuba troštarca in podobno.

Evangeliji nam sicer zadostno opisujejo glavne dogodke iz Marijinega življenja, a Marijinim častilcem se je to vedno zdelo premalo. Zato pri vseh narodnih in tudi v našem številne legende dopolnjujejo sveto zgodbo (n. pr. Jezus rojen). Veliko več jih podaja nove, bajno čudovite prigodbe iz bega v Egipt (Razbojnik) ali s skritega Nazareta (Marija in grlica; Prediška). Druge

spet slikajo njene čudežne posege z nebes na zemljo; take imajo včasih zgodovinsko ozadje (O udarjeni Mariji na Ljubnem).

Kjer se najbolj kaže, kako so naši očetje hoteli biti in bili pravi Marijini sinovi, so tista mnoga mesta v narodnih pesmih, ki posebe izražajo razmerje naroda do Matere božje in svoje Matere. So to predvsem prošnje, razni pogoji uslišanja in razne oblike češčenja. Le te nekoliko prepevajmo z ljudskimi pevci v Marijino slavo.

1. PROŠNJE K MARIJI

Že smo rekli, da so pretežni del takih Marijinih mest v narodni pesmi prošnje. Človek ve, da je v vedni potrebi in se obrača tja, kjer upa najlaže in najbolj gotovo dobiti pomoči.

Pevci prosijo v bolezni, težavah, ljubezni: „Ljuba Mat božja ti, troštarca vseh ljudi, troštaj ti mene no moje srce“ (2403).*

Rajaje v kolu so molili za dobro letino: „Daj Bog, daj nam dobro leto, daj Marija, daj nam Bog“ (Poljarsko kolo).

Vojak menda Slovenec nikoli ni bil rad, to dobro pričajo naše vojaške. Zato ni čudno, če se je rad rešil vojske: „preljuba Mat božja iz šmarne gorjé, ti menj pomagaj iz strašne vojské“ (7178).

* Pesmi so v članku navedene po zbirki: Dr. Karl Štrekelj, Slovenske narodne pesmi.

Če pa že mora iti na vojsko, potem mu
„Marija daj srečno prestat“ (6799). In

„Marija pojdi z nami v kompanijo,
da nam bo ob strani stala,
da nam bo pomoč dajala“
(Novak se priporoča Mariji)

Prav veliko jih prosi za tako Mari-
jino tovarišijo: otroške, svatovske, piv-
ske, vojaške. Pevec je tako prepričan o
Marijini pomoči, da ob slovesu poje:

„Pri vas ostanj večni Bog,
z menoj pa pojdi Marija.“

To moremo smatrati za značilno ljud-
sko zaupanje v Marijino vedno pomoč.

Najpogostejša prošnja je nedvomno
za sveti raj; pa saj je tudi najpomemb-
nejša. Nemalo legend pripoveduje o raju,
a vse vedno končajo z „Jezus, Marija
nam ga daj“. Drugače pa si ga žele bol-
niki, svatje in vinski bratci, delavci, jet-
niki. Le dva primera:

„Če pa mene iz vojske nazaj več ne bo,
oh ljuba Marija, sprejmi dušo v nebo:
o Jezus Marija, sprejmi dušo v nebo,
to truplo pa v črno zemljo“ (6795).

„Prid Marije na pomoč,
paržgi nebiško luč“

(Krancelj smo že spleli).

Če je bilo treba, so naši fartje pri-
jeli tudi za puško ali „bridko sabljico“,
v obrambo svoje vere. Morda se ni le
eden povzdignil do junaškega dejanja
kreposti:

„Jezus, Marija, mi dajta pomagat,
da b srečen na vojski bil,
za vero kri prelil,
Bogu dušo zročil“ (6900).

2. NEDOLŽNOST IN ZAUPANJE

Verni narod se zaveda, da je za usli-
šanje prošenj Mariji treba nekaj nu-
diti. Predvsem dvojce: nedolžnost in za-
upanje.

Nedolžnost:

„O Jezus Marija zdihujemo k vam,
zdej smo v prijaznosti, pridite k nam.“
„O Jezus Marija zdihujemo k vam,

Nič čudnega, saj:

„Bogu noj Marii je narveča žvahtnuest
ena nedovžna noj čista mwadnuest“
(Svatbeni raj)

Marija sama je zgled:

„Narlepša lilija jim tak spomin dava,
da je nedolžni stan Jezusu ljub“ (1031).
Zaupanje:

„Če glih karoni pokajo,
podajmo se v božjo voljo,
Marija nam pomagala bo“
(IV Razd, I Dod, II B 22).

„Le nič ne žalujte,
dvic Marij me zročujte,
saj jaz bom vse
voljno prestal“.

(Slovo)

3. ČEŠČENJE

Tako z Marijino pomočjo uspevajo
pri svojih opravilih, ki jih začenjajo v
Marijinem imenu, vrše v Marijini druž-
bi in znajo zanje Mariji tudi hvalo da-
jati.

„Ni lepše tovarišije
kot je Jezus no Marija:
to je narsprelepši glas,
če ostaneta pri nas.

(Slovo od sveta)

V družbi z Marijo je namreč lepo in
veselo. Kjer pa Marije ni in nje češče-
nja, tam „za blago se kregajo, za dušo
nič ne spomnijo“. Kjer Marije ni, je po-
gubljenje. O tem nas lepo pouči „Duša,
v pekel zavrjnena“.

Duša pride v nebo. Sv. Peter pov-
praša Marijo, če jo je „kaj častila, mo-
lila Jezusa“. Marija mu odgovori:

„Te duše ne poznam,
me ni nikdar častila,
molila Jezusa.“

Potem je rajžala duša v vice, pa tudi
tu pride venkaj Marija in jo zavrne. Z
godbo so jo sprejeli v peklu in je plesala,
češ saj je navajena.

Ker je vera o potrebi češčenja Mate-
re božje tako globoko zakoreninjena v
slovenskem ljudstvu, hoče temu primer-
no tudi živeti. Marijo časti vedno in pov-

sod od rane mladosti do visoke starosti in na zadnjo uro, pri delu in jelu, počitku in razvedrilu. Zato stanovske pesmi toliko pojejo o Marijinem zgledu, vse pa vzpodbujajo k posnemanju Marijinih čednosti.

Nekatere pobožnosti so se vernikom posebno priljubile. Narodna pesem v glavnem pozna: romanja in molitev svetega rožnega venca.

Romanja:

Toliko je slovenskih Marijinih cerkva in med njimi je precej božjepotnih. Izmed teh je skoraj ni, ki bi ne bila v tej ali oni zvezi omenjena v kaki pesmi, največ v vzklikih in legendah o nastanku božjih poti.

Marijin romar je bil „Stari berač“. Na stara leta so mu kolena okamenela „v to sivo kamenje“. Pa

„srela ga, srela Devica Marija,
mu naročila:
Ide li ti, betlar,
na goro visoko,
tam stoji ena cerkev
od device Marije.
Tam si dol poklekni,
tam pred njen oltar,
no še ti tam zmoli
svoj sveti roženkranc.
Prišla bota golobca dva...
nebeška angelca...
in te peljala
gor v sveto nebo,
gor v sveto nebo,
no v sveti raj.“

Tako plačuje Marija, „aj ta dobrotnica, aj ta jaboka“ (Berač-revež).

Rožni venec

Pogoste omembe v narodni pesmi dokazujejo, da je bil „Marijin psalterij“ nekdam res slovenska družinska in zasebna molitev. Že številna imena zanj pričajo o tem: roženkranc, paternošter, čiselce (Valjavec), molek.

„Kresnica“ ga moli zjutraj, ko jo

zvonovi zbude. Dekle, ki gre v kloster, si vzame le molek in si poje: „zdaj bom vzela paternošter“ (Z žveglo jo bo iz kloštra spravil). „Nezadovoljni menih“ ga hodi „v kor modlit“. „Komposteljska romarja“ na potu prebirata jagode na rožnem vencu. Še „Berač-potepuh“ ga „nuca“, vedeč da bo tako pri ljudeh dobro opravil. V zaljubljeni „Barčica zaplavala“ kapitan „na bark stoji, svet rožni venc v rokah drži“. Mnogi ga morajo na smrtno uro. Lambergarjeva mati polna zaupanja govori, ko sin odhaja na Dunaj nad Pegama:

„Pegam ima hudiča dva,
ti maš Marijo in Boga,
jaz bom doma za pečjo,
pa pri tebi z vso močjo
(rožni venec!);

bom molila roženkranc,
srečen bode boja konc.“

(Pegam in Lambergar)

V pesmi „Smrt bogatinova, smrt beračeva“, kjer je vzporednost dosledno izpeljana, je za bogatina: „za blago se kregajo, za dušo nič ne spomnijo“; za berača pa pevec ne ve drugega kakor dvakrat: „lepo moljo roženkranc“. Ali ne čutimo, da bo tudi tu srečen boja konec?

Pevec pa se povzpne še više, do polne posvetitve življenja Mariji: „Jaz mam pa tebe rad, Ave Marija“ (1270). Več Mariji niti ni mogoče dati.

*

Ta kratki pregled nas bo mogoče prepričal, da tudi narodna pesem terja za Slovence ime Marijinega naroda. Če je namreč narodna pesem resnično odraz narodne duše, potem je slovenska že stoletja marjanska. Zato, ker so vsi peli o Mariji, z njo pevaje delali in se borili, živeli in umirali z njenim imenom na ustih.

V tem je pobuda za nas: posebno v svetem Marijinem letu bodimo vredni svojih prednikov.

EL MES DE FLORES Y PRIMEROS FRUTOS

Sobre nuestra patria eslovena se ha extendido el brillo del verano entrante. El sol casi no desaparece del firmamento. A las cuatro de la mañana ya se asoma con su esplendor matutino y después viaja y viaja hasta esconderse a las ocho y media de la noche detrás de las colinas bañadas por sus últimos rayos dorados. Las praderas están llenas de flores y en los árboles de cerezas se divisan los primeros frutos maduros, pintados de color blanco y colorado. Las aulas de los colegios y escuelas se ven abandonadas y sin movimiento. Los estudiantes se han despedido jubilosamente de los edificios escolares donde durante diez meses tuvieron que pasar por tantos momentos arriesgados e inquietantes. Comienzan las vacaciones, el tiempo más agradable para todo aquel que haya cumplido con su deber.

El pueblo esloveno recuerda en el mes de junio cuatro santos que están íntimamente ligados a su vida diaria. El primero es San Medardo. La iglesia lo celebra el 8 de junio. A él se recomiendan sobre todo los segadores del heno para que impida mal tiempo. El pueblo cree que la lluvia en el día de San Medardo ocasiona mal tiempo durante cuarenta días continuos. Antiguamente había entre eslovenos en el día del santo una costumbre interesantísima que merece ser mencionada. Ya que el Santo en su vida salvara muchas doncellas de la corrupción moral, se ponía en su día una corona de rosas sobre la cabeza de la joven que según la opinión general de la gente había llevado una vida irreprochable y se había destacado por sus virtudes y buenos modales. Hoy día también se coronan reinas y se ovaciona a las jóvenes más bellas del pueblo. Pero hay

una diferencia esencial: ahora el mundo se fija en el exterior del cuerpo humano; nuestros antepasados en cambio daban preferencia a las dotes morales del hombre.

El 9 de junio la Iglesia recuerda la memoria de San Primo. Los eslovenos construyeron hace siglos atrás un santuario dedicado a San Primo. La iglesia está situada en un punto muy alto, desde donde hay una vista preciosa por los valles y montañas de sus alrededores. Todavía en el siglo XVII peregrinaba el pueblo en gran número a la iglesia de San Primo. En su día el sacerdote bendecía granos del alfarfón y después empezaba la siembra del mismo.

¿Quién no conoce a S. Antonio de Padua, que ayudaba en tantas necesidades? También el pueblo esloveno aprecia muchísimo su protección y ayuda en encontrar cosas extraviadas. Las jóvenes además lo piden les consiga novios buenos y fieles. Se celebra su memoria el 13 de junio.

Dos días después hay fiesta de San Vito. Es patrono de los herreros y de los que sufren enfermedades de vista. También se le atribuye el poder contra la picadura de las serpientes ponzoñosas. Su fiesta coincide con la madurez de las cerezas. Por tanto dice un refrán: „San Vito está harto de cerezas“.

Este año habrá también dos fiestas de precepto, que caen en el mes de junio: la de Pentecostés y la de Corpus Cristi. Ambas encierran muchas costumbres religiosas que el pueblo esloveno conserva celosamente. Sobre ellas hablaremos en la primera oportunidad que se nos brinde para hacerlo.

Jue Juck

SEGE NA DOMACIH TLEH

JOŽA KMETOV

Mesec junij je v Sloveniji mesec dozorevanja prvih sadov, ki jih po mnogih trudih da našemu kmetu dobro obdelana zemlja. Dozorevajo prvi sadeži po vrtovih, začne košnja, pokaže se že prav jasno, kakšna bo žetev in ostala letina na polju in v vinogradu. Začnejo se vroči poletni dnevi, ki grozijo z neurji in točo. Naš kmet zelo pazi na godove svetnikov tega meseca in se jim priporoča za lepo vreme. Tudi drugače se zateka k njim za pomoč. Poznani so zlasti tile svetniki: Medard, Primož, Anton Padovanski in Vid. Imerujejo jih poletni svetniki. V zvezi z njihovimi prazniki je nekaj običajev med našim ljudstvom. Letos padeta v ta mesec tudi praznika birkosti in sv. Rešnjega Telesa, ki sta zelo bogata po verskih in narodnih šegah. Poglejmo si najprej nekatere ob praznovanju zgoraj naštetih svetnikov in potem še teh dveh praznikov.

„PRAZNIK VRTNIC“

God sv. Medarda obhajamo 8. junija. S poukom, osebnim vplivom in materialno pomočjo je ta svetnik rešil več deklet grešnih potov. Zato je bila v preteklosti pri ras navada, da so na njegov praznik z vencem iz vrtnic slovesno ovenčali tisto deklo v žurniji, ki je bila po splošnem mnenju najbolj vzorna in so se odlikovali po krevostnem življenju tudi njeni predniki. Na ta način, so po družinah pospeševali vzorno krščansko življenje. Bilo je nekaj takega kakor danes, ko volijo kraljice delavcev, športnikov, narodov... samo ta razlika je, da so prej gledali na duhovno lenoto, danes pa na telesno. Prav bi bilo, da bi se glede tega

povrnili zopet nazaj, in bi pri izbiranju „kraljic“ bolj pazili na plemenitost duha kot na vitkost nog.

Tudi kosci se priporočajo temu svetniku, da bi jim pri Bogu izprosil lepo vreme v času košnje. Če dežuje na dan sv. Medarda, potem 40 dni ne bo lepega vremena. Tako vedo povedati naši ljudje iz izkustva. Vendar jih ta od košnje ne odvrne. V Budini pri Ptujju pravijo: „Tisti Bog, ki bo namočil, bo tudi posušil.“

PRIPROŠNJK ZA AJDOVO SETEV

To je sv. Primož. 9. junija obhajamo njegov god. Slovenci ga vneto časte že tam od devetega stoletja. Okrog leta 1396 so mu visoko nad Kamnikom sezidali lepo cerkvico, ki je postala slovita božja pot. Ob Valvazorjevem času (17. stoletje) je na njegov dan priromalo sem gor verno ljudstvo iz 18 župnij. Ker je bilo to ravno pred ajdovo setvijo, so prinesli ljudje s seboj nekaj aide, ki jo je duhovnik b'agoslovil in so jo doma pomešali med semensko ajdo. Cerkovnik pa je pozneje šel na ajdovo bero. Obhodil je vse Sorško polje in vse vasi od Kamnika, Kranja pa do Škofje Loke in Ljubljane.

POMOČNIK V RAZNIH POTREBAH

Kdo se še ni kdaj v stiki zatekel k sv. Antonu Padovanskemu? 13. junija je njegov praznik. Več župnih cerkva, podružnic in oltariev mu je posvečenih v naši domovini. Skoraj ni cerkve brez njegove podobe. Ljudje zelo radi darujejo za kruh sv. Antona, t. j. milodare za reveže. Zlasti dekleta se mu goreče priporočajo, da bi imele srečo pri izbiri zakonskih drugov.

ČEŠNJE ZORIJO

15. junija obhajamo god sv. Vida, ki je po naših krajin med najbolj poznanimi in češčenimj svetniki. Postal je zavetnik mnogim stanovom. Kovačem najbrže zaradi kotla vrelega olja, v katerem so ga mučili. V Motniku je patron ove. Ponekod je tudi patron konj. Na Raki pri Krškem pojejo kosci takole:

„Prišel bo sveti Vid,
češnje zorijo,
fantje po travniku
traveo kosijo.
Vsak ima svojo koso
ostro nabrušeno,
ko se bo storil vid,
grejo kosit.“

Sveti Vid je tudi pomočnik za bolne oči. V Beli Krajini hodijo ponekod na Vidovo zjutraj pred soncem po „zobu“ (ovsu), močijo v rosi cunio in jo ožemajo v steklenico. S to tekočino si izmivajo oči, kadar koga bolijo.

V Mengšu se sv. Vidu priporočajo zoper kačji pik. Drugod ga prosijo za leto vreme, saj je v tem času dež zelo škodljiv žitu in sadju. Tudi megla naređi v tem času dozorevajočemu žitu veliko škode. „Megla na dan sv. Vida — je pšenica malo prida.“ Kadar je sv. Vid lep, je tudi vinska trta dobro obložena. Star rek pravi: „Trs pred svetim Vidom odevéte, dobrega vina nadejati se smete.“

V tem času dozorevajo češnje. Zato velja na Dolenjskem pregovor: „Sveti Vid je češeni sit.“ V št. Vidu na Dolenjskem pa pristavijo: „Če jih pa ni, pa vse glih prebi.“

BINKOŠTI

Beseda binkošti pride iz grške pentekoste — pedeseti, namreč dan. Je to pedeseti dan po velikj noči. Binkoštni praznik ima svoj izvor v stari zavezi. Pedeset dni po velikj noči, s katero so Judje obhajali spomin izhoda iz egiptovske sužnosti, so obhajali zahvalni praznik za končano žetev in se spominjali tudi postavodaje na Sinajski gori, ki je bila dana petdeset dni po izhodu iz Egipta. Naš Gospod je tako odločil, da je prišel prav na isti dan sv. Duh nad apo-

stole. Začela se je duhovna žetev in oznañjati postava nove zaveze, ki jo je prinesel na svet Odrješnik Jezus Kristus.

Letos obhajamo binkoštni praznik 6. junija.

Običaji, ki so ob tem prazniku pri nas v navadi, so večinoma poganskega izvora, v zvezi s pomladjo. Cerkev jim je dala verski značaj. Ogledjmo si nekateré, predvsem na Koroškem.

Na Koroškem se za binkošti narava razbohóti v vsej svoji pomladanski lepóti. Šele ta čas so tam prvič gnali na pašo, ker zgodnja pašá je spomladi vedno nevarna za živino. Ob tej prvi paši odmevajo po vaseh in okoliških hribih pokipastirskih bičev. Hlapci in pastirji si že tedne prej pripravijo „gajžle“. Na palico, najboljša je iz brinovega lesa, ravežejo debelo vrv iz konoplje, ki je proti koncu vedno taniša, in ji na koncu navežejo „žmie“, spleten iz žime volovskega ali kravjevega repla ali iz fine suhe trave, ki jo rabijo za privezovanje mladik v vinograd h. Ob spretnem vihtenju po zraku daie to posebno močan pok. Ljudje pravijo, da pastirji s tem pokanjem naznanjajo pomlad.

Skoraj po vsej Koroški nataknejo za binkošti na okna in vrata lipovih vejic. Ob svitu praznika si radovedno ozledujejo liste. Komur so vejice ostale sveže, je vesel, ker mu še ne bo treba umreti. Kdor pa naide liste ovenele, je potr, ker bo moral še tisto leto zanustiti svet. Ker se to le redkokdaj uresniči, pomenijo danes listj le še smrt kakega sorodnika ali bližnjega znanca. Ponekod postavijo pred hišo zelene beze. Tudi cevi pri studenih, po katerih priteče voda izpod hriba, opletejo z vencj. V poganski časih je bilo vse to v pozdrav novemu življenju, ki ga je prinesla pomlad, danes pa se to pravi za sreñjem sv. Duha, ki prinese novega življenja v duše.

Korošci svetega Duha prav iskreno častijo. Od svetega Duha izhaja dar pridnosti, zato morajo ta dan zelo zgodaj vstati pastirji in ostali pri hiši. Kdor prižene prvi na pašo, dobi venec in ga izvolijo za „binkoštnega kralja“. Tudi kravi, ki je prišla prva na pašo, obesijo venec na vrat. Zadnji pastir pa je to jutro pravi revež. Zasmehujejo ga in

mu pravijo „binkoštni čolej“. Čolej pomeni tele. Njegovi kravi pa obesijo na vrat šop kopriv.

Ostali člani družine gredo zgodaj na polje zatikat križce iz blagoslovljenega lesa. Dekleta vzamejo s seboj košarice polne rož in jih posipavajo ob svetih znamenjih, ki jih je na Koroškem zelo veliko ob poteh in sredi polj.

Sveto in veličastno je binkoštno jutro. Kar samo vabi, da pohite ljudje v rošno travo. V Rožu pravijo, da je dobro, ako se na binkoštno jutro pred soncem umiješ z roso, ki je na pšenici. Potem ne bodo bolele oči. To ni vpliv rose ampak svetega Duha, saj se na ta dan po njem prenavlja obličje zemlje.

Tudi opravilo v cerkvi je na ta dan na Koroškem zelo slovesno. Nihče si ne upa zamuditi službe božje. Nekoč so v cerkvi nazorno uprizarjali prihod svetega Duha. Pred pridigo, ko so peveci zapeli pesem na čast svetemu Duhu, je skozi odprtino na cerkvenem stropu priplaval tiho in mirno leseni golobček, ki so ga ministranti na niti počasi spuščali nad vernike. Večkrat so spustili v cerkev živega goloba. Za golobčkom so včasih vsuli tudi na ljudi kolačkov in suhega sadja. Seveda se je začelo v cerkvi pravo rovanje in pehanje, kdo bo kaj dobil. Na to živo kopico je večkrat padla iz višine „nebeška rosica“ hladne vode. Zaradi nereda so to navado prepovedali.

V Zilji privedijo za binkošti vsako leto štehanje in rej (ples) pod lipo. Traja dva dni. Tega veselja se udeleži vsa soseska in tudi od daleč privabi veliko ljudi. Slovesnost se začne s sveto mašo in se nadaljuje po določenih predpisih. Vse je dostojno, lepo in veselo.

TELOVO

Prvo nedeljo po binkoštih obhaja Cerkev praznik sv. Trojice, prihodnji četrtek pa je vedno praznik sv. Rešnjega Telesa, ki mu pravimo pri nas Telovo, ponekod tudi Telesovo. Ves katoliški svet praznuje danes ta praznik z lepimi procesijami z Najsvetejšim. Prva taka telovska procesija je bila v Kölnu leta 1264. Hitro so jo uvedli tudi drugod in nazadnje v Rimu. Ustanovljene so bile posebne

bratovščine, ki so skrbele za čim bolj veličastno praznovanje praznika sv. Rešnjega Telesa. Uprizarjati so začeli tudi razne duhovne igre. Največ jim ima Španija, saj jih je tam sam Calderon napisal 95.

Procesije so pri nas na ta praznik povsod pravo doživetje. Na deželi gre procesija preko polja, po mestih pa po glavnih ulicah in trgih. Postavijo štiri oltarje, kjer se podeli blagoslov z Najsvetejšim in se pojejo tisti deli štirih evangelijev, ki govore o postavitvi zakramenta svetega Rešnjega Telesa. Lepo je, ker je vse v domačem jeziku. Slovesnost zelo poveča ubrano petje cerkvenega zbora, ki se za to priliko posebno pridno pripravi. Fantje poskrbijo, da je dovolj smodnika za streljanje s topiči. Pot, koder se procesija razvije, je lepo okrašena.

Oglejmo si nekatere posebne šege tega praznika na Gorenjskem, Notranjskem, Dolenjskem in v Beli Krajini. Vsega ni mogoče omeniti, ker bi se pisanje preveč raztegnilo. Samo nekaj.

Na Gorenjskem je včasih na praznik „božjega Telesa“ ali „svetega Telesa“ imela vsaka vas svoj mlaj. Fantje so posekali v gozdu najlepšo smreko. dekleta pa so mlaj lepo okrasila. Še danes ob poti, koder gre procesija, zasade brezovih in lipovih vej in okrase okna. Za procesijo se lepo napravijo zlasti dekleta. Vsako dekle natrga najrazličnejšega cvetja in ga s šmarničnim perjem pomešanega poveže v lep pušelj, ki mu pravijo „telovski pušelj“. Vzame ga s seboj k procesiji. Potem ta pušelj doma posuše in skrbno shranijo. Ob različnih boleznih denejo nekaj tega cvetja na žerjavico in pokade bolnika. Tudi za božič ob kajenju ga položijo nekaj na žerjavico.

Vsaka podružnica prisostvuje pri procesiji s svojim banderom. Ko odnesejo bandero iz podružne cerkve proti fari, se cerkovnik poslovi od nje s kratkim zvonjenjem. Ko ga prinesejo nazaj, ga zopet pozdravi z zvonom. Tudi na Koroškem je ta navada. „Nebo“ pri procesiji nesejo vedno najbolj imenitni mošje v župniji.

Po procesiji lomijo vejice z brezovih vej ob poti, jih doma posuše in sežigajo

zoper gosence na repi. V Cerkljah pri Kranju jih sežigajo ob hudi uri.

Notranjci „sveto Telo“, tako pravijo prazniku svetega Rešnjega Telesa v Hoderšici, tudi lepo praznujejo. Pri št. Joštu nad Vrhniko si skoraj vsak kmet postavi pred hišo visok mlaj. Gospodinje postavijo po polju brezove veje. Bandera nesejo pri procesiji tisti fantje, ki gredo tisto leto na nabor. V Stranski vasi pri Utiku so ženske in dekleta, ki so ostala doma, med procesijo trgale ržene klase in si jih privezovale okrog pasu, da bi jih ne bolet križ.

Tudi na Dolenjskem so podobne navade za ta praznik. V prejšnjih časih so šle dekleta od posameznih podružnic k procesiji skupaj, vse v narodnih nošah. Vsaka je imela s seboj „telovski pušeljc“. Suho cvetje tega pušeljca so doma sežigali na žerjavici, kadar je koga bolet zob. V Kitnem vrhu pri Zagradcu pa so po procesiji pobirali cvetje, ki so ga belo-oblečene deklice posipavale pred Najsvetejšim, so ga doma lepo očistili, posušili in ob boleznih z njim kuhali čaj. V Krškem prav tako nesejo s seboj šopke. Ob hudi uri s tem netijo ogenj in tako odvrtačo nesrečo. Vejice z mlajčkov zatikajo za streho, da bi bili varni pred strelo.

Slikovite so bile v polpretekli dobi telovske procesije v Beli Krajini. Moški in ženske so se jih udeležili v narodnih nošah. Ženske iz metliške okolice so imele zelo široka in na mnogo „faldov“ (gub) čedno zlikana krila, prav tako široke zelo pisano „nafirurane“ bele „rokave“ (bluze), na glavi pa pečo, ki so si jo ovile okrog glave in na vrhu zavezale. Tudi „zastori“ (predpasniki) so bili beli in spodaj na vogalih izrezani v razne rožice. Imele so tudi rdeč usnjen pas z raznimi okraski. Zaponka na pasu je bila iz srnine kosti. Nogavice so bile bele in nizke. Čevlji prav starinski, tako imenovani „iz pamtiveka“, delani v „celo“, nizkih pet in zelo „naštrikani“, se pravi, v usnje je bilo vrezanih veliko okraskov. Imele so s seboj molitvenike s koščeniimi belimi platnicami in vmes rožni venec, poleg pa robček. Tudi šopek belih nageljnov ni smel manjkati.

Moški so se tudi slovesno oblekli. Obuli so visoke rjave škornje. Preko hlač jim je skoraj do kolen segala dolga bela srajca, ki je bila na prsih uvezena z raznimi modrordečimi „rožami“. Na širokem usnjenem pasu so imeli žepa za „čaturu“ (čutaro) in tobak. Vendar čature, ki je bila lesena, za kak liter obsežena in je imela zunaj vdelan grozd ali „polič“ (majoliko) in letnico, niso jemali k procesiji, prav tako ne mehurja za tobak in dolge porcelanaste pipe, pač pa torbo. Ta je bila usnjena. „Vajtora“ (tisti del, ki se je dvigal in torbo odpiral) je bila po navadi oblečena s kosmato kožo. Vanjo so bili večkrat vdeleni tudi parklji srne ali ovce, včasih celo rogovi srne. K maši in procesiji so dali v torbo samo molitvenik, sicer pa je morala biti v njej vedno rakija (žganje), kruh, sol in čebula, belokranjska postrežba. Tudi pokrivalo je bilo slavnostno. Imeli so na glavi takozvane „kelave“, precej visoke klobuke s širokimi kraji in rdečo porto (pasom). Na klobuku je bilo polno raznobarvnega kokošjega in petelinjega perja.

Hvaležni moramo biti g. patru dr. Metodu Turnšku, ki nam je v svoji knjigi „Pod vernim krovom“ zapisal toliko ljudskih običajev med našim narodom in to področje še naprej raziskuje in študira. Napisano se bo ohranilo in bi bilo prav, da bi vse pomembnejše šege med našim ljudstvom zopet obnovili, ko bodo prišli za to ugodni časi. Bog daj, da bi bilo to kmalu!

MARIJINE BOŽJE POTI V DOMOVINI

STARA GORA PRI ČEDADU

MARIJAN MAROLT

Gospa Sveta, ki stoji na zdaj že skoraj ponemčenih tleh, je v svojih početkih slovenska ustanova. Stara gora pa stoji še na slovenskih tleh, pa njen nastanek najbrž ni slovenski, ampak je starejši in sega v čase, ko Slovenci teh krajev še niso bili zasedli.

Iz Čedadu se vozijo romarji tja s korjero po položnih serpentinah kakšne pol ure. Ti romarji so Furlani ali pa Italijani, ki prihajajo nekateri precej od daleč, tudi od Verone. Slovenski romarji hodijo k Mariji največ peš. Največ jih pride iz Beneške Slovenije, tudi z Goriškega. Iz Beneške Slovenije hodijo predvsem nadiški Slovenci, na čigar ozemlju božja pot stoji, pa tudi med torskimi Slovenci je Stara gora enako priljubljena; Rezijani so oddaljenejši in zato redkejši obiskovalci svetišča. Slovenci romajo v manjših skupinah, po pet, deset ljudi iz posameznih vasi. Izseljenci, ki pridejo na obisk domov, nikoli ne pozabijo obiskati Marije na Stari gori. Izhodišče je potem, ko so nekateri napravili že dolgo pot za seboj, dolina Sv. Lenarta, odkoder gredo navzgor čez Utano po precej strmi poti dve uri, ali pa pridejo po grebenu, ki vodi od Kolo-

vrata proti Čedadu vzporedno z rečico Idrijo ob jugoslovanski meji.

Položaj svetišča in obdajajoče ga vasi je silno slikovit in tipično beneško-slovenski. Stara gora je ohranila svoj južnozapadnoslovenski značaj do sedanjih časov, medtem ko ga je Sveta gora po prvi svetovni vojni zaradi nove arhitekture precej izgubila. Razgled raz 622 m visoki grič je očarljiv, čeprav morda vsaj na sloverski vzhod malo bolj zastrt kot s Svete gore. Vidiš pa Marijatelj in goriška Brda. Na jug vodi pogled čez vso Furlanijo in Benečijo dol do Evganskih gričev nad Padovo. Proti zapadu in severozapadu leži pred romarjem Slovenska Benečija: Nadiška dolina in dolinice Nadižinih pritokov, na desni Martajur in njegov podaljšek Kolovrat, na levo vrh Ivanac in za njim slovenska terska naselja, obrobljena z zobčastim hrbtom Muzcev, za katerim leži Režija. Na severu se razprostira Banjska planota, še bolj zadaj vidiš vršace Krn, Bogatin in očaka Triglava, pa Karnske Alpe.

V prazgodovinski dobi je stalo tod, kjer sta zdaj vas in cerkev, gradišče; odtod menda laško ime Castelmonte. Legenda pripoveduje, da je Marija prihli-

Pogled na Staro goro pri Čedaču s ceste, ki pelje iz Čedada po hudih krivuljah. Levo so nediške doline, na desni reka Idrija (meja) in Goriška Brda

tela sem, da je premagala hudiča; še zdaj zelo častijo v cerkveni kripti kip sv. nadangela Mihaela, ki tišči pod nogami premaganega Satana. Možno je, da se legenda in češčenje sv. Mihaela nanašata na okolnost, da je krščanska cerkvena stavba nadomestila pogansko naselbino.

Kdaj se je to zgodilo? Po nekih starih spisih naj bi bila tukaj cerkev že leta 428. — Čedadski kanonik Vincencij Sillani poroča v svoji leta 1729 tiskani knjigi sledečo zgodbo: Leta 1585 je izvršil poreški škof Cezar de Noris v imenu oglejskega patriarha vizitacijo cerkve ter pri tej priliki povedal, da je videl in bral v Rimu zelo star zapisek, iz katerega je razvidno, da je cerkev stara že čez tisoč let. Po tem viru bi cerkev stala vsaj že l. 585. Teh virov seveda ni mogoče preizkusiti. Baje pa je zanesljiv naslednji vir, ki poroča, da so čedadske nune v 8. stoletju, torej po letu 700, že romale na to božjo pot. Drugod spet beremo, da je bila cerkev zgrajena v langobardskih časih in ker so prišli Langobardi v te kraje po letu 569, bi bila ta letnica spet nekakšna opora za čas nastanka. Po drugi strani je pa malo verjetno, da bi prav Langobardi cerkev zidali.

Če je gledala Marija s Stare gore dogodke ob naseljevanju Slovencev — in verjetno je cerkev takrat res že stala, čeprav je morda bila že razvalina —

potem je videla, kako so najprej Langobardi zapustili hribovite kraje na vzhodu, da si prisvojijo ravnino. Utrdili so se v Čedaču in vencu trdnjav više proti severu. Slovenci so prišli za njimi in se ustavili na gričih, kjer še sedaj prebivajo. Pa tudi Slovenci so silili v dolino. Tisti Langobardi, ki so ostali tu na mejah Italije, so se imenovali kmalu Furlani in z njimi je sprejelo to ime staro prebivalstvo, s katerim so se pomešali. Furlanski zgodovinar Pavel Diakon popisuje boje svojih rojakov z v ravnino prodirajočimi Slovenci. Le-ti so leta 610 prišli do Taljamenta, toda morali so se spet umakniti. V naslednjih desetletjih so se večkrat spoprijeli. Med leti 763 in 770 je potem furlanski vojvoda Slovence težko porazil pri Briščah (borišče!), a okoli leta 704 so premagali spet Slovenci furlanskega vojvodo Ferdulfa na Karško nad Čedadom. Dvajset let pozneje so Slovenci spet prodrli do Lavariana, 11 km južno od Vidma, kjer je prišlo do bitke, ki menda ni dovela do vojaške odločitve in so Slovenci na bojišču sklenili mir z vojvodom Penom, nekako v tem smislu, da se umaknejo za langobardski limes, to je za Čedad. Penov sin Ratchis je še enkrat hotel Slovence potisniti višje v hribe, pa zaman. Odslej je vladal med Slovenci in Furlani mir. Slovenci so imeli tod eno svojih malih držav, o kateri ne vemo, v kakšni zvezi je bila z ostalimi slovenskimi državnimi tvorbami

in kako daleč v zaledje je segala. Vsekakor pa te nadstoletne borbe niso mogle biti pripravne za to, da bi Langobardi tedaj zidali cerkev na tleh, ki so bila morda le mimogrede njihova, sicer pa v oblasti še poganskih Slovencev. Mnogo verjetnejši je torej prejšnji nastanek Stare gore.

Leta 774 so prišli beneški Slovenci v sestav karolinške furlanske marke. Njihov fevdalni gospod je postal oglejski patriarh in zdaj šele je pričelo sistematično pokristjanjevanje Slovencev na jugozapadu. To pokristjanjevanje so vršili blagovestniki iz Istre in Dalmacije in ne morda iz Čedadu ali Vidma ven. Zdaj je lahko stara cerkev na novo oživela in so lahko tjakaj romale dvakrat na leto benediktinke iz Čedadu. Lahko je prav Stara gora imela svoj delež pri pokristjanjevanju Slovencev. Verjetno je tudi, da že prej Slovenci niso bili proti krščanstvu sovražno razpoloženi, saj so bili včasih tudi furlanski zavezniki v bojih proti Obrom. Zanimivo je, da se nahaja v cerkvi sv. Ivana v Landarski jami, ki je izpričana z letnico 850, starejši krščanski nagrobnik leta 720 umrlega diakona Feliksa.

V zadnjem Trinkovem koledarju za beneške Slovence 1954 je naveden podatek, da je leta 1015 oglejski patriarh Ivan IV. daroval starogorsko cerkev s hišami in obzidjem vred opatu — proštu sv. Štefana v Čedadu. Prof. Bednařik poroča, da je cerkev omenjena v arhivalnih zapiskih iz leta 1175 kot napol podrti, kar pomeni navadno, da je potrebna popravila. Ko je bila leta 1273 ukinjena ekspozitura sv. Štefana, je prišla v oblast čedadskega kapitlja. Iz leta 1273 je podatek, da je daroval neki habsburški princ cerkvi srebrn kip Matere božje, leta 1296 pa naj bi bila zgrajena nova cerkev. Dne 22. decembra 1400 je dal papež Benedikt furlanskemu grofu Tristanu Zavornjanu za uboj oglejskega patriarha Ivana Moravskega odvezo pod pogojem, da mora pobožno romati na Staro goro, kar bi bil po poročilu o romanju čedadskih nun v 8. stoletju drugi zapis o romarskem značaju cerkve.

V turških časih je dobila Stara gora močnejše obzidje in je postala prava

trdnjava. Po neki verziji se je je šele takrat prijel laški naziv Castelmonte, medtem ko so jo prej imenovali Lahi in Furlani Madonna antica Slava. Navajajo iz prejšnjih časov tudi laške nazive S. Maria di Monte in S. Maria del Bosco.

Papeži Sikst IV., Benedikt XIV. in Pij VIII. so obdarovali svetišče z mnogimi odpustki. V prejšnjih stoletjih so prihajale na Staro goro številne procesije z Goriškega, iz Trsta, Istre in s Koroškega; Beneški Slovenci pa so romali v procesijah 1. maja, 25. maja in 25. junija. V že omenjeni knjigi kanonika Sillanija so navedeni tudi nekateri starejši čudeži.

Pozimi 1690 je jezdil starogorski kaplan previdet bolnika in zdrknil s konjem vred v prepad, pa se jima ni nič pripetilo. — Ob romanju 1. maja 1717 je padel eden romarjev z visoke line na skalo spodaj, pa se mu tudi ni nič zgodilo. Leta 1725 se je v romarskem prenočišču udrl pod v nadstropju; 100 romarjev se je pogreznilo s podom in ometom vred, pa nikomur se ni pripetila najmanjša nezgoda. — Istega leta je romala v koroški procesiji 80-letna starka, ki je med potjo omagala. Ko je prišla ostala procesija v cerkev na Staro goro, je bila starka že notri in pripovedovala, da jo je od počivališča, kjer je omagala, vodila mlada, lepa gospa v cerkev. — Ljudska pripovedka pa ve o lovcu, ki ni mogel vstati s skale, ker ni bil tisto nedeljo pri maši, dokler se ni zaobljubil na Staro goro. — To bi bili nekakšni osebni čudeži, pišejo in pripovedujejo pa tudi o stvarnih. Tako neki čedadski slikar nikakor ni mogel poslikati okvira okrog milostne podobe; roka se mu je tako tresla, da se čopič nikoli ni prijel okvira, to pa zato, ker mož že pet let ni bil pri spovedi. — Ko so leta 1683 postavljali nov marmornat oltar na mesto prejšnjega lesenega, tudi 24 delavcev ni moglo prestaviti kipa s starega oltarja. Kip je ostal na svojem mestu, stari oltar okrog kipa so podrli in obzidali stare podstavke z deli novega oltarja. — Istega leta je ponoči romarje razburila močna rdeča svetloba v cerkvi, da so bili vsi prepričani, da cerkev znotraj gori. Ko so vdrli

noter, je brlela samo večna luč. — Čudeži, ki jih pripovedujejo o kakšnem kraju, imajo navadno vsi neko posebno obeležje.

Nismo mogli dobiti slike, ki bi kazala cerkveno stavbo od blizu, da bi jo lahko popisal. Iz romarske knjižice, izdane 1947, je razvidno, da meri cerkev 35 m v dolžino in po 10 m v širino in višino. Ohranjen je zapis, da je Giovanni da Udine leta 1535 začel slikati cerkveno notranjščino, pa je moral delo opustiti, ker je šel slikat loggie vaticane. To bi se ujemalo s poročilom prof. Bednafika, da je bila sedanja cerkev v temeljih in stenah zgrajena v 16. stoletju, pred Sveto Goro. Omenjena romarska knjižica pa pravi, da so cerkev zgradili v 17. stoletju. Pred cerkvijo je atrij, cerkev sama pa je zgrajena nad prejšnjo cerkvijo, ki je spremenjena v kripto, v kateri se nahaja šečenjska podoba svetega Mihaela. Zanimiv je opis cerkve. Pravi, da je notranjščina enostavna, da je ostrešje odprto in da so stene skoraj gole. Samo prezbiterij z Marijinim oltarjem ima obokan strop. Iz tega bi se dalo sklepati, da je starogorsko svetišče tipična slovensko-kraška stavba brez sodobnih italijanskih, že baročnih vplivov, čeprav je to ozemlje pripadalo takrat beneški republikli. Sedanje cerkev je posvetil šele leta 1744 patriarh Danijel Delfin.

Na stenah sta zdaj precej hvaljeni freski angelov, ki nosita dušo v nebesa in hudobcev, ki jo potiskata v pekel. Oltarji so kameniti z raznobarnimi marmornatimi intarzijami. Eden stranskih oltarjev je posvečen sv. Trojici, drugi sv. Antonu. Iz 17. stoletja je tudi 15 kapelic rožnega venca na poti iz Čedadu proti Gori.

Izredna umetnina je gotški kip milostne Matere božje v naravni velikosti. Škoda je, da te umetnine menda še nihče ni znanstveno obdelal. Tudi tega kipa ni mogoče uvrstiti med izdelke severnoitalijanskih delavnic. Romarska knjižica piše, da ga je zaradi bizantinskih elementov, namreč oblike prestola in izredne gracioznosti Marijinih prstov, treba datirati v 15. stoletje. Seveda je bizantinskega izvora samo ikonografski tip, kot

Kip Matere božje v Čedadu

pri skoraj vseh srednjeveških Madonah, ti tipi pa so prišli na zapad že mnogo prej. Ne upam se zgolj na podlagi ene same reprodukcije izraziti točnejše ocene. Če je kip iz 15. stoletja, potem je pač iz začetka veka; obraz in naglavnica pa spominjata naravnost na francosko kiparstvo 14. stoletja in bi bilo sklepati na krajšo pot z zapada kot je navadna s številnimi delavniskimi postavami. Kip je deloma polihromiran: rdeča obleka, zlat plašč. Gotovo je to ena najlepših gotških umetnin na slovenskem ozemlju, če ni prav najlepša. — Marijo in Jezuščka je okronal leta 1922 videmski nadškof Rossi. Čez 10 let sta bili kroni ukradeni in novo kronanje je izvršil leta 1933 beneški patriarh La Fontaine.

Stara gora spada v občino Praprotno

(Prepotto), duhovnija je po prebivalstvu še čisto slovenska, Med vojno so Nemci dvakrat obstreljevali partizane na Stari gori: prvič 6. novembra 1943, drugič 18. istega meseca. Takrat so poslali z mostu, ki vodi pri svetem Kvirinu čez Nadižo, iz treh topov okrog 300 granat na hrib. Marijo so pršavili v kripto, vendar je tudi oltar v cerkvi ostal nepoškodovan.

Duhovnijo in božjo pot oskrbujejo oo. kapucini beneške province. Zadnjega slovenskega kapucina so že davno poslali drugam, tako da že vrsto let na gori ni niti slovenske pridige, niti slovenskega spovednika. Slovenskim Benečanom ne dovolijo radi slovenskega petja, pač pa pustijo slovensko peti romarje z Goriškega. Božja pot služi poitalijančevanju. Kapucini so pokupili okrog cerkve vse hiše in prodajalne. prav tako sami uprav-

ljajo prenočišče. Z dohodki Stare gore živijo vsi kapucinski samostani v širni beneški provinci. Škof v Vidmu to mirno gleda. Priznava sicer, da ni vse prav, kar se dogaja na Stari gori in drugod po Beneški Sloveniji. Toda nadvlada ga okolica, ki se ni prav nič otrsela fašističnih nazorov. Škofovi nasveti: vdajte se, jaz ne morem ničesar, višja sila! — so nam nerazumljivi, če se spomnimo svojih cerkvenih knezov, ki so bili tudi veliki narodnjaki, pa so skrbeli za to, da so celo redko posejani tujerodci na slovenskem ozemlju bili vedno v svojem jeziku versko oskrbovani.

Toda že tisoč dvesto let ni bil noben vdor iz nižinskega zapada trajen, še manj dokončen. Tudi Marijo na Stari gori bodo Beneški Slovenci spet častili iz polnih grl s svojimi čudovitimi Marijinimi spevi.

VERA APOSTOLA PAVLA

JANEZ KOPAČ CM

Nikdar ne bo znal dovolj ceniti neprecenljivost vrednost sv. katoliške vere in nje silno moč tisti, ki se ni poglobil v verski nauk apostola Pavla in se ni seznanil z življenjem in apostolskim delom tega velikega apostola narodov. Saj je prav ta apostol le z orožjem svete vere zaustavil in premagal zmogovito prodiranje poganse, grškoriške kulture v svetu in poganskim množicam mogočnega rimkega imperija odprla vrata v sv. katoliško Cerkev. On je z oznanjevanjem svete vere takorekoč prenovil obilje zemlje.

Dasi je apostol Pavel utelešena ponižnost, vendar resnici na ljubo jasno pove, kako si je z orožjem svete vere osvojil ljudske množice za Kristusa:

„Orožje našega vojskovanja ni meseno, ampak je močno za Boga, da ruši trdnjave: da podiramo naklepe in vsako

visokost, ki se vzdiguje zoper vednost božjo; da podvržemo vsak razum pokorščini do Kristusa“ (2 Kor 10, 4—6).

Nihče pred apostolom Pavlom in še nihče za njim ni dojel verskih skrivnosti tako globoko in širil verskih resnic s tako gorečnostjo in neutrudno delavnostjo, kot on. Zato apostol Pavel je in ostane nadvse privlačen zgled vere za apostole sv. katoliške vere tudi v sedanjem času in v sedanjih razmerah.

ZADNJI, A NAJVEČJI APOSTOL

Z apostolom Pavlom je Bog zaključil javno, uradno razodevanje svojih resnic. Zato lahko dopolnimo besede apostola Pavla v listu Hebrejcem:

„Mnogokrat in na mnogotere načine je Bog govoril očetom po prerokih, slednjič, te dni nam je govoril po Sinu,“

(Hebr 1, 1—2) z besedami: „In nazadnje do apostolu Pavlu.“

Bog si je pri razodevanju svojih bogatih, neizčrpnih resnic prihranil za nazadnje, najlepšc, najgloblje in najbolj pomembne resnice. Razodel jih je svojemu zadnjemu, a dejansko največjemu apostolu — Pavlu. Apostol Pavel skromno in ponižno prizna:

„Nazadnje za vsemi apostoli pa se je kakor negodniku prikazal tudi meni. Kajti jaz sem najmanjši izmed apostolov, ki nisem vreden, da se imenujem apostol, ker sem preganjal Cerkev božjo. Po milosti božji pa sem to, kar sem, in njegova milost do mene ni bila prazna, ampak sem se bolj kakor oni vsi trudil, toda ne jaz, marve milost božja, ki je z menoj (1 Kor 15, 8—11).

Na Pavlovi poti v Damask sta: božja milost od Jezusove strani in vera od Pavlove strani naredila iz največjega preganjalca Cerkev in zagrizenega nasprotnika vesoljne katoliške vere največjega ljubitelja Cerkve in najbolj ognjevitega zagovornika in širitelja katoliške vere. Tako je naglo spreobrnjenje apostola Pavla zbudilo največje presenečenje in začudenje med Judi.

Za Pavla, ki je na poti v Damask „drhtel še po groznji in moriji zoprn učence Gospodove,“ je bila dovolj luč z neba, svetlejša od sonca in glas, ki mu je govoril v hebrejskem narečju: „Savel, Savel, kaj me preganjaš?“ Premagan od božje milosti, ležeč na tleh je Pavel prosil pojasnila:

„Kdo si, gospod?“ In ta je rekel:

„Jaz sem Jezus, ki ga ti preganjaš. Toda vstani in stopi na noge. Kajti zato sem se ti prikazal, da bi te izvolil za služabnika in za pričó tega, kar si videl, in tega, v čemer se ti bom še razodel. Otel te bom izmed ljudstva in izmed poganov, h katerim te pošljem, da jim odpreš oči, da bi se izpreobrnilo od teme k luči in

od oblasti satanove k Bogu“ (Apd 26, 14—17).

Na tej poti v Damask se je Jezus Pavlu prvič razodel. Dal mu je razumeti, da so kristjani, da je Cerkev, ki jo preganja, skrivnostno telo Kristusovo. Dalje mu je razodel, da ga je izbral za apostola med pagani. Tem naj pojasni nauk o skrivnostnem Kristusu — Cerkvi. Jasno mu tudi napove, da mu bo svoje skrivnosti še razodeval prav zato, da jih bo on potem izpričal med pagani.

Tri dni po tem dogodku je bil Pavel krščen v Damasku in je začel takoj oznanjati o Jezusu, da je Sin božji. Ananiju, ki je Pavla krstil, pa je Jezus razodel:

„On (Pavel) mi je orodje, ki sem si ga izvolil, da ponese moje ime pred pagane in kralje in sinove Izraelove. In jaz mu bom pokazal, koliko bo moral trpeti za moje ime“ (Apd 9, 15—16).

Brez te Jezusove napovedi bi ne mogli razumeti, zakaj Pavla povsod, kamor gre, zasledujejo sovražniki, ga obrekujejo, napadajo, pretepajo, kamenjajo in mu na vse načine strežejo po življenju.

Nositelj najglobljih verskih razodetij in širitelj skrivnostnega telesa Kristusovega — Cerkev med pagani, mora trpeti neprestane stiske in preganjanja, da tako „na svojem mesu dopolnjuje, kar nedostaja bridkostim Kristusovim, za njegovo telo, ki je Cerkev“ (Kol 1, 24—28). In še en razlog je, zakaj je Pavel neprestano preganjan in stiskan:

„Da bi se zaradi velikih razodetij ne prevzel, mi je bil dan trn v meso, angel satanov, da me bije. Zarači njega sem trikrat prosil Gospoda, da bi od mene odstopil, ali rekel mi je: ‘Dovolj ti je moja milost’ zakaj moč se v slabosti izpopolnjuje.’ Z veseljem se bom torej rajši hvalil s svojimi slabostmi, da bi prišla name moč Kristusova. Zato so mi vseh slabosti, zasramovanje, potrebe, preganjanje in stiske za Kristusa. Kadar sem namreč slaboten, takrat sem močan“ (1 Kor 12, 7—10).

Pavla preganjanje tudi ponovno pri- silo, da se umakne v puščavo in se v tihi samoti poglubi v verske resnice, pa ob- enem dobi nova, zadnja razodetja od Boga o veri, milosti, sv. Cerкви in o křistem velikem tnačrtu skrivnosti „od vekov skrite v Bogu, ki je vse ustvaril, da bi se zdaj vladarstvom in oblastem v nebesih po Cerкви oznanila mnogovrst- na božja modrost, po večnem sklepu, ki ga je izvršil v Kristusu Jezusu, v kate- rem imamo srčno in zaupljiv pristop po veri vanj“ (Ef 3, 10—13).

VERUJEMO, ZATO TUDI GOVORIMO (2 Kor 4, 14)

Tako je zapisal apostol Pavel sam v drugem pismu Korinčanom. Spoznal je namreč moč vere, njeno vrednost in po- men tako globoko in jasno, da je postavi- vil vro v središče svojega oznanjevanja in je njej pripisoval vse, kar se je ve- likega zgodilo od začetka sveta, skozi vso zgodovino izvoljenega naroda do nje- govih časov. In prav tak pomen ji je na- povedal za bodočnost do konca sveta. Zato je o veri zapel v pismu do Hebrejcev tako hvalnico, kakršne še ni nihče pred njim in ne za njim. Začne:

„Po veri spoznavamo, da je bil svet urejen z božjo b. sedo, da je iz nevidnega nastalo, kar se vidi.“

Nato pa našteva, kaj vse so po veri dosegli stari očaki in preroki. In ko že našteje veliko junaških del, storjenih po veri, zaključí:

„In kaj bi še dalje govoril? Čas bi mi namreč pošel, ko bi pripovedoval o Ge- deonu, Baruku, Samue'u, Jefe'taju, Davi- du, Samue'lu in prerokih, ki so po veri premagali kraljstva, čelali pravico, pre- jeli obljube, zamašili levom žrela, poga- silij silo ognja, ubežali ostrini meča, okre- vali od bolezní, se ojačili v boju, v beg zapodili tuje vojske. Ž ne so dobile svo- je mrtve obujene. Nekateri so bili mu- čeni, ker oprostítve niso marali, da bi

dosegli boljše vstajenje. Drugi so trpeli zasmehovanje in bičanje, povrh še vezí in ječo. Bili so kamnani, mučeni, žagani, umrli so z mečem umorjeni, hodilj v ovčjih kožuhih in kozjih kožah; bili so ubožni, stiskani, zatirani; katerih svet ni ni bil vreden, oni so se pa potikali po pu- ščavah in gorah in brlogih in podzemelj- skih jamah.

Zatorej tudi mi, ki imamo tolik oblak prič okolj sebe, odložimo vso težo in za- peljivi greh, vztrajno tecimo v tekmi, ki nas čaka, in glejmo na vodit'lja in do- polnítelja vere, na Jezusa, ki je na mesto veselja, ki ga je čakalo, s preziranjem sramote pretrpel križ in sedel na des- nico božjega prestola“ (Hebr 11, 12, 2).

Ko beremo to Pavlovo hvalnico o ve- ri, po kateri so Izraelci zmagovali, je vse to močno podobno junaškim delom, ki so jih po veri storilj slovenski mu- čenci v tih zadnjih letih in jih še vedno po veri delajo.

Kar pa je Pavel zapisal o veri v pismu Hebrejcem v oblikj hvalnice, to je v pis- mu Rimljanom zapisal o veri v znanst- veni oblikj, z dosledno logiko filozofa in bogoslovca. V začetku pisma postavi trdi- tev:

„Evangelij je božja moč, v rešenje vsakemu, kateri veruje. Kajti božja pra- vičnost se v njem razodeva iz vere v ve- ro“ (Rimlj 1, 16—17).

Nato pa z logično doslednostjo na- ves človeški rod: Judje in pogani. Še bolj jasno dokáže, da se ne pogani ne Judje ne morejo zveličati iz svoje moči ne iz moči judovske postave in ne iz moči na- ravnega zakona. Zato logično zaključí, da je odrešenje prišlo za ves človeški rod „po veri v Jezusa Kristusa“.

„Razodela se je božja pravíčnost po veri v Jezusa Kristusa za vse in nad vse- mi. Zakaj en sam Bog j, ki bo obrezano opravičil iz vere in neobrezane po veri. Ni namreč razločka med Judom in Gr-

kom. Zakaj isti je Gospod vseh, bogat za vse, kateri ga kličejo; kajti vsak, kdor bo klical ime Gospodovo, bo rešen" (Rimlj 9, 10., 10—13).

Nato pa z logično doslednostjo nadaljuje:

„Kako naj ga vendar kličejo, v kogar niso verovali? Kako pa naj verujejo v tistega, o komer niso slišali? In kako naj slišijo brez oznanjevalca? Torej je vera iz oznanila“ (Rimlj 10, 14—16).

Apostol Pavel se v vseh svojih pisnih vedno znova povrača k veri; osvetljuje jo vrnikom z vseh strani in jih spodbuja, naj žive iz vere in po veri. Vera mu je torej gonilna sila za apostolsko delo. Le ker je bil trdno prepričan, da je vera največja vrdnota za človeka, je vztrajal v naporih in neutrudno širil vero po vsem tedaj znanem svetu. Veroval je, zato je govoril.

„VEM, KOMU SEM VEROVAL“

(1 Tim 1, 12)

Apostol Pavel ni bil le globok poznavalec verskih resnic in goreč oznanjevalec ter širitelj vere, ampak je tudi res ves živél iz vere od dne, ko se mu je Jezus prikazal na poti v Damask do dne, ko je dal svojo glavo za vero. Silno je bil preizkušan v veri. A tudi v najhujših preizkušnjah ni klonil; niti za hip ni kdaj omahoval v veri; le še bolj goreče je ponavljal: „Vem, komu sem veroval“ (1 Tim 1, 12). „Živim, pa ne več jaz, ampak v meni živi Kristus; v kolikor pa zdaj živim v telesu, živim v veri v Sina božjega, ki me je vzljubil in zame dal samega sebe“ (Gal 2, 20—21).

„Vse imam za izgubo zaradi vzvišenosti spoznanja Kristusa Jezusa, mojega Gospoda, zaradi katerega sem vse zavrnil in imam za smeti, da pridobim Kristusa in da bom v njem, ne s svojo pravičnostjo, ki je iz postave, marveč, ki je po veri v Kristusa, s pravičnostjo, ki je iz Boga po veri“ (Flp 3, 8—10).

Srce Jezusovo (Sele pri Borovljah)

In malo pred mučeniško smrtjo se je tolažil: „Jaz se že darujem, in čas moje razveze je blizu. Dobri boj sem dobojeval, tek dokončal, vero ohranil“ (2 Tim 4, 6).

Ob zamahu meča se je Pavlova glava ločila od trupla, kri je namočila rimsko zemljo, duša velikoga moža vere pa je prešla iz vere v gledanje Boga.

Apostol Pavel, junak in borec za vero, najgloblji poznavalec verskih resnic in najgorečnejši širitelj svete vere bo brez dvoma našel mnogo posnemalcev med Slovenci, zlasti med slovensko, apostolsko usmerjeno mladino. Nemogoče je, da bi apostola Pavla ne vzljubil, kdor ga je spoznal. In ko ga je vzljubil, je nemogoče, da ga ne bi tudi posnemal, saj nas apostol Pavel sam spodbuja:

„Posnemalci moji bodite, kakor sem jaz Kristusov.“

EVANGELIJ PO *Sv. Luku...*

RAZLAGA DR. MIRKO GOGALA

ZACETEK S PETROM

Opis Jezusovega javnega delovanja v Galileji je Luka začel s prizorom iz nazareške shodnice, ki smo ga razložili v prejšnji številki. Potem pa preide še k ostalim dogodkom. Tudi ta del Lukovega evangelija je res umetniško zgrajen. Vsi dogodki so skrbno izbrani in smiselno med seboj povezani.

Najprej nam Luka v 4, 31—5, 11 naniza nekaj prizorov, ki pričajo, kako je Jezus od vsega početka skušal prikleniti nase Simona Petra, bodočega prvaka apostolov: izgon hudiča v kafarnaumski shodnici in čudeži v Simonovi hiši dosežejo svojo krono v obilnem ribjem lovu, ki ima za posledico, da se Simon končno veljavno pridruži Jezusu. Kar začnimo z branjem tega odstavka:

Prišel je v Kafarnaum, mesto v Galileji, in jih v soboto učil. In strmeli so nad njegovim naukom, zakaj njegova beseda je bila polna oblasti. V shodnici pa je bil človek, ki je imel nečistega duha in je zakričal z močnim glasom: „Pusti! Kaj imaš ti z nami, Jezus Nazarečan? Si prišel, da nas pogubiš? Vem, kdo si — svetnik božji.“ Jezus mu je zapovedal: „Umolknj in pojdi od njega!“ In hudi duh ga je vrgel na sredo ter šel iz njega, in ga ni nič poškodoval. Groza je obšla vse in govorili so med seboj: „Kakšna je ta be-

se, da z oblastjo in močjo ukazuje nečistim duhovom in odhajajo?“ In širil se je glas o njem po vseh krajih v okolici (Lk 4, 31—37).

Jezus je odšel iz Nazareta in „prišel je v Kafarnaum“. Če bi hoteli bolj točno prestaviti grško besedilo, bi morali reči: „šel je doli“. Kafarnaum je namreč ležal na obali Genezareškega jezera, torej 200 metrov pod morsko gladino, dočim je bil Nazaret več kot 300 metrov nad njo.

Pri tem pa ni šlo morda samo za navaden obisk mesta. Evangelist Matej nam bolj natančno poroča, da se je Jezus v začetku svojega javnega delovanja iz Nazareta preselil v Kafarnaum (Mt 4, 13). Če se spomnimo na dogodke v nazareški shodnici, nam bo razumljivo, zakaj je Jezus zapustil Nazaret. V Kafarnaumu se je pa pač zato nastanil, ker je bilo važno trgovsko središče, kamor so vsak dan prihajale množice, ki jim je lahko oznanjal svoj evangelij. Poleg tega je bil zaradi svojega prometnega križišča sijajna izhodiščna točka za Jezusova misijonska potovanja po suhem in po jezeru.

V Kafarnaumu je po svoji navadi šel sobotni dan v shodnico in tam učil. „In strmeli so nad njegovim naukom, zakaj njegova beseda je bila polna oblasti.“

Jesus je čisto drugače govoril kot pismarji, ki so jih ljudje bili navajeni poslušati. Pismarji namreč niso nobene stvari učili, ne da bi svojega nauka ne oprli na avtoriteto in na izreke še starejših učiteljev postave. Vsaka njihova trditev je imela svoj rodovnik, ki je segal prav do Mozesa. Jesus pa je nasprotno takoj od početka svojega javnega delovanja govoril v svojem lastnem imenu in s tem pokazal, da je vzvišen nad vse ostale učitelje. In tudi vsebinsko je bil njegov nauk tako visok in tako božji, da se niti od daleč ni mogel primerjati s poukom pismarjev, ki so se izgubljali v malenkostnih zunanjih predpisih postave, s katerimi so jo popolnoma onemogočili. Poleg tega je Jesus svoj nauk potrjeval s čudeži, ki so še prav posebej delali silen vtis na vse poslušalce in jih napolnjevali z grozo. Vse to je bilo zanje nekaj novega, česar še nikoli niso videli ne slišali.

Tudi tisto soboto je Jesus v shodnici storil čudež. Izgnal je iz obsedenca hudobnega duha. Med poslušalci je bil namreč človek, ki se ga je hudič, po božjem pripuščanju seveda, popolnoma polastil. Satan je prebival v njegovem telesu kot v svojem stanovanju. Ta človek je hudiču služil za orodje, s katerim je počel, kar je hotel, ga po mili volji vodil in premikal in mu s tem pogosto povzročal silno trpljenje. Hudobni duh je po ustih obsedenca nagovoril Jezusa: Kaj imaš skupnega z nami, da se vtikaš v naše zadeve? Ali si prišel razdejat naše kraljestvo in uničiti našo oblast? Vem kdo si! Ti si svetnik božji, ker si kot Mesija na poseben način Bogu posvečen. S tem je hudič jasno povedal, da je bila Jezusova svetost glavni razlog, zakaj mu je nasprotoval. Jesus je kot svetnik posvečen Bogu, dočim je hudič od Boga preklet.

Jesus pa je hudiču zagrozil in mu ukazal, naj molči, ker ni hotel, da bi hudobni duhovi o njem govorili in ga oni

svetu predstavljali kot Mesijo. Jesus sam bo s svojim čudeži in s svojim naukom o pravem času poskrbel za to, da ga bodo ljudje spoznali kot Odrašenika in Sina božjega. Potem pa je hudiču zapovedal, naj zapusti obsedenca. Satan ga je najprej vrgel ob tla in potem šel iz njega. S tem je razodel svoje sovraštvo do človeka. Vendar pa ga ni nič poškodoval, kar nam jasno kaže satanovo nemoč. Kljub svojemu sovraštvu ne more ljudem napraviti vse škode, ki bi jo rad, ker mu Bog tega ne dopusti. Lahko si mislimo, kakšna groza je obšla vse navzoče, ko so videli, da je Jesus na samo besedo izgnal hudobnega duha. Kaj drugega bi mogli pričakovati, kot da se je širil „glas o njem po vseh krajih v okolici“.

S tem pa še nismo pri koncu z razlago. Ves globoki pomen opisanega čudeža dojamemo šele, če si ga ogledamo v zvezi s kontekstom. Dogodek v Nazaretu, ki nam ga Luka neposredno prej omenja, se je zaključil s satanskim prizorom. Rojaki so hoteli Jezusa pahniti v prepad, kakor je tudi hudič poskušal po končanem štiridesetdnevem postu. Jesus pa je sam „šel doli“ in je tam spodaj v Kafarnaumu takoj začel boj proti demonskim silam, ki so v Jezusovem času še prav posebno bile na delu. In po vsem tem tudi ni nič čudnega, da je obsedenec bil v shodnici in da je Jesus na tem svetem kraju izgnal hudiča. Saj so tudi Nazarečani, njegovi rojaki, v shodnici pokazali proti njemu zares satansko sovraštvo. Tudi izvoljeno ljudstvo je prišlo pod oblast in vpliv hudobnega duha. Tudi iz njegove srede je moral Jesus najprej iztrebiti vsak vpliv hudičev, preden je bilo možno kako drugo pozitivno delo in vplivanje. Zato je Jesus svoje odrešeniško poslanstvo začel z razbijanjem vezi, v katere je satan vklenil bedno človeštvo.

Ko je vstal iz shodnice, je šel v hišo Simonovo. Tašča Simonova

pa je imela hudo mrzlico in prosili so ga zanjo. In sklonil se je nad njo ter zapovedal mrzlici, in pustila jo je; pri tej priči je vstala in jim postregla. Ob sončnem zahodu pa so vsi, ki so imeli bolnike z različnimi boleznimi, te pripeljali k njemu, in on je na vsakega izmed njih roke polagal in jih ozdravil. Tudi zli duhovi so odhajali iz mnogih in so vpili: „Ti si Sin božji.“ Pa jim je prepovedal in ni pustil govoriti, ker so vedeli, da je Kristus (Lk 4, 38—41).

Po končani pridigi v shodnici je Simon povabil Jezusa na svoj dom. Z njim so šli še Andrej, Simonov brat, in pa Zebedejeva sinova Jakob in Janez (Mk 1, 29).

Presenetljivo je, da nam Luka kar na lepem začne govoriti o Simonu, ne da bi ga kaj predstavil, čeprav ga dosedaj v svojem evangeliju niti z besedico ni omenil. Luka to ni motilo. Dobro je vedel, da ga bodo njegovi bralci kljub temu prav razumeli. Saj tega Simona in njegovo hišo je pač vsakdo dobro poznal. Že samo ta način Lukovega pripovedovanja je skoraj dokaz za Petrovo prvenstvo med apostoli.

Simonova tašča je bila bolna. Luka, ki je bil zdravnik, označi njeno bolezen s strokovnim izrazom, ne tako po domače kot Marko (1, 30 — ta razlika je seveda vidna samo v grškem besedilu). Domači so Jezusa prosili zanjo. Zato se je Jezus sklonil nad njo, kot je pač splošna navada, ko se kdo približa bolniški postelji, in jo čudežno ozdravil. Ona pa je takoj vstala in jih pogostila. Ker Judje zaradi prazniškega počitka v sobotah niso kuhali, so vsi jed pripravili že prejšnji dan. Zato je tudi Simonova tašča brez posebnih težav lahko kar takoj postregla svojim gostom.

Sv. Ambrož lepo pravi, da je Gospod prišel odrešit vse ljudi obojega spola. In kakor je bil Adam prvi ustvarjen in nato šele Eva, je tudi Jezus ozdravil

najprej moškega in potem pa še žensko, in sicer vsakega v sebi pripadajočem svetu: mož je bil ozdravljen v shodnici na javnem sestanku, žena pa v krogu svoje družine in v tihoti domače hiše.

Med tem ko je bil Jezus še na obisku pri Simonu, se je naredil večer. Po sončnem zahodu je prenehal sobotni počitek in Judje so spet lahko pričeli s hlapčevskimi deli. Zato so tedaj od vseh strani začeli k Jezusu prinašati bolnike z različnimi boleznimi in on jih je ozdravil. Poleg tega je iz mnogih obsedencev izgnal hudobnega duha.

Kot se zdi, se nam tu odkriva nova skrivnost božjega odrešilnega načrta. Jezus je nadaljeval s čudeži v Simonovi hiši in ne več v shodnici. In tako je čudežno ozdravljenje žene in ostalih bolnikov v hiši bodočega prvaka apostolov resnično nasprotje k čudežu v shodnici. V Simonovi hiši se je začela ustanavljati druga verska občina, iz katere se bo odrešenje razlilo na cel svet. Ko je zašla sonce judovske sobote, je raztegnil Gospod svojo rešeniško dejavnost na vse ljudstvo. V tem je skrit važen simboličen pomen: judovska sobota bo zašla in na njeno mesto bo stopil Gospodov dan za veze, odrešilno znamenje za „cerkev iz poganov“. In pri prvem srečanju s Simonom je dal Gospod to znamenje. V dvojem bo judovstvo zapuščeno: glede shodnice in glede sobote. Zato se nova odrešilna pot začenja v dvojnem znamenju: v Simonovi hiši in na večer po soboti. Še danes se po cerkvenem štetju nedelja začenja na sobotni večer.

Ko se je zdanilo, je odšel in se napotil na samotni kraj. Množice so ga iskale in prišle do njega. Pridrževale so ga, da ne bi šel od njih, on jim je pa rekel: „Tudi drugim mestom moram oznaniti božje kraljestvo, ker sem za to poslan.“ In učil je v shodnicah po Galileji (Lk 4, 42—44).

Velika popularnost, ki si jo je Jezus pridobil tisti dan zaradi čudežev v Ka-

S V E T I P I J X.

DR. FILIP ŽAKELJ

Več kot pred dvesto leti je Klemen XI. prišel med svetnike papeža Pija V. Te dni bo Pij XII. uvrstil z največjo slovesnostjo v zbor svetnikov papeža Pija X., ki je umrl že v tem stoletju. Zadnja leta je izšel kritičen življenjski opis Pija X., ki je upošteval prav posebno izpovedi prič pri postopku za proglasitev blaženim. Tu podajamo kratek oris življenja novega svetnika, kakor nam ga prikazujejo uradni odloki svete stolice.

POD REVNIM KROVOM

Njegov rojstni kraj je Riese v škofiji Treviso. Tam sta živila v revnih razmerah poštena in zares krepostna zakonca Janez Krstnik Sarto ter Marjeta Sanson. Bog jima je dal deset otrok.

farnaumu, ga ni omamila. Proti jutru je odšel od tam, da bi se umaknil občudovanju in hvalam množice. Napotil se je na samoteren kraj blizu mesta in je tam molil (prim. Mk 1, 35), kot je to storil tudi kasneje v vseh važnih trenutkih svojega življenja.

Čim pa so ljudje opazili, da Jezusa ni, so ga začeli iskati. Bali so se, da ne bi izgubili tako velikega dobrotnika. Res so ga našli in prosili, da bi ne šel od njih. Vendar pa jim ni mogel ustreči. Od nebeškega Očeta samega, od katerega je prejel svoje mesijansko poslanstvo, je imel tudi naročilo, da mora še drugim mestom oznaniti božje kraljestvo. Zato je šel na misijonsko potovanje po Galileji in učil po shodnicah. Čez čas pa se je spet vrnil v Kafarnaum, ki mu je služil kot baza in izhodiščna točka njegovega apostolata. In na povratku je storil čudež obilnega ribjega lova, s katerim je Petra za vedno priklenil nase.

Prvi se jima je rodil 2. junija 1835; bil je bodoči papež Pij X.; 3. junija se je pri krstu še nadnaravno prerodil ter dobil imel Jožef Melhior. Pij XII. ga imenuje prečisti cvet rajnižjih plasti ljudstva. Otrok je našel skrbno vzgojiteljico v svoji prav pobožni materi. Bil je živahnega pa veselega značaja, vendar pa tako pobožen, da ga je župnik imel za najbolj plemenito dušo v župniji.

Osnovno šolo je obiskoval v domačem kraju. Ker je bil prav bistrega uma, si je želel višje izobrazbe; denarja pri hiši ni bilo dosti, zato je odraščajoči Bepi kar peš prehodil dnevno okoli dvarajst kilometrov, večinoma bos, da je mogel študirati na gimnaziji v Castelfranco. To je trajalo od novembra leta 1846 do avgusta 1850.

V SEMENIŠČU V PADOVI

Zgledni in nadarjeni Bepi je stalno razodeval veliko veselje do duhovniškega poklica. Meseca septembra 1850 je bil preoblečen v klerika, novembra istega leta pa je ves vesel mogel stopiti v semenišče v Padovi. Na posebno priporočilo je zanj posredoval njegov rojak kardinal Jakob Monico, beneški patriarh. Meseca maja 1852 je mlademu bogoslovcu umrl oče; ob istem času se je revni družini rodil zadnji otrok. Bepi se je v semenišču tako zelo odlikoval v pobožnosti, vednosti in učenju, da je vodstvo moglo o njem izjaviti, da je prvi v izpolnjevanju semeniških pravil, izredno nadarjen, zelo dobrega sponina, in da zelo veliko pričakujejo od njega v bodočnosti. V resnici se niso zmotili.

KAPLAN V TOMBOLO

18. septembra 1858 je dobrih triindvajset let stari Jožef Sarto po rokah treviškega škofa Antona Farina prejel mašniško posvečenje v stolnici v Castel-

franco, kamor je toliko let kot fantek hodil bos v srednjo šolo. Za novo mašo so mu srečna mati in dobri vaščani vse pripravili v domači župniji. Meseca novembra je odšel za kaplana v malo župnijo Tombolo, da bi bil v pomoč zelo pobožnemu, pa bolehnemu župniku. Župnik in preprostj kmečki ljudje so hitro odkrili odlične darove in zmožnosti mladega kaplana. Ves je bil ponižen, ljubil je skromnost in revščino, potrebnim in bolnikom bi pa najrajši vse razdal. Bil je veselega značaja; kmalu so spoznali tudi njegove velike govorniške sposobnosti in ga občudovali.

ŽUPNIK V SALZANO

Treviški škof je spoznal njegove kreposti in sposobnosti ter ga leta 1867 izbral za župnika na večjo župnijo Salzano. Župnik Sarto je še vedno rasel v kreposti. Župljani so vedno bolj spoznavali, kolika ljubezen do Boga in bližnjega gori v srcu božjega služabnika, kako se odlikuje v prijazni dobroti, krotkosti, skromnosti in ljubezni do revščine. Vso njegovo dobroto in ljubezen so spo-

znali zlasti, ki je leta 1873 razsajala huda kuga po župniji.

ODGOVORNE SLUŽBE V TREVISO

Jožef Sarto je bil devet let kaplan in deset let župnik. Treviški škof pa je pobožnega in sposobnega duhovnika hotel imeti pri sebi. Imenoval ga za kanonika v Trevisu ter mu določil dve odgovornj službi: kanonik Sarto bo tajnik škofijske pisarne ter spiritual v škofijskem semenišču. Jožef Sarto se je z vsem srcem otepal časti, zato je le iz kreposti pokorščine odšel v Treviso. Skoraj nemogoče je razumeti, s kakšno spretnostjo in neugnano delavnostjo je tu vršil svoje dolžnosti. Povsod je bil prvi: pri molitvi in pri delu. Ko je bil leta 1879 izpraznjen škofijski sedež v Trevisu, so soglasno kanonika Sarta izvolili za kapitularnega vikarja.

ŠKOF V MANTOVI

Kot kapitularni vikar se je spet izkazal zelo modrega in spetnega. Vedno bolj so postajali nanj pozorni. Na splošno zadovoljstvo ga je Leon XIII. leta

Krsta z ostanki Pija X. na dan proglasitve blaženim 3. junija 1951

1884 imenoval za škofa v Mantovi. Sam se je v svoji ponižnosti upiral, a zastonj. 16. novembra 1884 mu je kardinal vikar Parocchi podelil škofovsko posvečenje v cerkvi sv. Apolinarija v Rimu. Meseca aprila 1885 je ljubeznivi škof Sarto šele mogel nastopiti v Mantovi. Kakor je apostol Pavel Korinčanom mogel govoriti: „Vsem sem postal vse“ (1 Kor 9, 22), tako je tudi novi škof Sarto začel razlikovati bogate zaklade svoje duše, da bi vse pridobil za Kristusa ter odpomogel mnogim in velikim potrebam mantovske škofije. Skušal je najprej vzgojiti dobre mlade duhovnike; zato si je toliko prizadeval, da bi bila semeniška vzgoja na višku. Nekatere predmete je celo sam poučeval. Nad vse se je trudil za lepoto bogoslužja ter za dobre katoliške organizacije. S škofom Sartom je nastopila zlata doba za mantovsko škofijo. Pomlad verskega življenja je racvetela po vsej škofiji. Stare zakoreninjene razvade so izruvali, pohujšanje so odpravili, božje zapovedi so bolj zvesto izvrševali. Mantovski verniki so sveto in pobožno izgovarjali ime Jožef Sarto. Iz plamteče ljubezni do Kristusa je škof prav posebno skrbel za reveže. Vsak je imel dostop do njega. Trumoma so prihajali, škof pa jim je delil obilno miloščino, jim postregel z jedjo in jih oblačil, celo noge jim je kleče poljubljal.

KARDINAL IN PATRIARH V BENETKAH

Leon XIII. je mantovskega škofa zelo cenil in posebno ljubil. V konzistoriju dne 12. junija 1893 ga je imenoval za kardinala, tri dni nato pa za patriarha cerkve sv. Marka v Benetkah. V Benetkah so že dolgo čakali zaradi težkih razmer na novega kardinala. Z največjim veseljem in zadovoljnostjo so ga sprejeli 24. novembra 1894. Jožef Sarto si je s svojo ljudomilostjo in krepostjo hitro osvojil srca. Kardinalsko obleko je sicer moral nositi, glede življenja pa se ni nič spremenil. Prav tako kot nekdanji kaplan, župnik in škof, je bil kot patriarh in kardinal ponižen; preziral je sebe, ljubil revščino in žilavo delal; goreče in vztrajno se trudil za božjo slavo in zveličanje duš.

Papež Pij X., ki je bil te dni prištet
svetim

KMEČKI ŽUPNIK NA PAPEŠKEM PRESTOLU

Ponižni in skrajno revni kardinal Jožef Sarto je po smrti Leona XIII. bil 4. avgusta 1903 izvoljen za papeža. Na vse načine se je upiral in kardinale v konklavu kleče in s solzami prosil, naj ga ne izvolijo. Tožil je, da je to zanj Kalvarija. Svet je z začudenjem sprejel to izvolitev, češ: Ali bo nekdanji župnik, ki niti doktorata nima, znal vladati Cerkev? Dogodki so pokazali, da je znal.

VSE PRENOVITI V KRISTUSU

Ni mogoče dopovedati, kaj je Pij X. storil za Cerkev. Ker je vedel, da brez dobre duhovščine obnova Cerkve in sveta ni mogoča, mu je bila največja skrb, da bi Cerkev imela pobožne, pokorne in izobražene duhovnike. Zato se že v svoji prvi okrožnici posebej obrača na duhovnike naj mislijo in iščejo kar je zgoraj.

Za svojo zlato mašo je duhovnikom napisal zlata vredno okrožnico. Hotel je prav posebno obnoviti italijanska semenišča. Kakor že Leon XIII., si je tudi Pij X. močno prizadeval, naj bi v krščanskem modroslovju mnogo bolj upoštevali sv. Tomaža Akvinca. Ogromno delo je izvršil z ustanovitvijo Bibličnega instituta. Že takoj prve dni je sklenil, da bo zaradi velikih potreb časa skušal dati Cerkvi nov zakonik cerkvenega prava. Pij XII. ga glede cerkvenega zakonika prav stavi ob stran velikih papežev Inocencija III., Honorija III. in Gregorija IX. Zaradi lažjega poslovanja je preobnovil tudi celoten način uprave v rimski kuriji. Pred očmi je imel samo božjo čast in zveličanje duš. Odkar je bil duhovnik, se je neprestano prizadeval, da bi bili otroci in odrasli dobro poučeni v verskih resnicah. Zato je tudi kot papež vse storil v tej zadevi; mnogo mu je bilo na tem, da bi za vso Cerkev uvedel enotni katekizem. Sam je kot papež ob nedeljah zbiral na vatikanskem vrtu rimske otroke in odrasle vernike, jih učil krščanski nauk ter jim razlagal evangelij. Pija X. štejejo med obnovitelja cerkvene glazbe. Z odlok o pogostem sv. obhajilu ter o zgodnjem obhajilu otrok je nežni mladini ter odraslim na široko odprl vrata tabernaklja. Že kot škof v Mantovi je čutil, kako se širijo tiho in skrito zmote modernizma. Leta 1907 je to krivo vero krivih ver obsodil z neustrašenim pogumom v okrožnici „Pa-scendi“ ter z odlokom „Lamentabili“. Z vso odločnostjo je branil svobodo Cerkve; zato je prepovedal, da bi se kaka država kakorkoli vtikala v papeške volitve. Cerkev v Franciji je dokončno iztrgal iz starega galikanizma; bila je potrebna močna Pijeva roka. Kadar je bilo spet potrebno, je pokazal neustrašeno prostodušnost; v tem je bil podoben Janezu Krstniku in Pavlu iz Tarza. Pospeseval je katoliška društva ter krščanske delavske organizacije. Rad bi obnovil zlasti svojo rimsko škofijo, zato je ustanavljal nove župnije. Mnogo je storil za razširjenje sv. vere ter za zedinjenje ločenih kristjanov s katoliško Cerkvijo. Tudi kot papež je nad vse ljubil reveže in sirote. Prva svetovna vojna je človeko-

ljubnemu papežu strla srce. 20. avgusta 1914 je sveti papež umrl.

VELIK V KREPOSTIH

Samo suho ogrode njegovega življenja smo nadevali. V resnici pa to življenje razodeva polnost junaških kreposti. Imel je vero, ki bi prestavljala gore, neomajno trdno upanje tudi v najbolj temnih in negotovih urah, neizmerno ljubezen do Boga in do bližnjega. Prav zaradi teh treh božjih čednosti pomeni čas njegovega papeževanja zlato dobo Cerkve. Ko je postal papež, je kmalu ves svet vedel za njegovo veliko ponižnost; tudi papeška tiara ga ni zmotila. Vso svojo junaško srčnost je moral dostikrat pokazati; nekateri so celo mislili, da mu je ob tem manjkalo modrosti. Zelo natančno so preiskali njegovo življenje, pa ugotovili, da sta se obe kreposti lepo družili. Pravičen je bil do skrajnosti. Svoje telo in dušo je ohranil v prelepi deviški čistosti. Pij XII. govori na dan proglasitve Pija X. blaženim o deviških ostankih njegovega trupla. Ubog je bil vse življenje od revne kmečke kočice do svoje smrtne postelje. Vse je razdal drugim. Z njegovega obraza je odevala nebeška dobrota. S svojo ljudomilostjo je osvajal srca. Bil je zares velik človek, velik papež, velik svetnik.

SVETI PIJ X.

Že iz njegovega življenja je izpričanih večje število čudežev. Ljudje so ga še za življenja imeli za svetnika. 3. junija 1951 je bil proglašen za blaženega. Prišlo je k slovesnosti toliko ljudi, da niso mogli v baziliko sv. Petra. Zato so za popoldansko slovesnost napravili oltar kar na trgu sv. Petra, kamor je Pij XII. prišel počastit novega blaženega. Ob njegovi proglasitvi svetnikom je pričakovati še mnogo večjih slovesnosti. Če kdaj, potem se gotovo pri Piju X. uresničuje Gospodov nauk: „Kdor se ponižuje, bo povišan“ (Lk 14, 11). Pravijo, de je njegova okrožnica o Mariji „Ad diem illum“ sploh najlepša okrožnica, ki jo je kak papež napisal o Mariji. V njej posebej poudarja nauk o Srednici vseh milosti. Srednica vseh milosti mu je pomagala do velike svetosti.

SVETNIK V ANEKDOTAH

ZBRAL ROZMAN BRANKO

V naslednjem je zbranih nekaj anekdot iz življenja sv. Pija X. So to hipni posnetki iz življenja svetnika, nabrani brez reda in logike, kakor jih pač življenje prinaša

Jožef Sarto — tako se je pisal poznejši papež Pij X. — je bil kot kaplan znan pod imenom „kaplan ur“. To pa zato, ker je naslikal več sončnih ur na župnišču v Tombolu, Gallieri, Fontanivi in drugod. Često je pridigal o času in večnosti in navajal slavna stavka s stare sončne ure: „Jokanja vredna je usoda: čas hiti, pride smrt“ in pa „Vsaka rani, ena ubije“. Znano je, da je tudi kasneje kot papež rad dajal za nagrado ure, ki mu jih je po posebnem dogovoru izdelovala tvrdka Hauman prav v ta namen.

*

Kot kaplan v Tombolu ga je župnik, s katerim sta se lepo razumela, učil pridiganja. Ob sobotah zvečer, ko so bila cerkvena vrata zaklenjena, je kaplan na oltarnih stopnicah na glas ponavljal pridigo. Župnik ga je popravljal, kaj dodal, veled kaj izpustiti, dokler ni mogel zadovoljno reči: „Tako, don Bepi, mi je všeč.“

Pa je bil don Bepi (tako so klicali poznejšega papeža) menda preveč učljiv, kajti v kratkem času je župnik spoznal, da ga je kaplan prekosil, pa mu je rekel: „Glej, don Bepi, glej, ni prav, da kaplan bolje pridiga kot župnik.“

A sta se vseeno še nadalje razumela.

*

Don Sarto je živel revno, drugim pa je rad pomagal. Tako je morala sestra, ki mu je kuhala in prala, dajati njegovo perilo kaplanoma, da sta ga skrivala v svoje sobe in je bilo tako pred njim varno. Sicer bi ga kmalu razdal.

*

Ko mu je nekoč prinesel nek ver-nik par pavov, se mu je iz vsega srca

zahvalil, daru pa ni hotel sprejeti. „Andrej,“ je rekel dobrotniku, „nesi ju domov. Ali ne veš, da meni zadoščata polenta in sir?“ In v istem smislu je ob drugi priliki dejal: „V župnišču se rabi bolj svetilno olje za delo ponoči kot pa namizno vino.“

*

Ko je razsajala kolera v Salzanu, kjer je bil za župnika, so ga nekoč poklicali k bolniku.

„Gospod župnik, po meni je,“ je zartarnal bolnik, brž ko je uzrl župnika.

„Eh, ni te še konec, ne.“

„Da po meni je, po meni je, gospod župnik. Brž me spovejte!“

„No, no, te bom že spovedal,“ je odvrnil župnik in se ozrl k enemu od družine: „Steci k Sogarovim. Naj ti dajo na moj račun dva litra dobrega vina.“

Brž se je vrnil z vinom.

„Pij,“ je rekel župnik bolniku in mu ponudil vino.

„Ne morem, gospod župnik, to me bo pogrnalo v grob,“ je odvrnil bolnik.

Župnik je natočeno vino v duško spil. Poznal je namreč preproste ljudi: v času ralezljive boleznii ti mislijo dostikrat, da jim tisti, ki jih zdravi, ponuja strup, da bi tako prej umrli.

„Tako. Sedaj pa pij tudi ti.“

Bolnik je res spil prvi kozarec, drugega, tretjega, četrtega.

Drugi dan se mu je zboljšalo.

*

Kot škofijski kancler in semeniški spiritual v Trevisu je don Sarto delal pozno v noč. Neko noč ga je profesor v sosednji sobi čul premikati stol. Vedel je, da Sarto še bedi in dela. Profesor je vstal in potrkal na Sartova vrata: „Poj-

dite počivat, monsinjor Sarto, in pustite škofijske akte za jutri. Vedite, da kdor preveč dela, malo dela.“

„Imate prav, don Frančišek,“ mu je odgovoril Sarto. „Zato pa pojdite v posteljo in dobro spite.“

*

Ko je bil don Sarto imenovan za škofa, ga je vprašala ena od sester: „Bepi, kaj bomo pa danes skuhami, ko si postal škof?“

„Nič boljšega in nič slabšega kot prej kdaj,“ je odvrnil.

Tudi ni nikdar kot škof dovolil, da bi mu drugi snažili čevlje. „Vojak sem,“ je rekel, „in znam sam opraviti.“

Nekoč je kot mlad škof potoval z nekim duhovnikom v vlaku, pa ni imel nobenega škofovskega znaka na sebi. V istem vozu sta se nahajala dva gospoda, ki sta slučajno začela govoriti o novoimenovanem mantovanskem škofu — o don Sartu —, češ da ni bogve kaj umsko sposoben in da tudi nima voditeljskih sposobnosti, ki se za škofa zahtevajo.

Don Sarto je namignil sopotniku, naj molči, sam pa se je pridružil gospodoma in jima je pritrjeval. Silajno je govoril o zadevah z dobrega škofa. Tudi je ugotavljal, kako daleč je novi mantovski škof od tega ideala in kako slab bo na novem mestu. Govorniška sila in logika monsignorja Sarta sta začudili potnika, da sta, ko je monsinjor Sarto na postaji izstopil iz vlaka, vprašala spremljajočega duhovnika: „Kdo je ta simpatični in učeri duhovnik?“

„Monsinjor Sarto, novi mantovski škof,“ je odgovoril duhovnik.

*

Tu naj navedem tri epizode don Sarta z njegovo materjo:

Nekoč je obiskal iz Trevisa mater. Mati si je vedno želela, da bi ga imela mnogo časa ob sebi.

„Koliko časa boš ostal doma?“ ga je vprašala.

„Ves mesec,“ je odgovoril.

Materi so se zasvetile oči, a le za kratek čas. Bila je Benijeva šala. Tisti dan je bil namreč zadnji v mesecu.

Ob drugi priliki je bilo: Mati Margafita mu je hotela poljubiti škofovski

prstan, pa je pri tem začela opazovati dragoceni kamen na prstanu. Pokazala je potem sinu svoj preprosti prstan in rekla: „Bepi, tvoj prstan je bogat; a danes ga ne bi imel, ko bi jaz prej ne imela tega.“

Kot novoimenovani beneški patriarh in kardinal je nekoč obiskal svojo osemdesetletno mater. Mons. Bressan ga je pregovoril, da se je oblekel v škrlatna oblačila, da tako iznenadi mater.

„Bepi, ves si rdeč,“ se je začudila mati.

„In ti mama, si vsa bela!“

Sicer pa se je don Sarto vedno oblačil v črno. Samo takrat, ko je obiskal zavod jožefincev v Benetkah, kjer je bilo več sto otrok, ki so strašno radi videli kardinala v rdečem, si je nadel rdeči talar, a se je vselej opravičil pred svojim tajnikom: „Ubogim otroci, rdeča barva jim je tako pri srcu.“

*

Zadnje dni v Mantovi ga je obiskal kmet s košaro v roki. Prišel je peš iz Correggiolija, da še enkrat vidi škofa. Tajniku, ki ga je sprejel, je dejal, da se s škofom poznata in da sta na neki karnonični vizitaciji dolgo govorila. Tajnik ga je pustil h kardinalu. Ko je kmet vstopil, je položil na mizo košaro in izvlekel iz nje ruto, v kateri je bila za vita kila moke in šest jajc. Kardinal se mu je ves ganjen zahvaljeval in rekel: „Kdo ve, kdo je manjši, oni ali mi. Po božjih merilih je na svetu vse ravno nasprotno temu, kar se nam zdi.“

*

Ko je umrl papež Leon XIII., so morali kardinali v Rim v konklave, da izvolijo novega papeža. Pred pričetkom konklava je govoril mons. Sarto z nekim drugim kardinalom, zdi se, da z lionskim nadškofom Couilljem. Le-ta je vprašal kardinala Sarta, iz katere škofije je, na kar mu je on odgovoril v latinščini, da iz Benetk. Iz odgovora je francoski kardinal spoznal, da kardinal Sarto ne obvlada dobro francoščine. Pogovor se je skrčil na dva kratka stavka v latinščini.

Francoski kardinal: „Torej niste kandidat za papeža, ker papež mora znati francosko?“

Kardinal Sarto: „Res je, prečastiti brat, nisem kandidat za papeža. Hvala Bogu!“

No, pa se je francoski kardinal uštel v svoji napovedi. Kardinal Sarto je bil izvoljen za papeža. Brž ko je bil izvoljen, se je tajništvo zanimalo za njegove domače in kurijski tajnik je vprašal Pija X., kakšen plemiški naslov naj dado njegovim sestram.

„Papeževe sestre,“ je odgovoril Pij X.

„Svetost, navada terja...“

„Papeževe sestre,“ je poročil papež.

„Kaj slabega so vendar storile uboge ženske, da bi jih s tem nadlegovali!“

Tudi za njegovega nečaka Janeza Parolina, župnika v Possagnu, so nekateri napovedovali napredovanje v cerkvenih službah in celo kardinalske čast. Pa nič tega. Vsakomur, ki mu je govoril o njegovem nečaku, je Pij X. odgovoril: „Želim, da vedno dobro dela, in podeljujem mu svoj blagoslov.“

*

O svoji prvi noči v Vatikanu sam pripoveduje tako-le:

„Nisem mogel zaspati zaradi tolikega zanotja, pa tudi, ker je nekdo neprestano v enakomernem ritmu hodil po hodniku gor in dol. Nadlegovala me je tista hoja gor in dol, skočil sem s postelje, si oblekel beli talar, šel skozi predsobo in stopil na hodnik, da pridem na jasno, kaj je. Bil je švicar, ki je s helebardo v roki stražil hodnik pred mojim stanovanjem.“

Ko me je zapazil, je ves zmeden pokleknil in ostal nepremičen kot kip. Rekel sem mu: „Pojdi spat, pojdi v posteljo, ljubi sin, kar je tako boljše zate, pa tudi mere boš na ta način pustil spat.“

*

Tudi ni hotel Pij X. sprejeti navade, da bi jedel sam. Takoj v začetku papeževanja je ukazal, naj postavijo zraven njegove mize drugo za tajnika, kateremu se je pozneje pridružil še pomočnik mons. Pescini. Ta sprememba je

pomenila revolucijo, zato so nekateri s kurije namignili papežu na prakso prejšnjih papežev.

„Pa ste gotovi,“ je vprašal smeje se Pij X., „da je sv. Peter jedel sam? In ali ni Jezus jedel s svojimi učenci?“

„Ne vemo, sveti oče. A gotovo je, da so predniki Vaše Svetosti vselej jedli sami.“

„Do kam sega ta navada?“

„Vsaj do Urbana VIII.“

„Dobro,“ je zaključil papež, „slavni prednik Urbana VIII., ki je bil papež kot jaz, je odločil, naj papeži jedo sami in je imel pravico za to. Jaz pa z isto pravico določam nasprotno.“

*

Pri izbiri škofov je imel le dušnopastirske, umske in moralne zmožnosti kandidatov pred očmi. Odgovoril je neki komisiji, ki ga je po smrti svojega nadškofa prišla spomnit, da mora biti novi nadškof po starih navadah iz sicilijanskega plemstva ali doktor teologije: „Poznam kaplana, ki ni bil ne plemič ne doktor teologije, pa je postal župnik. Iz župnika, ki ni bil ne plemič ne doktor teologije, je postal kanonik; ta kanonik, ki ni bil ne plemič ne doktor teologije, je postal škof. Ta škof, ki ni bil ne plemič ne doktor teologije, je postal kardinal svete Cerkve. In ta kardinal svete Cerkve, ki ni bil ne plemič ne doktor teologije, je bil izvoljen za papeža.“

Ko ga je ob drugi priliki kardinal Ragonesi spomnil, da ljudje hočejo škofa iz plemiške družine, je smeje se odgovoril: „Kako morejo zahtevati od papeža, ki je izšel iz preprostega ljudstva, da imenuje plemiča za škofa?“

*

Preprosto in močno je izrazil kmet iz Tombola, kjer je bil poznejši papež Pij X. kaplan, svojo ljubezen do njega v pozdravu, ki mu ga je poslal po neki osebi: „Povejte našemu kaplanu, ki je sedaj papež, da sem živ in da ga nosim tukaj,“ (pokazal je na srce) „vsega tukaj notri.“

Zadnje besede — testament Pija X. so vredne njega. Zapisal je:

„Reven sem se rodil, revno sem živel, reven hočem umreti.“

ZENE V JEZUSOVEM RODOVNIKU

PROF. PAVEL SLAPAR, AVSTRIJA

BETSABEJA

Kralj David pa je imel sina Salomona, navaja evangelist Matej.

Okrog leta tisoč pred Kristusom so šli počasi zadnji boji s sovražniki Izraelcev h koncu.

Dežela je bila nemirna, odkar so jo Izraelci zasedli. Prejšnjih prebivalcev ni bilo mogoče kar na enkrat uničiti ali pregnati. Po Jozuetovi smrti so imeli sodniki zdaj z enim zdaj z drugim sovražnikom ljudstva dovolj opravka. Ko so Izraelci izvolili kralja Savla, se je ta skoro neprestano vojskoval. Po njegovi smrti je zavladal David. Z njim je napočila najslavnejša doba izraelske zgodovine. David je bil pri vseh Izraelcih priznan in čaščen. Bogastvo se mu je kopičilo in slava ga je obdajala. Sanjal je o načrtih, kako bi postavil Gospodu Bogu veličasten tempelj.

Bil je priznan pevec in pesnik. Večina njegovih pesmi, ki se imenujejo psalmi, je prišla v bogoslužje nove zaveze. V njih opeva v lepih podobah božje lastnosti in utripe človeške duše, ki išče Boga in v Njem upa dobiti zavetje. V teh pesmih je toliko napovedi o bodočem Odrašeniku, da Davida priševamo k prerokom.

Po zgledu vzhodnih vladarjev se je David odbal s celim haremom žensk. Sv. pismo jih po imenu navaja sedem, druge pa samo na splošno.

Ko prebiramo zgodovino kralja Davida, se nam nehote vsiljuje mnenje, da so bili trenutki v njegovem življenju, ko bi mogli trditi, da je bil na vrhuncu kot vernik, vladar in kot človek.

Sv. Pavel pravi: „Kdor misli, da stoji, naj gleda, da ne pade!“ (1 Kor 10, 12). Človek ne more nikdar reči, da je

tako na vse strani zavarovan, da se mu ne more nič zgoditi. Tudi David, mož po srcu božjem (Apd 13, 22), je padel, in to tako globoko, da bi bil verjetno obležal in se pogubil, če mu ne bi bilo božje usmiljenje prišlo nasproti.

Bila je vojska zoper Amonite. Davidovi vojaki in poveljniki so se vojskovali na mejah. David sam je ostal v utrjenem Jeruzalemu. Bil je vroč in soparen dan. David je v lenobnem razpoloženju vse popoldne prebil na svojem ležišču. Šele proti večeru je vstal in se sprehal na strehi svoje kraljevske palače. Pri tem je zagledal Betsabejo, ženo častnika svoje telesne straže, ki mu je bilo ime Urija, ko se je kopala.

Sv. pismo pravi: „Žena je bila zelo lepa.“ David se je začel za njo zanimati. Ko je dobil poročila, je poslal poslanca k njej z naročilom, naj se zgłosi pri njem. Ko je prišla, je David z njo grešil. Čez nekaj dni se je vrnila na svoj dom.

To je na hitro opisana zgodba. Toda, če sklepamo po zunanostih in okoliščinah, ki so zgodbo spremljale, potem je bila to zapletena in zamotana zgodba, ki je Davida in nič manj Betsabejo do dna duše pretresla. Kako tudi ne! Dokler je v človeku le še trohica vesti, se taki grehi ne pogoltnejo kar na vsem lepem.

Spolni nagon v človeku je zelo usodna sila. So trenutki, ko je človek popolnoma miren. Pamet in vest tako stvarno presojata vse zadeve in nevarnosti, da so trezne in pravilne sodbe kaj lahke. Toda pridejo spet trenutki, ko se človeka poloti neka razdraženost ali neka notranja napetost. V tem položaju te lahko najmanjša stvar vrže iz ravnotežja. Ko pozneje človek nazaj razmišlja, morda večkrat ne najde drugega odgovora, če

se je vse srečno izšlo, kakor da reče, da je Bog pomagal in morda na ta način uslišal tiste neštevilne očenaševe prošnje: in ne vpelji nas v skušnjava, ki jih je tolikokrat brezmiselno ponavljal.

Greh redno ne podere človeka kot topovska krogla. Ne smemo si tako predstavljalati, kakor da bi neka pošast drvela nad človeka in imela na sebi svarilni napis: Smrtni greh! Greh je redno sestavljen iz prav majhnih stvari, ki vsaka zase ne zgledata kdo ve kaj strašnega. To so večinoma navadne in preproste stvari, o katerih se dá k večjemu reči, da so nekoliko nevarne. Toda vseh teh stvari se včasih toliko nabere, da do kraja izpodkopljejo. Še stoji trdnjava, a trhla je. Končno pride samo še malenkost in prav zato, ker je malenkost, človek misli, da ni nič hudega. Pa prav s tem se je zapečatil! Če človek pozneje razmišlja, bo navadno rekel, da je bilo vse nekam čudno povezano. Nekaj zlobe, nekaj neumnosti, nekaj neprevidnosti, nekaj lastne slabosti, nekaj zunanje skušnjave, od vsega nekaj, da se človek lahko vara, da ni kaj odločilnega. Grenov, kjer je bila vse sama preračunana hudobija, je sorazmerno malo.

David je bil za nečisti greh razpoložen. Verjetno je prej jedel, nato je ves dan poležaval in končno je bil dan sodaren ter ga je s svojo zatohlostjo tudi spolno dražil. Nato pride na vse to pogled na tujo ženo, ki jo vidi v takem položaju, da mu kri zavre! Nagonj strasti in sla vzalove in odrinejo za trenutek pamet in vest. Brž se ponudijo še nekatere misli, ki stopnjujejo samoprevvaro: „Kaj bi bil človek tako plašen! Saj sem že dovolj star in izkušen! Sicer pa kdo mi pravzaprav kaj more?“

Čudno tajno in skrivnostno človeka greh vedno na nek način privlači. Kakor če stojiš kje na grebenu, kjer zija prepad na obe strani. Veš, da si na trdnem in da se ni treba ničesar bati, pa vendar z neko skrivnostno silo vleče v prepad. Če te kaj takega prime, vzemi opomin resno in se umakni! Za greh je beseda „umakni se“ morda prešibka. Rajši bi rekel: „Beži!“ Če bi bil David ravnal po pameti alj vesti, bi bil pri prvi priliki na tisto stran, od koder je prtila ne-

varnost, brž vse dohode zaprl. Toda ne! Pustil je da so ga predstave, misli in želje kar preplavile. Kaj je bila posledica? Prešuštva v mislih, željah in dejanju!

O Betsabeji sv. pismo ne pripoveduje veliko. A iz nekaterih pripomb se dá marsikaj sklepati. Včasih beremo marsikaj tudi med vrstami.

Če bi jo hotel z najkrajšim stavkom označiti, bi ji moral reči: Trpna počutnost! Sv. pismo ne pravi zastonj, da je bila zelo lepa. Tu ne gre za tisto rahlo, čudovito in obenem nedolžno lepoto, ki se razvije ob prvem razcvetu deklitstva in se je dekle samo niti ne zaveda ne; marveč tu je šlo za zrelo lepoto razvajene žene, ki jo je mož nosil na rokah zaradi njene lepote. Take žene so čudne. Najprej se začnejo zavedati svoje lepote in vpliva, ki je z njo v zvezi. Nato se začnejo negovati. S tem se vsa njihova pozornost prenese navznoter. Pa ne v dušo, ampak v telo. Tedaj se telo na nekaj nepojmljiv način zavestno prebudi v počutnost. Njej se pridružita samodopadljivost in nečimrnost. V tovrstnih lepih ženah je malo duha, malo razuma in malo volje. Vse njih bitie in žitje je ena sama trpna počutnost. Take vrste je bila Betsabeja. Če pomislimo, da je bil mož že dalj časa odsoten, da je mlačna kopel počutnost še nekoliko stopnjevala in da je kraljev poziv na njeno nečimrnost tudi svojevrstno vplival, bomo razumeli, da je bila za nečisti greh vsaj toliko razpoložena kot David.

Ko je Betsabeja čez nekaj časa spoznala, pri čem je, je Davidu povsem mirno ali trpno vdano sporočila: „Zanosila sem.“ V teh kratkih besedah odseva spet tista trpna počutnost, ki svoje krivde kar ne vidi. „Tole se je zgodilo, zdaj pa glej, kako bo šla stvar dalje!“ beremo med vrsticami njenega obvestila.

David je pa trezen in vidi presenetljivo jasno, kako ga je polomil. Saj je bil položaj res vse prej kot rožnat. Kolikokrat je druge učil, kakšni naj bodo! Kolikokrat je druge kot najvišji sodnik v državi kaznoval, ker so šli preko zapovedi! Zdaj je pa sam na tem! Sklep je bil brž storjen: Tu more pomagati samo zvitost. Morda se da vse skupaj

še lepo pokriti. Svojemu poveljniku Joabu je poslal sporočilo z besedami: „Pošlji mi Hetejca Urija!“ Joab je poslal Urija k Davidu. Ko je ta prišel h kralju, se je zanimal za to, kako se počutijo Joab in čete in kakšen je vojni položaj. Nato je rekel David Uriju: „Pojdi zdaj v svojo hišo in umij si noge!“ Ko je Urija zapustil kraljevo palačo, mu je sledil častni kraljevski obed. A Urija si je poiskal ležišče ob vratih kraljevske palače pri služabnikih svojega gospodarja in ni šel v svojo hišo. Sporočili so Davidu: „Urija ni šel v svojo hišo.“ Tedaj je David vprašal Urija: „Ti si vendar prišel s potovanja. Zakaj nisi šel na svoj dom?“ Urija je odgovoril Davidu: „Skrinja zaveze, narod Izraelov in Judov prebivajo v šotorih. Tudi moj poveljnik in služabniki svojega gospoda taborijo na prostem, kako naj torej jaz grem v hišo in jem in pijem in spim pri svoji ženi? Pri tvojem življenju in pri življenju tvoje duše! Ne, tega ne morem storiti!“ Nato je rekel David Uriju: „Ostani tudi danes še tukaj! Jutri te bom odslovil.“ Tako je Urija ostal še ta in naslednji dan v Jeruzalemu. Ko je na Davidovo povabilo pri njem jedel in pil, ga je ta opijanal. Toda ko je na večer odšel, je poiskal ležišče spet pri služabnikih svojega gospodarja in ni šel na svoj dom.

Če Urijevo ravnanje stvarno prejosjamo, moramo reči, da je bil lep značaj. Dasi je bil Hetejec in ne Izraelec, je vendarle z dušo in telesom ves predan službi svojega gospodarja Davida. Njegova ginljiva zvestoba postavlja v toliko slabšo luč Davidovo brezvestnost.

Naslednje jutro je pisal David Joabu. Pismo je nesel Urija sam. V pismu je stalo naslednje povelje: „Postavite Urija spredaj v najhujši bojni metož. Nato se od njega brž umaknite, da bo za gotovo zadet in da bo padel.“

Joab je pri obleganju mesta postavil Urija na tako mesto, o katerem je vedel, da so tam hrabri možje. Ko so meščani napravili izpad, jih je nekaj od čete, to se pravi od Davidovega moštva, padlo. Tudi Hetejca Urija je zatekla smrt.

Ko je Urijeva žena zvedela, da je mož padel je žalovala za njim. A ko je

čas žalovanja potekel, jo je David vzel v svojo hišo. Postala je njegova žena in mu rodila sina. Toda Gospodu ni bilo všeč, kar je David storil.

David se je gotovo sam pri sebi izgovarjal, da njegov greh ni bil tako velik, in če je bilo kaj narobe, da je vse pošteno poravnal, ko je vzel Betsabejo k sebi in ji celo obljubil, da bo najstarejšega sina iz njunega zakona imenoval za svojega naslednika. A miru le ni našel. Vest je kar naprej kljuvala.

Svoje dušno stanje opeva David v spokornih pesmih. Več mesecev je trpel v taki razdvojenosti, da je tudi telesno začel propadati. Takole pravi: „Dokler sem molčal, mi je iz dneva v dan ginila moč v zdihovanju. Zakaj tvoja roka je noč in dan težko ležala na meni. Premetaval sem se sem in tja v svoji bolečini, a želo v moji notranjosti je ostalo. Gospod, ne kaznuj me v svoji jezi in ne pokori me v svojem srcu. Zakaj tvoja puščica me je zadela in težko leži tvoja roka na meni. Zaradi tvoje jeze ni zdravega mesta na mojem telesu in zaradi moje krivde ni več zdravja v mojih udih. Moj greh mi sega čez glavo in je kakor težko breme, zame pretežko...“

Ali niso čudna pota greha!? Najprej je v človeku toliko poželenja, da res verjame, da ne bo prej našel miru in zadovoljstva, dokler se mu ne vda. Vse je v ta cilj usmerjeno. Ko pa človek v grehom svoj namen doseže, nastopi razočaranje. Veliko te usodnosti je tudi v grešnih spolnih zbliznanjih. Najorej žene oba varljivi upi preko vseh pomislov. Ko se drug drugemu vdasta, se navadno začne medsebojno oddaljevanje. S kolikor večjo silo sta se prei privlačevala, s toliko večjo se nato odbijata.

Bog je poslal k Davidu preroka Natana, da bi predočil velikost greha in ga pripravil do skesanega priznanja. Če bi bil prišel nadeni kar s trditvijo, da je grešil in ga pošteno ozmerjal, bi se bil David verjetno v svojem napuhu uprl in zakrknil. Toda Natan si je premeteno izmislil neko zgodbo. Tei je David tako prisluhnil, da si je v njej sam izrekel uničujočo sodbo.

Pričel je takole: V nekem mestu sta živela dva moža. Eden je bil bogat, dru-

gi reven. Bogati je imel veliko število ovac in govedi. Revni pa ni imel sploh ničesar, razen edino jagnje, ki si ga je bil kupil in vzgojil. Živel je pri njem in rastle z njegovimi otroci. Navadilo se je jesti z roke in piti iz njegove skledice. Spalo je pri njem in bilo kot kaka njegova hčerka. Ko je nekega dne bogati dobil obisk, se ta ni mogel odločiti, da bi vzel eno od svojih ovac ali govedi, da bi gostu, ki ga je obiskal, pripravil obed. Vzel je marveč reveževo jagnje in ga pripravil gostu, ki se je bil zglašil pri njem.

David je vzel zgodbo zares in se je nad brezsrčnim možem razsrdil. Rekel je Natanu: „Kakor resnično Gospod živi! Mož, ki je to naredil, je otrok smrti! Jagnje mora četverno povrniti, ker je tako ravnal in ni poznal usmiljenja.“ Natan je odgovoril Davidu: „Tisti mož si ti! Tako govori Gospod, Bog Izraelov: „Jaz sem te mazilil za kralja nad Izraelom, jaz sem te rešil iz Savlove roke, jaz sem ti bil dal hišo tvojega gospodarja in žene tvoje gospoda. Če bi ti bilo to premalo, bi bil še to in ono navrgel. Zakaj si šel mimo Gospodove postave in storil, kar mu ni bilo všeč? Tako govori Gospod: Glej, po tvoji lastni hiši bo prišlo gorje nad te. Meč se ne bo umaknil od tvoje hiše. Pred tvojimi očmi ti bodo vzete žene in dane drugim. Ti si sicer delal na skrivnem, jaz bom pa to grožnjo izpolnil pred očmi vseh Izraelcev in pri belem dnevu.“

Tedaj je rekel David Natanu: „Grešil sem zoper Gospoda!“ Natan je odgovoril Davidu: „Tako je tudi tebi Gospod tvoj greh odpustil. Ne boš umrl. A ker si Gospodovim sovražnikom na ta način dal pohujšanje, ti bo sin, ki se ti bo rodil, umrl.“

Razgovor med Davidom in Natanom bi lahko primerjali spovedi. Natan govori v božiem imenu in naloži kazen in pokoro v božiem imenu. Ko je David svoj greh skesano priznal, mu je Natan povedal, da mu je Bog greh odustil. Za prešuštvo in umor je bil zaslužil smrtno kazen. Ta ga ne bo zadela. Namesto nje ga mora sprejeti milejšo kazen: Umrl mu bo otrok.

V tem odstavku je utemeljen nauk

Cerkve, ki uči, da Bog v zakramentu sv. pokore odpusti večno kazen (= smrtno kazen) oziroma, da jo spremeni v časno pokoro.

Natan se je nato vrnil v svojo hišo. Gospod pa je udaril dete, ki ga je rodila Urijeva žena Davidu, z boleznijo. David je mislil, da bo z lastno molitvijo in postom morda rešil otroku življenje. Začel se je strogo postiti. Če je prišel domov, je spal ponoči na goli zemlji. Starešine na dvoru so ga hotele pregovoriti. On pa se je protivil in ni jedel z njimi. Sedmi dan je otrok umrl. Davidovi dvorjani so se bali naznaniti otrokovo smrt. Mislili so namreč: Že ko je otrok še živel, nas ni hotel poslušati, če smo hoteli z njim govoriti. Kako bi mu mogli zdaj povedati, da je umrl? To bi povzročilo nesrečo.

Ko je David videl, da njegovi služabniki šepetajo med seboj, je iz tega sklepal, da je dete umrlo. Kljub temu jih je vprašal: „Je dete mrtvo?“ Odgovorili so mu: „Da, mrtvo je.“ Odslej se ni več postil in pokoril. „Čemu naj se še postim? Saj ga ne morem privedi nazaj. Jaz bom šel k njemu, a otrok se ne vrne več k meni.“ V teh besedah David jasno izpoveduje vero v posmrtno življenje in svidenje onstran groba.

Zamislimo se v Betsabejin položaj! Toliko prebrisana je bila, da je sprevidela prvotno Davidovo igro. Nato so začeli padati udarci. Dobri in zvesti Urija je padel v boju. Morda ji je David prihranil sporočilo, na kakšen način in zakaj je izgubil življenje. Morda si je sama mogla kaj misliti. Vsekakor je začela premišljevat, kakšen čuden člen je s svojim grehom v verigi nesreč postala. Nato je morala gledati Davida, njegove duševne muke, kazen in pokoro. In končno je stala ob smrtni postelji svojega otroka. Vse to so bile izdatne očičujoče vice za njeno čutnost. Kar je nekdanj bila, po vseh teh doživetjih ni bila več. Kesanje in pokora sta tudi njej izprosila božje odpuščanje. Njen značaj se je poglobil. Začela je novo življenje.

David je Betsabejo tolažil. Podarila mu je drugega sina Salomona, ki je postal Davidov naslednik in prišel v Jezusov rodovnik.

Ivana Arška

Film meseca „Ivana Arška“ naj bo posvečen spominu padlih domobrancev, ki so bili okoli njenega godu, 30. maja, na dan njene ognjene smrti (27. V. — 600; 28. V. — 3000; 29. V. — 2800; 30. V. — 3000; 31. V. — 2700) izdani, po trgovskih spletkah hinavskih Angležev, našim krvavim bratom. V onih dneh je nasilno utihnila v mladih grlih majska pesem in za vedno utonila v gozdovih Hrastnika, Teharij, Škofje Loke in Kočevskega Roga. Bog si je izbral v dar najboljšo, da si tako za dosti za narodove grehe. Seme, ki je bilo tedaj vsejano v našo zemljo, je porok za novo narodovo življenje. Naši fantje pa naj nam bodo vedno, kakor Francozom Devica Orleanska, svetel vzor nesebične in čiste ljubezni do Boga in naroda.

UVOD V RAZUMEVANJE ŽIVLJENJA IN FILMA O IVANI ARŠKI

Ivana Arška je bila rojena v dobi stoletne vojne, ki je divjala v Franciji med Burgundci in Orleansci. Oboji so bili iz kraljevske rodovine Valois. Tedaj je vladal v Franciji Karel Neumni, ki je bil vnuk Janeza Valois. Kraljevi bratranec, vojvoda Burgundski, se je osamosvojl izpod kraljevega vazalstva in tako je menil zavladati nad vso Francijo. A temu naklepu se je uprl vojvoda Orle-

anski, njegov drugi bratranec, ki je tudi hlepel po kraljevem prestolu. Nastali so krvavi boji in sledilo je opustošenje Francije. Na lastni zemlji so se borili bratje za nadoblast. Narod se je razdvojil v dva tabora. Začela se je prava vojna. Sin vojvode Orleanskega se je poročil s hčerko iz rodovine Armanjak. Tako so se Orleansci začeli imenovati stranka Armanjakov in drugi stranka Burgundcev. Oboji so imeli za cilj porabiti se Pariza in izkoristiti v svoje na-

me oblast neumnega kralja. Te boje pa so spretno in pretkano izrabili angleški kralji iz rodovine Plantagonet, potomci francoske kraljevske rodovine Anjou, ki so si kot taki lastili oblast nad francoskim kraljevim prestolom. Tedaj je vdrl v Francijo s svojo vojsko angleški kralj Henrik V. Zasedel je severni del Francije. Njemu se je kmalu pridružil vojvoda Orleanski. Pravi kralj Karel Neumni pa je bil brez moči. Poleg vsega tega je začela spletkariti še kraljeva žena — nekdanja nemška princesa. Svojo hčer je proglasila za edino zakonito naslednico prestola in sina Delfina (prvorojenca) za nezakonskega in kot takega revrednega prestola. Delfin je zato zbežal s svojimi pristaši na svobodno ozemlje Loire. Med tem je umrl angleški kralj Henrik V. katerega je nasledil šestmesečni sin Henrik VI. Namesto njega je vladal kot regent očetov brat princ Bedford za namenom, da osvoji še ostali del Francije in okrona Henrika VI. v Reimsu za francoskega kralja. Kmalu pade v roke Angležev Orleans ter ostale važne trdnjave. Francija je bila skoraj izrUBLjena in Delfin, nekronani ubežni kralj, brez vojske, denarja ter zaveznikov.

V tej stiski, sam v resnih dvomih, če je res pravi dedič prestola, se kralj zateče k Bogu. Prosi ga za znamenje. Kmalu se začno oclrašati božji glasovi. Bog si je izbral nekaj nemočnega in kar se je zdelo svetu neumnega, da po tem pokaže svojo moč in vrže s prestola ošabna in prevzetne.

GLASOVI KLIČEJO

Dne 6. januarja leta 1412 se rodi Jakobu Arškemu in njegovi ženi Elizabeti Romée v kraju Domremy v Loreni hčerka Ivana. Kmalu je zrastle v pridno, spretno in uboeljivo deklé. Ko ima komaj 13 let, zasliši na pašniku prve „glasove“. Sprva je zelo presenečena. Glasovi ji govore, da mora poiskati ubežnega kralja Delfina in ga popeljeti v Reims na kronanje. Prikaže se ji tudi nadangel Michael, ki razodene, da ji bosta prišli na pomoč sv. Katarina in sv. Marjeta. Njima naj se zaupa in vse uboga, kar ji ji bosta veleli, ker to želi Bog. Tri leta ji

Sedemnajstletna Ivana (v vlogi Ingrid Bergman) se poslavlja od domačih in sorodnikov, ker jo nebeški glasovi nehešno kličejo na branik domovine

govoré glasovi; ona pa molči. Ne zaupa se nikomur. Boji se, da bi jo imeli za neumno. Posebno jo je strah pred očetom, ki je imel nekoč neke čudne sanje o nji in ji je potem zagrozil, da bi jo takoj utopil, če bi res odšla z vojaki. A glasovi neusmiljeno kličejo. Angleži so zasedli skoraj celotno Francijo. Ivana joka, moli, ne spi, hodi k sv. maši in obhajilu in roti glasove, naj jo puste pri miru. A glasovi so nestrpni. Ivana poskusi na lep način oditi od doma. Sorodnica bo porodila. Izkoristi priliko. Bratrancu v Petit Burey blizu Vaucouleursa vse pove. Mora oditi k poveljniku trdnjave v Vaucouleurs, da ga poprosi za spremstvo do Delfina. Poveljnik Robert Baudricourt se iz nje norčuje. Pošlje jo domov v posmeh domačih in uredničen je očetove groznje. A glasovi jo napadajo vedno znova. Ne more se jim več ustavljati. Tokrat zbeži za vedno z doma. Zopet je pri stricu. Za vsako ceno hoče pred poveljnika trdnjave.

IZ VAUCOULEURSA V CHINON

Poveljnik se skoraj čudežno prepričan uda in pošlje Ivano v spremstvu sedmih vojakov k Delfinu. Morajo skozi sovražno ozemlje. Jezdijo po skrivnih

PROTI ORLEANSU

Po nasvetu kraljevih svetovalcev in ostalih veljakov izroči kralj Ivani Arški oblast nad vojsko. Kralj sam je bil čudežno prepričan po Ivani v nje božje poslanstvo. Nekj orožar iz Toursa ji izdelal lep, svetel oklep. V svetišču sv. Katarine v Fierboisu čudežno najde med njeno vojsko. Njen vojni tovariš postane odslej njegov vodja iz Alençona. A najljubši ji je svoj prapor. Na belem polju so vtikani zlati cvetovi lilije, simbola Francije. Na eni strani je podoba Kristusa, vladarja sveta, na drugi strani pa grb Francije. In pod ta prapor zbira sedaj Ivana, po božji volji določena, zveste sinove Francije, ki se sedaj dokončno pridružijo svojemu pravemu kralju.

Od dolgega potovanja izmučena si utešijo pri dobrih ljudeh (Ivana v vlogi Mlle. Falconetti)

OSVOBODITEV ORLEANSA

potih in skoraj le ponoči. Reke morajo preplavati na konjih. Prejezdijo 50 do 60 km na dan. Objezdili so mesto Auxerre in Gien in že so v Loiri, ozemlju zasedenem po Delfinovih četah. Ustavijo se v Fierboisu, kjer prisostvuje Ivana v svetišču sv. Katarine trem mašam. Od tu pošlje do kralja pismo, v katerem ga prosi nujnega sprejema. Drugi dan odjedi h kralju v Chinon. Petstokilometrski jeza je končana, cilj kočno dosežen. Ivana je nestrpna. Rada bi čimprej kralju zaupala skrivnost in se mu ponudila v službo.

28. aprila odjedi tako zbrana vojska proti Orleansu. Z velikim navdušenjem prijezdijo pred to trdnjavo. Ivana trikrat pozove Angleže k predaji. Zastoj! Ošabni Angleži se norčujejo iz nje ter jo psujejo z vlačugo, čarovnico in podobno. Ivana joka in moli. 5. maja, na dan vnebohoda, prisostvujejo vsi vojaki s kruhom močnih. 7. maja prebredejo reko Loiro in že so pred mogočnimi trdnjavami Angležev. Boj je besen in krut. Zdi se, da so trdnjave nezavzetne. Ivana pograbi lestvo, jo nasloni na obzidje in spleza kvišku. Medtem pa jo zadene v levo ramo sovražnikova puščica. Ivanin prapor, posejan z belimi cvetovi lilij, pokriva v jarku ranjeno deklico. Ali je tu grob Francije? Ivana obvežejo, nato malo je ter se spove in že zbira okoli svojega prapora razkropljene in preplašene vojake. „Naprej dečki!“ je povelje Ivane. „Ko boste videli na obzidju moj prapor, udarite! Trdnjava mora biti še to noč naša!“ Francozi zopet napadajo; vojaki se bore kot levi. Že je noč. V temi se vidi plapolati beli Ivanin prapor. Že je na obzidju. Angleži beže. Zadnja trdnjava mesta je zavzeta po Devici Orleanski. Franciji se odpro sedaj vrata v novo svobodo. Angleži, ranjeni v srce, uvidijo, da se jim oblast nad Francijo izmika iz rok. Sedaj so le še ubežniki, ki se umikajo proti obali

PRI DELFINU

Dne 8. marca po kosilu je odvedena Ivana h kralju. Ta se skriva med služabnike, obleden v navadnega dvorjana, da ga ne bi Ivana spoznala. Hotel jo je skušati. Ivana izbira z očmi in kmalu se usmeri h gruči služabnikov, kjer je Delfin skrit. Poklekne pred kralja in ga nagovoril rekoč: „Bog te živi, spoštovani Delfin!“ „Jaz nisem kralj,“ odvrne Delfin. „V imenu božjem ti pravim, ti si kralj Francije! Daj mi vojsko in osvobodila bom Orléans ter te povedla v Reims, da te okronajo za kralja Francije; ker božja volja je, da izginejo iz naše dežele Angleži.“

svoje domovine. Orleans praznuje skozi tri dni zmago. Kralj prijezdi do Toursa, da pozdravi rešiteljico domovine. A Devica Orleanska ne miruje. Njen cilj je zavzetje Reimsa, da tam okrona Delfina za kralja Francije.

ZADNJI PORAZI ANGLEŽEV OB LOIRI

Orleans je šele prva zmaga. Morajo zasesti še ostale trdnjave ob reki Loire, da očistijo tako pot do Reimsa. 11. junija odjezdi z Devico Orleansko 8.000 vojakov proti Jargeau. Ivana je zopet prva na obzidju in kliče vojake za seboj. Poveljnik Suffort se preda z moštvom rekoč: „Se izročam Devici, največji junakinji sveta!“ Naslednje dni padeta trdnjavi Beaugency in Meung. Angleški vojvoda Talbot je dokončno poražen pri Potayu, dne 18. junija. Pot v Reims je sedaj prosta.

POHOD NA REIMS

29. junija odjezdi Ivana z Delfinom, na čelu 12.000 vojakov in vitezov, proti Reimsu. 30. junija se jim preda trdnjava Saint-Fargeau. Proti večeru vkorakajo v Auxerre. Jutranja zarja jih obsveti v Conne na poti proti Troyes, ki čez nekaj dni pade po težkih bojih. Že so pred vrati Reimsa, ki jim pošlje po poslancaih ključne mesta. V nedeljo, 16. julija, prijezdi princ Karel — Delfin Francije — obdan od vitezov, vojakov in neizmerne množice v Reims. V veličastni stolnici je naslednji dan maziljen za francoskega kralja Karla VII. Na koncu obredov pride h kralju Devica Orleanska in ga s solzami v očeh nagovori: „Presvetli kralj! Sedaj je izpolnjena božja volja. Moje poslanstvo je skoraj končano. Francija je sedaj tvoja!“

S tem je za Ivano oljčna nedelja končana. Da bo Francija dokončno rešena, mora ona zoreti kot žrtev na oltarju domovine. Sedaj se pričinja za Ivano nien velik teden, ki ga ona že sluti. Želela bi sedaj vse to pustiti in oditi domov med svoje brate, starše in ovčice, a volja božja je drugačna. Ima časa le še leto dni in tega mora dobro uporabiti v prid domovine.

Ivana (v vlogi Simon Roussel — Michele Morgan) pred Delfinom, katerega potem odpelje v Reims, kjer ga kronajo za francoskega kralja pod imenom Karel VII.

NJEN GETZEMANI — IZDAJALEC SE PRIBLIŽUJE

Politika, prestiž, napuh in ljubosumje niso trpeli Ivane ob strani novokronanega kralja. Tudi glasovi ne govorje več. Ivana je osamljena. Čaka jo še Pariz, ki je v angleških rokah. 23. avgusta odjezdi nad Pariz. Zgrade mostove čez Seno. 8. septembra napadajo vrata sv. Honorija. Ivana je ranjena v nogo in pada z obzidia kličoč: „Na obzidje! Mesto je naše! Kralj naj vkoraka v mesto!“ — Po sili odnesejo Ivano izpod obzidja. Kralj zapove umik. Poderejo vse mostove. Karel VII. se spravi s svojim bratrancom vojvodo Burgundskim. Zopet začno voditi umazano politiko. Devica Orleanska položi razočarana svoje orožje na grob sv. Dionizija rekoč: „Izročim meč in šlem, po šeci ranjenih vojakov, sv. Dioniziju.“ Kralj se umika na jug. In ta umik mu je zakasnil vhod v Pariz za 8 let. Med tem podpiše Karel VII. od-

Ivana obleži ranjena pod zidovjem mesta
Orléans

lok, s katerim podeli Ivana in njenim plemiški naslov. Pariz je v rokah Angležev in Burgundcev in dobiva živež in pomoč po reki Seni. Edina trdnjava, ki jih ovira na severu, je Compiègne. Burgundci jo skušajo zavzeti. Ivana ji hiti na pomoč. Sovražnik je mnogo močnejši. Med umikajočimi se Francozi nastane zmeda. Ivana pade s konja. Sovražnik jo

Ivana je kot čarovnica obsojena na
grmado

zajame dne 22. maja leta 1430. Sedaj je v rokah Ivana Luxemburškega. A Angleži jo zahtevajo zase. Ti podkupijo škofa Cauchona, rektorja pariške univerze, da jo zahteva kot čarovnico in krivo verko in jo kot tako sodi cerkveno sodišče. Cauchon je smrtni sovražnik kralja in Device, ker je bil pred letom dni po kralju zaradi svojih nečednih poslov izgnan iz svoje škofije.

Ivana je zaprta v trdnjavi Beaurvoir. Od tu skuša neke noči uiti proti volji njenih glasov. A tako nesrečno pade, da ne more več bežati. Zopet je ujeta in nato prodana Angležem za 10.000 zlatih frankov. Od tu jo odpeljejo v Ruan, da jo tam sodijo kot čarovnico in krivo verko. Zapró jo v grajski stolp, vklebejo v verige okoli vratu, rok in nog ter izroče v varstvo petim stražarjem. Ti nesramni stražarji so sedaj največja muka tega deviškega dekleta.

PROCES

Angležem prodani škof Cauchon uprizori umetno cerkveni proces, da tako obdolži Ivano krivoverstva in vražarstva ter tako pokaže Ivanino delovanje kot hudičev posel in s tem tudi razveljavi Karlovo kronanje kot nezakonito ter kot tako neveljavno. 21. februarja se prične proces, predsedovan po Cauchónu in vice-inkvizitorju Le Maitre, ob prisotnosti 40 škofov in doktorjev bogoslovja. Ivana takoj prvi dan protestira proti prisotnosti sodišča, češ da inkvizicijski zakon prepoveduje sovražniku soditi toženca. In oni, da so njeni smrtni sovražniki in sovražniki domovine.

Ivana se bori že štiri mesece sama proti tem podležem in hinavcem. Je brez nekdanjih prijateljev, ki so jo nekdanj častili. Edino upanje ji je Rim. Se sklicuje na papeža, a Angleži ji ne dovolijo pelacije. Je brezpravna.* 24. maja uprizore zadnji napad. Pripravijo javni proces „odpovedi zmoti“. Preberejo ji na

* V-detj pa moramo, da je katoliška Cerkov 25 let po njeni smrti, po rimskih juristih in francoskih inkvizitorjih, tri leta skrbno preiskovala vse njeno življenje in proglašila Cauchónov proces kot tudenčen in neveljaven.

trgu 12 zmot, katere naj podpiše, da ne bo tako izobčena in da bo nato izročena v cerkveni zapor. Ivana podpiše, a le zaradi nesramnih stražnikov, da je ne bodo več nadlegovali, ker cerkveni zapor oskrbujejo ženske. A Cauchón jo je zopet izdal. Izroči jo kljub podpisu v vojaško ječo. Ivana je tako primorana zopet obleči moško obleko, ker jo sicer stražarji nadlegujejo. Trpljenje je grozno. Edino tolažbo najde v molitvi. Sedaj razume, da se uresničujejo nad njo napovedi glasov; je pred zadnjo zmago, katero je po Orleansu napovedala Angležem. A ta zmaga ne bo taka, kot jih je bila vajena doslej. Teh zmag svet ne razume. Zopet jo tožijo, da je znova zapadla izobčenju, ker je oblekla moško obleko, kateri se je med zmotami odpovedala. Moč teme je na delu. Cauchón zahteva javno izobčenje in nato smrt na grmadi. Zadnjo noč ji dovolijo prejeti sv. obhajilo.

NA KALVARIJI

Naslednji dan, 30. maja, jo vozijo oblečeno v belo tuniko, z ostriženemi lasmi in napisom krivde na glavi, obdano z 200 biriči in krvniki, proti grmadi. Ko se Ivana približuje trgu zakliče: „O Ruan, Ruan... je res, da bom tu umrla in boš ti moje zadnje bivališče?!“ Na trgu jo Cauchón zopet izobči in nato izroči civilni oblasti, ki jo takoj odvede na grmado. Od tu njene nedolžne in blage oči še enkrat objamejo svojo predrago Francijo in to ubogo, zapeljano in prodano ljudstvo. Zanje in za svobodo domovine se sedaj ona daruje. In tudi za sovražnike, katerim še enkrat odpusti. Nato prosi za križ, katerega ji zataknejo v tuniko na prsih. Sedaj je s svojim Kristusom tudi ona križana. Še enkrat izpove svoje božje poslanstvo in z močnim glasom kliče ime Jezus. Ogenj jo použiva v žgalni dar. Sedaj je samo še ognjena baklja. Slišijo se le žvižgi plamenov, ki použivajo svetniško telo največje junakinje Francije. In tako nam izroči filmski trak. Njena podoba ugasne na filmskem platnu, a v naši duši ostane neizbrisna za vedno, kot plamen, ki ne ugasne nikoli več in ki kaže pot proti večni domovini.

Ivana, na grmadi, zopet v vlogi Ingrid Bergman v operi „San Carlo“ v Neaplju

POGREB ZADNJIH OSTANKOV

Iz zgodovine vemo, da so morali biti, ko je ogenj ugasnil, pobrati pepel in ga pokazati oblasti v znak, da je Ivana res zgorela. A da ne bi Francozi kdaj častili njenih ostankov, so zapovedali Angleži svojim vojakom vreči njene ostanke v reko Seno.

In ti vojakji so vrgli v deročo reko pepel in njeno srce, katerega goreča grmada ni mogla použiti.

KONČNE OPOMBE

Rad bi opozoril bralce „Duhovnega življenja“ na nekatera filmska in teaterska dela, ki so skušala več ali manj posrečeno upodobiti ta izredni lik francoske zgodovine na platnu ali na odru. Okoli enajst filmov nam kaže najvažnejše dogodke iz njenega življenja. Prvi tak film je bil narejen že v predzgodovini filma, v letu 1900 po Francozu Georges Méliès. Slede trije italijanski filmi iz okoli leta 1909. Nato leta 1913 še en italijanski film. Čez 4 leta nam angleški film „Joan the Woman“ prikaže Ivano po Ceciliji B. de Mille. Leto 1928 nam dá najbolj izvirno delo o Ivani v filmu „La passion de Jeanne d'Arc“, narejenem po slavnem Dreyerju in prikazano po Renée Falconetti. Ta film nam pokaže le Ivanin proces in njeno smrt. Dreyer nam hoče tu prikazati njeno smrtno tesnobo in grozni strah pred nečim še neznanim. Je to psihološko-umetniško delo, katerega pa le malo ljudi more docela doumeti. Do zadnjega so mislili, da je original izginil v požaru v Studios de Joinville, a je bil končno najden po M. Le Duca leta 1951. Družba Pthé-Naton nam naslednje leto po Marcu de Gastyne prikaže: „Le merveilleuse vie de Jeanne d'Arc“ po Simone Genevois. Nemški film nam jo da v letu 1935 po Gustav Ucicky v osebi Angele Salloker (Zalokar!) v delu „Das Mädchen Johanna“. In angleški v letu 1947 po Michel Morgan (glej sliko!), ki pa ostaja mrzla tudi v zadnji ženski trilogiji „Destinées“ ali boljše imenovan „Žena v vojni“. Končno pa nam Viktor Fleming po R. K. O. Radio — ameriškem filmu približa že bolj popolno Ivano, v osebi glavne igralkice Ingrid Berg-

man v delu „Joan of Arc“. Ta film smo si mogli v Argentini ogledati šele predlansko leto. Direktor Walter Wagner je hotel prikazati lik največje in najčistejšje junakinje zgodovine po največji filmski igralki. Zelja I. Bergman je bila že od mladosti (rojena 29. 8. 1915 v Stockholmu) predstavljal nekoe Ivano Arško. Pravi, da se more pokazati vsa veličina ženske filmske zvezde šele v tem delu, kakor moške v Hamletu. In Ingrid je vlogo dobro naštudirala. Potovala je zato v Francijo ter obiskala vse kraje, koder je živela in hodila Ivana Arška. Nato je šest mesecev študirala njeno zgodovino in nam nato, bolj na ameriški način, prikazala to slavno junakinjo. Nekoč se je izrazila, da če bi ona prej poznala Falconettijevo Ivano, da se ne bi upala prikazati svojega dela. Gotovo je, da je dala Mme. Falconetti v svojo vlogo vso svojo dušo. Skratka, bila je bližje Ivani; dočim se ji je Ingrid približala večkrat bolj narejeno. Vsekakor je film umetnina in na nek način prekaša vsa dosežanja dela. Tehnično je delo neoporečno. Boj za Orleans traja pred našimi očmi celih 20 minut. Proces pred cerkvenim sodiščem traja 40 minut in nam zelo dobro prikaže „boj jagnjeta z volkovi“ in v tem delu je Ingrid še najbližje Ivani. Ko gori na grmadi, čutiš, da je Ivanin duh napolnil dvorano. Gledalci odhajajo domov s podobo Ivane v duši in le malokoga moti ločenka Ingrid Bergman, ki ima sedaj že tri otroke z italijanskim filmskim direktorjem R. Rossellinijem, pod čigar vodstvom je zelo uspešno igrala pred kratkim v „Opera San Carlo“ v Neaplju Claudel-Honeggerjevo delo: „Jeanné bûcher“ — „Ivana na grmadi“. A sedaj se že pripravlja, da nam pokaže Ivano v zadnji filmski umetnosti, v tretji razsežnosti (3 D). Claudelovo delo so igrali kot premiero v Parizu leta 1950. V New Yorku pa jo je igrala nedavno znana plesalka Vera Zorina.

Filmska in odrska umetnost ne bosta mogli nikoli izčrpati in v vsej populnosti podati to prelepo in bogato življenje 20 letne junakinje, ki se je znala sebi odpovedati, da bi tako mogla boljše služiti Bogu in odmovini.

VINKO FLEK

VERSKA VZGOJA V PREDŠOLSKI DOBI

DR. RUDOLF HANŽELIČ

Splošne misli o verski vzgoji smo podali v prejšnji št. vilki. V tej in v naslednji nekaj misli o verski vzgoji v prvih otrokovih letih. Za to vzgojo je posebej važen otrokov krst in godovanje, prebuditelj je treba v otroku ljubezen do Boga in do Kristusa, spoštovanje do molitve in znamenja križa, ter ga seznanjati s svetiščem in sv. mašo.

1. SV. KRST. Rimski katekizem staršem naroča, naj dačó otroka krstiti čim prej. Isto naroča sinoda argentinskih škofov. Želeti je, da v t. ku prvega tedna.

Cerkev želi, da se mesto otroka pripravlja na krst otrokov očó in mati s tem, da molita za otroka ter spoznata besedilo in pomen sv. krsta vsaj v glavnem. Saj so predvsem starši dolžni skrbeti, da bo otrok spolnjeval vse tisto, kar je boter v njegovem imenu pri krstu obljubil Cerkvi in Bogu. In predvsem starši so tisti, ki morajo otroku razložiti pomen in vsebino sv. krsta, ko je otrok za ta pouk sposoben.

Pomembna je za otrokovo življenje izbira krstnega imena. Prav je, da otrok dobi za svojega priprošnjaka pri Bogu in vodnika v življenju kakega svetnika, ki je zares znan, ča bo mogel postati otroku živ zgled in spodbuda v ljubezni do Boga in do čednosti. Ne hlastajmo po imenih malo znanih svetnikov, ša manj po sladkobnih modernih spačenih svetniških imenih ali celo po imenih nesvetnikov. Imena odličnih slovanskih svetnikov so n. pr. Ciril, Metod, Vaclav, Sta-

nislav, Vladimir, Janez Nepomuk, Ljudmila itd. Če bi pa žó iz katerega koli vzroka ne mogli v državnem registru dati otroku imena kakega odličnega svetnika, potem pa vsaj pri krstu dajmo dvojno ime, na prvem mestu ime zaželjenega priprošnjaka.

Botra izbirajmo med ljudmi, ki vestno spolnjujejo božje in cerkvene zapovedi in ki bodo vsaj verjetno živeli v otrokovi bližini, kajti botri so dolžni v besedo in zgledom navajati otroka v krščanskem življenju, če bi starši tega iz kakršnega vzroka ne mogli ali ne hoteli. Grešili bi starši, ki bi iz kakih svetnih oziróv, n. pr. iz strahu pred zamero, zaradi soročstva, družabnih vezi ali celo zaradi denarnih ali drugih svetnih koristi izbrali otroku za krstnega botra osebo, ki versko in nravno ni zgledna.

2. GODOVANJE. Dajmo godovanju zares krščansko vsebino. Kako lepo bi bilo, vzpodbudno za otroka in zaslužno za starše, če bi sa n. pr. na godovnj dan vsi člani družine v skupni molitvi spominjali godovnjaka. Kako lepo bi bilo, če bi očé ali mati na ta dan otroku — če je za to že sposoben — razložil vsaj na kratko vsebino in pomen sv. krsta ter z njim obnovil krstno besedilo, da bi otrok tako vedno jasneje spoznaval, kakšne dolžnosti je prejel s tem zakramentom. Prav bi bilo, če bi na godovni dan otrok kaj slišal o svojem svetniku, vsako leto več, da bi mu tako vedno bolj postajal vzornik in vodnik k Bogu. Če je otrok o sv. maši že kaj poučen, bo nanj

blagodejno vplivalo, če gre mati z njim na ta dan tudi v cerkev ga priporočiti Bogu, Mariji, Jezusu in otrokovemu zaščitniku. Vso to versko-vzgojno stran godovanja pa naj spremlja tudi bolje pogrnjena in obložena miza; morda pripravijo starši otroku še kako drugo veselje. Ne kaže pa otroka ta dan puščati v brezdelju. Otrok bi se dolgočasil; pa tudi sicer je brezdelje strup za нравno življenje mladine.

3. LJUBEZEN DO BOGA IN DO JEZUSA. Otrok v tej dobi ocenjuje vse okoli sebe le z ozirom na lastno korist ali škodo. Tak je tudi njegov odnos do Boga: obsega željo, da bi od Njega kaj dobil in pa strah, da kaj izgubi, kar ima, ali da česa ne dobi, kar si želi.

Zato moremo v otroku prebuditi LJUBEZEN DO BOGA najlaže s tem, da mu preprosto pojasnujemo, kako je vse kar ima in česar se veseli, dar božji. Ko se otrok veseli svojih igračk, mu povejmo n. pr.: „Glej, Bog ti jih je poslal; naredil je, da jih je očka mogel kupiti.“ Ko se veseli rož, ptičkov, živalic, itd. mu zopet pojasnimo: „Glej, Bog je vse to naredil tudi zate, da bi ti pripravil veselje.“ Ko se otrok čuti srečnega ob očetu ali materi, naj n. pr. mati otroka lepo pouči: „Dobri Bog ti je dal očeta, da zate dela, skrbi, te vzgaja v božjem imenu, da bi ostal ti vedno priden, ubogljiv, to je, da bi vedno mislil, govoril in se obnašal tako, kakor to Bog želi.“ Enako naj le tudi oče govori otroku o materi! Skratka: v vsem, kar otrok vidi lepega, veselega, osrečujočega, v vsem naj gleda dela ljubezni božje do človeka in do otroka, pa se bo zelo zgodaj z živo ljubeznijo oklepal Boga.

Otroku tudi razloži, da svojo ljubezen in hvaležnost do Boga kaže s tem, če je n. pr. med molitvijo drugih čisto miren in drži roke lepo sklenjene, če — ko to zmore — moli tudi on in se Bogu z molitvijo za prejetе dobrote zahvaljuje in ga prosi tega, kar si želi ali potrebuje. Otrok naj bi znal že zelo zgodaj

tudi z besedami izraziti svojo ljubezen do Boga, n. pr. „Bogec, jaz sem Tvoj,“ ali: „Bogec, imam Te zelo rad.“

Zlasti ponavljaj otroku, da svojo ljubezen do Boga kaže najlepše s tem, da dela in govori vedno tako kakor to Bog zapoveduje in če se vselej varuje vsega, kar Bog prepoveduje. Nato pa s preprosto, otrokovi starosti primerno besedo pojasnuj, kaj Bog prepoveduje, česa storiti ne smemo, in tudi to, kaj Bog zahteva od otroka n. pr. zdaj, danes, jutri, kakšen mora biti do očeta, matere, bratov, sester, do drugih. Razloži pa tudi otroku, da Bog vedno hoče nam dobro. Če torej kaj prepoveduje, prepoveduje zato, ker je za nas slabo: in če kaj zapoveduje, nam to zapoveduje le zato, ker je tako za nas dobro, četudi mi tega vselej takoj ne spoznamo in ne čutimo.

Kadar torej otroku kaj naročamo ali prepovedujemo, radi dostavljajmo: „Bog hoče!“ „Bog sam ti naroča!“ Poučujmo otroka, da je Bog žalosten, če vidi, da ljudje ne živijo kakor je prav in da zaradi tega ljudi tudi kaznuje; a kaznuje jih le zato, da bi ljudje zopet spolnjevali božjo voljo, božje zapovedi, s katerimi Bog hoče zagotoviti dobro ljudem. S takim poukom vzbujamo v otroku poleg ljubezni do Boga tudi strah božji, ki je za otroka često edino rešujoč, zlasti kadar ga vabijo zunanje skušnjave in hočejo zmagati v njem neurejena nagajanja.

Ko je otrok star 3 ali 4 leta, že zelo rad posluša kaj o ANGELIH VARUHIH, o MATERI BOŽJI in zlasti o JEZUSU: o njegovem rojstvu, o življenju v nazaretski hišici, o trpljenju in o smrti na križu. Zato je prav, da mu rad pripoveduješ o tem, zlasti mu nazorno in pametno popisuj Jezusovo trpljenje, njegove bolečine, mu pokaži kako sliko o Jezusu, podobico, križ, ter mu povej, da je Jezus vse to trpel iz ljubezni do vseh ljudi, tudi iz ljubezni do njega, da bi se ob misli na Jezusovo trpljenje raje in laže

NOČ IMA SVOJO MOČ

GREGOR HRIBAR

Ni se še porušila gora vencev na grobu pokojne Laknerjeve kmetice, ko so prinesli h krstu drobnega kajžarskega nezakončiča. Gospod Simon ga ni bil vesel saj mu je eno samo tako bitje znatno skazilo na koncu leta župnijsko statistiko in vrglo slabo luč na faro in dušebrižnika.

Gospodu Simonu se je zapičila v glavo misel: Kje je vzrok, da je na Slemenici toliko nezakonskih otrok? Da ja bilo že ob ustanovitvi fare slabo v tem oziru in da se je stanje še slabšalo, je lahko ugotovil na podlagi krstne knjige. Prav tako je vedel, da sedanji rod ne smatra za posebno zlo, ako se otrok rodi izven zakona in da ljudje nimajo kake pripravljenosti za priznanje krivde in za popoljšanje. Kako naj mati resno in uspešno pokara svojo hčer, ki hodi po slabih potih, ako se je sama poročila šele pri četrtem otroku?

Vendar jo krst nezakončiča dal duše-

ohranjal dobrega, pridnega, zvestega Bogu. Ko si tako prebudil v otroku ljubezen do Jezusa, mu še pojasni, kako more tudi otrok pokazati in dokazati Jezusu, da ga ima resnično rad: s tem, da rad uboga starše, da se lepo vede pri molitvi, da rad obišče Jezusa v cerkvi, da je dober do bližnjega, da se nikdar ne ujezi, ne zlaže, ne izreče neprijetne besede.

Če dosežejo starši, da bo otrok Jezusa resnično ljubil in s tem hotel posnemati njegov zgled in spolnjevati njegove želje in voljo, zapovedi, si zagotove starši pri vzgoji otroka najmočnejšo oporo v tej dobi.

brižniku novo pobudo, da išče vzroke temu zlu. Še isti dan je dolgo v noč brskal po stari zaprašeni kroniki, ki mu naj bi pomagala odgovoriti na moreče vprašanje. Težko čitljiva gotica, številne okrajšave, starinski pravopis in jezik, obledela črke — vse to ga je že močno utrudilo, ko je nenadoma obstal pri stavku, zapisanem tam v sredi prejšnjega stoletja: Glavni napaki faranov sta pijančevanje in ponočevanje, ki imata za posledico veliko število nezakonskih otrok...

Dušebrižnik se je odkritja na vso moč razveselil. Končno je vendarle vedel, kje bo treba poprijeti. Pijančevanje je z vojsko ponehalo, glede ponočevanja pa bo vprašal zanesljivo osebo, ali je še razširjeno v fari, nakar bo pri pridigi spregovoril ostro, a zdravilno besedo.

Gospod Simon bi se nemara še naslajal ob novem odkritju, ako ne bi pod oknom nenadoma nekaj zaškrtalo, kakor da bi nekdo podrgnil z železnim predmetom po zidu. Po kratkem presledku še enkrat in še enkrat. Dušebrižnik se je skoraj onesvestil od strahu, da je hiša obdana od „banditov“.

Po vojski je bilo na Koroškem kot v Babilonu, potem ko je Bog prevzetnežem zmešal jezike. Poleg obeh deželnih jezikov, slovenskega in slovenskega, se je govorilo tudi angleško, saj so deželci imeli zasedeno Angleži. Tudi v Bistrici in v Kaplji (Kappel), ki mejita na Slemenico, je bilo nekaj angleških vojakov. Na Slemenico je le redkokdaj kateri zašel, a še tedaj le radi lova na srne.

Po taboriščih in izven njih pa so živeli še ljudje vseh mogočih narodnosti.

Vsepovsod, zlasti na vlaku si mogel slišati tuji ruško, ogrsko, hrvatsko, romunsko, poljsko in druge jezike. Med temi takoimenovanimi „preseljenimi“ osebami je bilo brez dvoma dosti poštenih ljudi, ki bi radi delali in se pošteno preživljali, vmes pa je bilo seveda tudi nekaj takih, ki niso znali spoštovati tuje lastnine. V tistem času se je v časnikih pogosto bralo o vlomih in ubojih. Pri tem so imeli domači listi krasno priliko, da so metali krivdo na tujce, tudi če je zločin zakrivil čemačin, in tako je beseda Ausländer (inozемец) dobivala vedno slabši pomen. N katerim je kmalu pomenila isto kot potepuh, delomrznač, tat, ropar, morilec, bandit.

Zlasti radi so časniki na koncu poročila dostavljali, da so banditi sicer govorili nemško, toda s tujim naglasom, kakor da bi se domačini ne znali malo spakovati. Še več! Listi so celo vedeli povedati, da so roparji govorili nemščino s slovanskim naglasom. Nikoli ne z romanskim ali cgrskim, temveč vedno le s slovanskim naglasom.

Od slovanskega do jugoslovanskega za preproste ljudi ni dal č. Kar sami so ljudje pridevali spredaj tista dva zloga. Tudi nekateri Slemeničani so pripovedovali gospodu Simonu s posebnim zadovoljstvom, da so jugoslovanski banditi tisti, ki kradejo in morajo po Koroškem.

Celo na Slemenico je zašel večkrat kak Ausländer in kupoval in prosil živila ali ponujal zanje blago sumljivega izvora. Ljudje so se jih bali, češ podnevi si ogleduj jo, ponoči pridejo krast in morit. In kdo je kriv, da jih toliko najde pot na Slemenico? Župnik! kdo drug? Saj je tudi on eden od njih!

Niso bili vsi tako krivični v svojih mislih in še manj jih je bilo, ki so tako govorili in govorili Simonu je bilo vendarle neprijetno.

Včasih je kak Ausländer, ki je hodil tam okrog, slišal, da slemeniki župnik tudi ni domačin in razumljivo je, da se

je zanimal, od kod je, da bi ugotovil, ali je morda prav njegov rojak.

Mežnarica je ob taki priliki brž tekla v župnišče povedat: „Gospod župnik, Ausländerji vas iščejo! Skrijte se!“

Gospoda župnika se je nehoče polasčal strah. Sam je bival v župnišču. Do gostilne ne bi slišali, ako bi klical na pomoč. Mežnarica mu ne bi mogla pomagati, tudi če bi hotela. Skrbno je zapiral cerkvena vrata. Tudi v župnišču je vrata zavaroval z močnim zapahom. Ker si je moral za zimo sam napravljati drva, si je nabavil dobro sekuro. Sedaj je dobilo to orodje novo vrednost, saj bi utegnilo služiti kčaj še kot orožje za obrambo pred banditi. Imel jo je stalno na skritem, a lahko dostopnem mestu.

Vendar so noči potkale mirno in dušebrižnik se je po kaki razburljivi novici spet umiril. A škitanje pod oknom ga je spet vrglo iz ravnotežja.

Tisto, čemur pravi zdravniška veda živčni sistem, je bilo pri gospodu Simonu rade prestale vojske bolj podobno prepereli vrvi ali od miši pregledani mreži kot čobro delujočemu telefonskemu omrežju. Zato se ni čuditi, ako je tako živč vje ob izrednem, čeprav malenkostnem nočnem dogodku, skrajno nepovoljno delevalo. Gospod Simon je imel v prvem trenutku občutek, kot da se je zgodilo nekaj groznega, čeprav ni bil zmožen presoditi, kaj se je pravzaprav dogajalo kraj njega. V glavi je čutil doslej nepoznane bolečine. Šele čez nekaj trenutkov je mogel spet počasi misliti. Položaj je presojal v skrajno temni luči. Bal se je, da je župnišče oblegano od bančitov, ki so prišli njega ubiti in izropat cerkev in župnišče.

In on, kam naj pobegne? Okna so imela železno mrežo, pred vrati pa banditi s sekirami in noži... Ko pa dalj časa ni bilo slišati ničesar več, kar bi ga potrdilo v njegovi sodbi, mu ni ostalo drugega, kot da se je spravil spat, saj je bilo že zelo pozno. A zaspati še dolgo ni mogel.

Naslednji dan je hodil utrujen okrog. Previdno je spraševal v gostilni in mežnariji, ali so koga čutili ponoči. Proti večeru je že mislil oditi v Bistrico, da bi se tam mirno naspal, a so je končno očločili, da vzkreja na svojem mestu, pa naj pride karkoli.

Zvečer se je nemirno obračal v postelji in prisluškoval, ali hodi kdo okrog hiše. Nemadoma se mu je zdelo, kakor da nekdo svrti skozi okno. Je luna? Ne! Svetloba se je naglo premikala po stropu, po stenah, vratih in pa omari. Nekaj trenutkov pozneje je zažlešal še rahlo brnenje motorja. Je mogoče? Na Slamenici motor, ko ni elektrike ne potov.

Gostilničar je sicer imel za rezanje krmni stroj na bečinski pogon, a ob cnaistih ponoči nihče ne dela na podu. Svetloba je bila vedno močnejša, brnenje vedno bliže. Ni bilo več nobenega dvoma, da prihaja po kolovozni poti od Kaplje navzgor motorno vozilo. Dušebrižnik še nikoli ni čul, da bi se pripeljal na Slamenico kdo z motornim kolesom ali avtomobilom, ne od bistriške, ne od krpeljske strani. Dogaja se torej nekaj nenavdnega.

Gospod Simon je mogel kmalu ugotoviti, da je bilo motorno kolo, saj je bil ropot že čisto blizu. Ako zavije proti župnišču, so banditi, ki gredo izropat cerkev in župnišče, je menil zbegani dušebrižnik.

Svetloba na zidu je pokazala, da je motorno kolo zavilo proti župnišču. Še nekaj trenutkov in se je ustavil tik ob hiši. Gospod Simon je v oburu skočil po skiro in hitel v vežo, da bi bil tam prej kot bi banditi udrli v župnišče. Težki moški korakali so se bližali vratom. Bila sta najmanj dva moška, bogve koliko pa jih je bilo še, zažadi.

Dušebrižnik je hotel obuditi popolno kesanje, a ni bil več zmožen. Že je nekdo močno udarjal s petjo na vrata.

Gospod Simon je vedel, da je prišla zanj zadnja ura.

„Kaj hočete vendar?“ je s poslednjimi močmi zakričal nad banditi.

„Je tu župnišče?“ je zunaj nekdo zahtevno vprašal prav tako po nemško.

Najmanjšega dvoma ni bilo več. Prav nadenj so prišli. Le skiro v roki mu je dajala še iskrico upanja. Zato je zvito odgovoril: „Ako iščete župnika, morate iti v hišo onstran cerkve. Tam vprašajte po njem!“

Krakji in ropot motorja so pričali, da je vsaj en bandit odšel. A kaj bo, ko se vrnejo od gostine? Elna rešitev je bila v tem, da izkoristi te trenutke in se reši iz župnišča. Toda gorje mu, če je ostal drugi bandit pred vrati za stražo! Naravnost v roke mu bo padel.

Gospod Simon je tvegaj življenje. Vrgel je z vrat zapah, odprl in skočil pod župnišče in dalje tja do ograje in grmovja. Nikogar ni bilo pri vratih. Bil je rešen.

Iz svojega novega skrivališča je mogel spat mirneje presojati položaj. V mežnariji so bili že vsi pokoncu. Motorno kolo je prihajalo od gostilne in se ustavilo pred mežnarijo. Mežnarica se je spustila z neznancem v pogovor.

Kmalu nato sta nadaljevala pot proti Snežnici, ne da bi se pršla posloviti v župnišče. Še dolgo se je čul iz gozda ropot motornega vozila. Možakarja sta blodila po gozdnih poteh. Kam?

Gospod Simon se je šel dostojneje obleč, nakar je stopil do mežnarice, da mu pojasni položaj. Bila je še vedno zunaj z otroki.

„Kaj iščeta vendar tod ta dva človeka?“ jo je vprašal.

„Slepavit gresta! Eden je angleški oficir iz Kaplje, drugi je domačin, ki sorenmlja Angleža na Snežnico k Lesu (Lessbauer). Anglež se je spoznal v Bistrici z Lesovo hčerjo, a je bil pred kratkim prestavljen v Kapljo. Noheden od njiju ni pozna poti od te strani. Povrh sta pa še oba pijana,“ mu je z nasmeškom hitela pojasnjevati mežnarica.

„In ob tej uri!“ se je čudil župnik.

„Da, ob tej uri je čas za sleparje,“ ga je pogovarjala sosedka. „Zame ni to nič posebnega. Domači fantje hodijo vsako noč tod okrog. Res čudno, da še ne veste tega. Se boste morali pač privaditi. Jaz mislim, da doli na Kranjskem glede tega ne bo dosti drugače. Tudi sinoči je bil najbrž kak slepar pod vašim oknom, je uvajala mežnarica župnika v nočne skrivnosti.

Dušebriznik je imel dovolj pojasnil. Vrnil se je vsaj na zunaj pomirjen proti domu. Sram ga je bilo, da po dveh letih še tako malo pozna razmere v svoji fari in da je toliko strahu užil čisto brez potrebe. Obenem pa je bil vesel dognanja, da je Slemenica ista danes kakor pred sto leti...

Pred župniščem se je še enkrat ozrl na svoje skrivališče. Šel sedaj je začutil, kako zelo so ga opeklo koprive, ko je tičal v njih. Pobral je pred vratj sekiro in jo vrgel v vežo. Dal je na vrata zapah in pri tem glasno dajal duška svojim čustvom.

„Le čemu si toliko ženem k srcu napake svojih faranov, ko so pa Angleži še slabši. Če že domačini hodijo ponoči okrog, ni taka reč, saj imajo radi stoletne navade že pravico do tega. Povrh pa še skoraj neslišno švigajo od hiše do

hiše. Hudo je to, da si tujci, ki so šele dve leti tu, jemljejo že vse pravice. Razen tega pa ti motorizirani sleparji spravijo vso vas pokonci in bi menda radi, da bi jim šel župnik še pot kazat ali jim bil celo za tolmača...“

Še dolgo v noč je gospod Simon v postelji premišljeval pravkar doživeto, pomladansko gorsko idilo, v kateri je prav on igral glavnega junaka. Že v polsnu je delal trden sklep, da se odslej ne bo nikogar več bal, čeprav bi banditi skakali že skoz okno v sobo. A komaj ga je objel spanec, so res prišli banditi ponj in ga odpeljali v temni gozd. Ko so si tam okrog ognja sedeč pričeli brusiti sekiro in nože, je zbral zadnje moči in zbežal. Toda tolovaji so ga dohiteli in podrli na tla. Gospod Simon se je pri padcu močno pobil in se prepoten na tleh ob postelji zbudil. Zahvalil se je Bogu, da so bile sanje, zlezal v posteljo in spet zaspal.

To pot so bile sanje lepše. Videl je vso Slemenico prepreženo z asfaltnimi cestami, ki so po njih brzeli motorizirani angleški sleparji. Nekateri so ga ob luninem svitu opazili, a mesto da bi jih bilo sram — tega Angleži ne poznajo! — so mu klicali v pozdrav kot staremu znancu:

„Good night, Father!“

MODERNI APOSTOL BREZDOMCEV

DR. IVAN AHČIN

Opolnoči 1. februarja letošnjega leta je 2.000 ljudi s 500 avtomobili napolnilo place du Panthéon sredi Pariza. V francoski prestolnici je pritisnil nenavaden mraz — 15° pod ničlo. Prejšnje jutro je l'abbé Pierre po radiu izdal sledeč poziv: „Prijetelji, na pomoč! Več ko 2.000 jih spi na cestah. Včeraj ponoči je ena žena zamrznila na pločniku boulevarda de Sébastopol. Prihitite in pomagajte mi, da

to noč poberemo brezdomce po cestah Pariza. Dokler traja mraz, zbirajte se na place du Panthéon!“

S tem pozivom je oče Pierre spravil na noge ves Pariz in povzročil splošno mobilizacijo za boj proti mrazu in v pomoč brezdomcev. S 500 avtomobili so jih takoj prvo noč šli iskat po cestah. Mestna občina je dala kot zasilno prenočišče na razpolago velike postaje podzemne

železnice. Po vseh županstvih pariške okolice so za brezdomce odprli čakalnice. Policija je dobila nalog, da posamezne policijske stražnice s svojimi vozili iščejo brezdomce po svojem okolišu in jih spravljajo nočevat v zakurjene policijske stražnice. Še isto noč, 1. februarja, so na ta način na poziv o. Pierra pobrali 1000 revežev po ulicah in jih spravili na varno.

Pokazalo se je, da ima tudi Pariz veliko socialnega čuta in mnogo plemenitih src, le manjkalo je nekoga, ki bi vso to dobro voljo znal sprovesti v dejanja. To je storil o. Pierre.

Drugo noč je največja pariška kino dvorana palace Gaumont nabito polna. 6000 ljudi čaka patra Pierra. Toliko so o njem čuli in brali po časopisju in revijah. Sedaj ga imajo pred seboj na odru v luči reflektorjev. Slok, visok, blede obraz mu obdaja kapucinska brada, oblečen v redovniško haljo stoji pred tisočglavo množico. Govori o brezdomcih, o

Oče Pierre odgovarja časnikarjem na vprašanja

Članj „Tovarišije iz Emavs“ so našli človeka brez stanovanja. Odpravijo ga na kraj, kjer taki reveži najdejo streho in hrano

stanovanjskih brlogih v obširnih pariških predmestjih, o tragedijah, ki se dogajajo v letošnji strašni zimi. V eni noči jih je zmrznilo 17!

Množica napeto posluša. Saj so že dosti slišali o bedi, ki vlada v predmestjih. Toda pred njimi stoji človek, ki se je med brezdomci naselil in sam postal brezdomec, da jim pomaga. Redovnik, ki že dolge mesece zbira steklenice, cunje in odpadke po mestu, da za izkupiček postavi tu in tam leseno barako, kamor spravi par družin s ceste. Že so poznali tega patra cunjarja, ki je v družbi nekaterih drugih mož zbiral odpadke po mestu. Sedaj zvedo, da ima že okrog 200 pomočnikov, ki se imenujejo „Tovarišija iz Emavs“. Naziv se bo pač našal na svetopisemski dogodek, ko se je Jezus prikazal učencema na poti v Emaus. Ko pa so se približali trgu, kamor so šli, se je Gospod delal, da gre dalje. In silila sta ga, govoreč: „Ostani z nama, zakaj proti večeru gre in dan se je že nagnil“ (Lk 24, 29). Oče Pierre

in tovariši vidijo v brezdomcih, v teh svojih „najmanjših“ bratih Kristusa samega, ki ga skušajo spraviti pod streho, da ne bo na cesti vzel konca od hudega. Ti „tovariši iz Emausa“ niso morda kakšni brezposelni postopači. So delavci, ki po korčanem osemurniku gredo na novo delo, kako bi mogli pomagati svojim tovarišem, ki so brez strehe. Tudi brezdomci, o katerih je govor, niso brezposelni pohajkovači. Vsi so delavci, a zaradi pičlih dohodkov in veliko otrok ne najdejo stanovanja. Poiskali so si zavetja v podrtijah okrog Pariza, ki jih je zapustila vojna. Poleti je šlo, a sredi tako nenavadno ostre zime...?

Oče Pierre prihaja iz tega pasa revščine in stanovanjske bede in poziva pariške meščane, naj pomagajo z dobrim srcem svojim bratom. Verjamejo mu in mu pomagajo. Zbirka v pomoč brezdomcev, ki so jo tisto noč napravili po dvorani, je vrgla 1.600.000 frankov! Patru Pierru in njegovim tovarišem iz Emausa že ne bo več treba zbirati čunj... .

Potem govori po pariških cerkvah in mogočnih katedralah. Slika bedo, ki vlada pre vrati sijajnega Pariza, ki so jo mnogi slutili, a niso poznali vse njene obsežnosti in grozote. Samo zbirka v razmeroma mali cerkvi v Billaucourt je po njegovem govoru vrela pol milijona frankov. „Ljubite jih!“, poziva pater Pierre. „Vi ne smete spati, dokler je pred vašimi vrati toliko bratov v skrajni stiski!“

Ko so v državni zbornici razpravljali o kreditu za obnovo, je v stanovanjskem brlogu v premestju zmrznil dveletni otrok. L'abbé Pierre je pismeno pozval ministra za obnovo, da se osebno udeleži otrokovega pogreba. In minister M. Le maire ni odbil poziva. V najhujšem mrazu je šel odkrite glave 2 km daleč za otrokovo krsto na predmestno pokopališče.

Prebivalstvo Francije se živo zanima za delo in osebnost duhovnika, ki je znal na tako izreden in učinkovit način

položiti prst na rano sodobne družbe: „Ne morete mirno spati, dokler je vaš bližnji v skrajni bedi!“

Redovnikovo pravo ime je Henri Grouès. Rojen je bil 1912 iz ene najhotejših lijonskih družin. Vzgojen pri jezuitih, je potem, ko je postal polroleten, razdelil svojo dedščino med roveže in postal kapucin. Po duhovniškem posvečenju je dobil v oskrbo malo faro sv. Jožefa blizu Grenobla. Osvobodilno gibanje v času nemške okupacije je tudi njega zajelo. Nudil je zavetje uhajalcem, ki so se skušali prebiti v Švico. Gestapoga je prijela, pa ji je ušel. Pomagal je pri tajnem glasilu „L'Union Patriotique“. A je padel v roke Italijanom, nemškimi zaveznikom. Tudi tokrat se mu je posrečilo uiti. Spravili so ga v severno Afriko, kjer je postal mornariški kurat na vojni ladji.

Po osvoboditvi Francije in vrnitvi v domovino ga je poklical kardinal Suhard k sebi: „Vas še veseli boriti se?“ ga je vprašal. „Da, eminenca,“ je bil odgovor. — „Potem pa kandidirajte pri prihodnjih volitvah v ustavodajno skupščino.“ Je kandidiral in bil v okraju Meurthe-et-Moselle izvoljen na listi krščanskih demokratov.

Še vedno je poslanec. Toda živi dvojni življenje. Čez dan prisostvuje parlamentarnim sejam, ponoči pa je apostol. V Neuilly-Plaisance ima svoj glavni stan, to je sredi „rdečega pasu“ pred vrati Pariza. Tja prihajajo tudi darovi za njegove varovance, ogromno darov, več kot je mogel pričakovati. V enem tednu, to je sredi februarja, ko je pritisnil izreden mraz, je oče Pierre zbral: več kot 120 milijonov frankov, v denarju, 20.000 toplih odevi, 12.000 oblek, 10.000 hlač, 8.000 površnikov, 7.000 parov čevljev, 2.000 srajc itd. Ima že svoj tekoči račun v banki, kjer je deponiral 100 milijonov. „Bomo zidalj družinska stanovanja,“ se prijazno smehlja oče Pierre, „a ne več iz lepenke, ampak zidane iz trdnega materiala.“

KAJ PA MED NAMI?

ARGENTINA

Slovenski dušnji pastirji v Argentini: Anton Orehar, Jože Jurak, Kar l Škulj, Janez Hladnik, Matija Lamovšek, Janez Kalan, Alb'n Avguštin, Janko Mernik in Vinko Flek so se po posvetovanju z mnogimi slovenskimi rojaki odločili, da začnejo z akcijo za nakup Slovenske hiše, ki naj bi bila versko, kulturno in prosvetno središče vseh Slovencev v Argentini. Do sedaj so se Slovenci zatekali v hišo na ulici Víctor Martínez 50 v Buenos Airesu, ki je last župnije sv. Julije. Nad šest let je ta hiša služila slovenskim potrebam. Toda vsako gostoljubje se enkrat konča. Tako smo zadnje čase spoznali željo, da se izselimo. Zato je bilo potrebno misliti na osamosvojitvev in iskati možnost kako priti do hiše, kjer bi imeli zatočišče vsi, ki jim je mar verska in narodna bodočnost slovenske skupine v Argentini. Začeli so to akcijo slovenski dušni pastirji zato, da bo mogoče pri njej sodelovati vsakemu Slovincu, ki krščansko misli ne glede na to, kateremu društvu pripada. Poleg tega bo lastnina hiše, ki bo cerkvena, najbolje zavarovana pred različnimi možnimi spremembami. Za nakup prihaja v poštev hiša na Ramón Falconu 4158 v Buenos Airesu, 150 metrov proč od glavne buenosaireske ulice Rivadavia na niži višini 8700. Do te hiše imajo vsi Slovenci iz Velikega Buenos Airesa približno enako daleč in najboljšo prometne zvoza. Stala bo hiša, ki ima 1300 m² zemljišča 280.000 pesov ali 14 000 dolariev. Da se bo nakup dal izvesti, je potrebno, da vsi Slovenci to akcijo čim bolj izdatno podprejo. Ker bo imelo tudi „Duhovno življenje“ v novi hiši svoje prostore, prosimo vse bralce, tako v Argentini kakor drugod po svetu,

da pri akciji za nakup hiše po svojih močeh sodelujejo. Prispevke hvaležno sprejema Dušnopastirska pisarna Víctor Martínez 50, Buenos Aires.

Velikonočni prazniki so tudi letos globoko zajeli vse slovenske rojake iz Buenos Airesa in okolice. Najbolj se je to videlo na velikonočno soboto pri vstajenjski procesiji. Ta procesija, ki je edina te vrste v Argentini, pritegne vsako leto okoli 1500 vernikov in zdi se, da jih je vsakič več, kajti družine rastejo in ljudje čutijo potrebo, da se za tako vzvišen in domač praznik, kot je velika noč, skupaj snidejo. Najsvetejše je nosil direktor slovenskih dušnih pastirjev v Argentini č. g. Anton Orehar. Asistirala sta čč. gg. dr. Mirko Gogala in p. Ciril Petelin O. Cist., nižjo asistenco pa so imeli na skrbi gospodje bogoslovci iz slovenskega semenišča v Adrocué. — Na sam praznik pa je bila slovesna levitirana maša v cerkvi sv. Frančiška Saleškega na ulici Belgrano. Pel jo je subdirektor č. g. Jože Jurak, na koru pa je sv. mašo dovršeno spremljal pevski zbor „Gallus“.

O Marijinem letu in Slovencih — Marijinem narodu je govoril 28. marca t. l. na prosvetnem sestanku v Mendozii prof. Rožidar Bajuk. Govornik je podal vse polno lepih misli o odnosu našega naroda do Marije Pomočnice. Zlasti so se ti odnosi poglobili v letih trpljenja in zadnje svetovno vojno. Na prvo soboto v maju 1945, katera je bila zadnja od peterih, ki so jih Slovenci opravljali po priporočilu škofa dr. Rožmana, pa smo odšli v svet s trdno nado, da se z Marijino pomočjo spet vrnemo na slovensko grudo. — Isti govornik je bil povabljen, da govori na zborovanju argentinske KA

v Mendozi o tradicijah, ki vežejo slovenski narod na Mater božjo. Za svoja izvajanja je želel toplo priznanje od strani hvaležnih argentinskih poslušalcev.

KANADA

Med slovenskimi rojaki v Torontu se je osnoval poseben župnijski odbor, sestavljen iz treh versko-cerkvenih organizacij: Društva najsvetejšega Imena Jezusovega, Katoliške akcije in deklishe Marijine družbe. Ta odbor si je kot cilj zastavil dostojno praznovanje Marijanskega leta med Slovenci v Torontu. V kratkih besedah si je začrtal sledeči program: še bolj približati Marijo tistim, ki jo radi imajo; poiskati tiste, ki so na Marijo pozabili; z molitvijo izprositi od Marije tistih dobrot in milosti, za katere nas sv. oče poziva, naj prosimo. Prvi sklep odbora je bil poživitev rožnega venca po naših družinah. Drugo, za kar je odbor dal pobudo, pa je skupinska molitev v družinah. Sosedje, prijatelji in znanci se zberejo na kak pomemben Marijin dan enkrat v tej, drugič v drugi hiši in se pred Marijino podobo o Njej pogovorijo, zmolijo Mariji na čast rožni venec in litanije. Na praznik Marijinega Oznanenja je isti odbor organiziral obisk dveh Marijinih cerkev v Torontu: cerkev Luške Matere božje in poljsko Marijino cerkev. Odbor izdaja tudi svoje informativno glasilo „Marijino leto“, ki izhaja po potrebi.

Tomaževa proslava v Torontu je ob priliki praznika sv. Tomaža kar dovolj razgibala slovensko katoliško izobraženstvo. Če za koga, veljajo za naše izobražence besede sv. pisma: „Vi ste sol zemlje. Če se pa zemlja spridi, s čim se bo solila?“ Toda pot do solidnega znanja je samo ena: pot resnega in trdega študija. — Tomaževa proslava je obsegala tri referate. Prvega je podal na zanimiv način ing. V. Bratina pod naslovom: „Misli ob Summi sv. Tomaža“. Govoril je o odnosih empiričnih (izkustvenih) znanosti, kot so fizika, kemija, astronomija do filozofije, dotaknil problema, ali empirične znanosti vodijo k Bogu ali proč od Njega in zavrnil izkustvene znanstvenike, ki zelo radi zaidejo v filozofiranje, kar pa ni njihova

naloga. — Drugi referat je podal P. Markez. Prikazal je sodobne gospodarske, politične, pravne in moralne nauke v luči katoliškega nauka. Referat je bil zgoščen in za tiste, ki v družbenih vedah niso šolani, pretežak. Tretji referat pa je imel rev. Janez Kopač CM. Govoril je o nalogah katoliških izobražencev, poslušajoč se govorov in navodil papeže Pija XII. inteligenci in nato svoje misli naobrnil na slovenske izobražence, kakor naj ti delujejo med svojimi rojaki.

Iz mesta Vancouver se je preselil na novo službeno mesto č. g. Martin Turk. Mesto se imenuje Vancouver North, ker leži na severu od mesta Vancouver in je od njega ločeno po morskem zalivu. Novi kraj g. Turka se razprostira na strmih bregu, od koder je krasen razgled na morje in visoke gore v ozadju. Glavno delo, ki ga opravlja g. Turk, je spovedovanje. Ob nedeljah ima eno mašo tudi za Slovence in Hrvate v mestu Vancouver. Ker v Severni Ameriki in Kanadi dušno pastirstvo brez avtomobila ni mogoče opravljati, se pridno uči šoferske umetnosti. Da bi Slovenci in Hrvatje prišli do svoje narodne župnije, zaenkrat ni misliti, ker jim je vera bolj malo mar. Morda bo sčasoma postalo bolje, kajti do sedaj so Slovenci in Hrvatje desetletja bili brez svojega duhovnika.

POLJUBI ME!

POLJUBI ME,
ZA ZADNJO NOČ!
MARIJA,

HUDIČI
SKLEPAJO
OGNJEVIT OBROČ.

NI ZVEZD.
NI CEST.
TESNOBA
Z GRMOV VISI.

POLJUBI ME,
MARIJA,
ZA BOJ NOČI!

Vladimir Kos

Kaj pa doma

Koncem aprila 1954 je obhajal zlato mašo težko preizkušeni opat stiškega samostana dr. Avguštin Kostelec. Poleg njega so letos zlatomašniki sledeči gospodje: lazarist J. Šporn, župnik Ignacij Züst in dekan Alojzij Kurent. — Biseromašniki so pa: prelat Josip Volc, katehet Anton Čadež, župnik in pisatelj Franc Sal. Finžgar in župnik Dolinar.

Ponovno so v Ljubljani zaprli stolnega prošta dr. Franca Kimovca. Poročilo iz Ljubljane pravi, da so ga zaprli, „ker je na prižnici preveč jasno označil resnico in branil pravico“.

Še vedno hira doma po zaporih 158 duhovnikov. Od teh je 124 katoliških, 24 pravoslavnih in 10 muslimanov. Pred kratkim sta bila na Reki obsojena dva katoliška duhovnika na več let ječe, ker sta nagovarjala sobrate, naj se ne vpišejo v Cirilmetodijsko društvo.

V nedeljo, 14. marca, ob pol 3 zjutraj je umrla č. sestra uršulinka m. Elizabeta. Pokopali so jo naslednji dan ob 2 popoldne. Pogreba se je udeležilo več njenih sester. Prišle so iz Ljubljane in Mekinj v škofjo Loko, kjer je umrla. Prisostvovala so tudi njene znanke in bivše učenke. Pogreb je vodil škof mons. Vovk. V cerkvi so zapeli „Libero“, nato pa samostanske pevke še eno pesem pokojnice „Blagor vam čisti v nebeški krasi...“, ki se je lepo skladala z belo krsto pred glavnim oltarjem; za konec so zapeli še „Nad zvezdami“. Nato je imel g. škof prelep govor kar v cerkvi. Povedal je nekaj podatkov iz njenega življenja in skušal orisati njen lik na podlagi citatov iz njenih pesmi. Povdaril je njeno pomembno vlogo v slovenskem narodnem slovstvu, predvsem pa da je bila vzorna redovnica, biser svete Cerkve in

uršulinskega reda. Dolga leta je bila ljubljanska prednica, provincijalna pa s presledki do leta 1951. Imela je naduho in srčno vodenico. Zelo veliko je trpela pred smrtjo. V petek je še prejela sv. maziljenje. V soboto je izrazila željo, da bi šla v nedeljo k sv. maši, čeprav je bila brez moči. Ležala je pravzaprav samo dva dni; v četrtek je bila še pri sv. maši v koru. Tako ji je Jezus poplačal njeno ljubezen do presvete Evhari-stije. Ko jo je v soboto zvečer mati prednica vprašala, če še kaj želi, je rekla s težavo: „Boga!“ To je bila njena zadnja beseda. — Pokojna mati Elizabeta je spolnila 75 let življenja, potem ko je 54 let preživela v samostanu kot uršulinka. Bila je znana in zelo priljubljena pesnica. Njene pesmi, zlasti tiste, ki so zbrane v zbirki „Iz moje celice“ bodo še poz-

Sv. Barbara v Slovenskih Goricah

nim rodovom pričale o lepoti in globini duše pokojne redovnice. Prav zaradi svoje duhovnosti in globokih misli so njene pesmi prodrle v cerkev, na odre, kulturne prireditve in pa slovenske domove. Njena je tudi knjiga „Cvetje na poti življenja“, ki je nadvse praktična, ker vsebuje priložnostne pesmi za razne slovesnosti, kakor god, prvo obhajilo, novo mašo, sprejeme in podobno.

Misticizem je biseda, ki jo slovenski komunisti rabijo, kadar hočejo osmešiti vero. Radi tega „misticizma“ je pred kratkim izgubil službo učitelj Leopold Vostner iz Slovenjgradca. Komunistično časopisje v domovini je vedelo povedati, da je Vostner kot učiteljski pripravnik poklanjal znanec molitvenike, katere naj bi ti dajali svojim otrokom. Zato ga je disciplinsko sodišče prve stopnje obsodilo na trajno izgubo državne službe, „kajti kot širitelj misticizma ni bil v stanu napredno vzgajati mladine in je poleg tega še škodoval ugledu učiteljskega stanu, ki hoče živeti prosto verskih predsodkov“. — Tudi na Hrvaškem se nadaljuje preganjanje versko zavedanih vzgojiteljev. Po vesteh, ki so prišle v Avstrijo, je bilo na Hrvaškem odpuščenih okrog 120 učiteljev in učiteljic, ker so vsako nedeljo redno hodili k službi božji.

Razporoke civilnih zakonov v Jugoslaviji rastejo iz leta v leto in d lajo preglavice že samim oblastem. Kakor znano, komunisti povsod, kjer pridejo na oblast, takoj vpeljejo civilni zakon in z njo združeno razporoko. Razporoko smatrajo za višek civilizacije. Toda po desetih letih vladanja „Slovenski poročevalec“ v Ljubljani že tarna nad žalostnimi posledicami, ki so v zvezi z razporoko. Leta 1952 se je okrogno sodišče v Ljubljani bavilo največ z razporokami in sicer 68% od vseh civilnih zadev. Leta 1953 pa je odstotek zrastel na 90, to se pravi da skoro ni reševalo drugih problemov razen zakonskih. V 65% primerih je zakon tudi dejansko razvezalo. Škoda, da časopis ne pove številke, temveč samo odstotke. Seveda je bila velika večina razvezanih zakonov sklenjena po letu 1945, kar dokazuje, da mladina,

vzgojena v komunističnem duhu, nima onega čuta za družinsko sožitje kot so ga imeli prejšnji rodovi. Manjka ji pač verske vzgoje in zakramentalne milosti. „Slovenski poročevalec“ nato enkrat pravilno ugotavlja: „Zlo razporoke ni toliko v razvezovanju zakona, temveč v nje posledicah: otroci ostanejo nepreskrbljeni in zanemarjeni, žene pa se hipoma znajdejo na cesti.“ — Tako je pač vedno, če se božjih zakonov ne spoštuje več.

Komunizem je čoma zakonito dovoljen splav. Posledice so žalostne. Od leta 1948 do 1952 je bilo v Jugoslaviji registriranih 129.565 splavov. V Srbiji jih je bilo 61.860, na Hrvaškem 33.917, v Sloveniji 16.583, v Bosni in Hercegovini 11.103. Resnična številka odprave plodu pa je še strahotnejša, kajti uradna jugoslovanska statistika jemlje v poštev le primere, ki so se izvršili po bolnišnicah. Koliko pa je splavov izvršenih po babilcah, zdravniških konzultorijih in po privatnih osebah, pa ve le Bog. Vsekakor so številke porazne in dokazujejo, da komunizem ni za obranitev družin, temveč sorodeluje pri njih razkroju.

Na Hrvaškem je dijaška mladina, kot poroča „Croatian Information Bulletin“ (München), božične praznike preživela na „reakcionarni“ način. 23. decembra so na mnogih šolah profesorji z začetkom ugotavljali, da mladine ni v šoli. In je ni bilo do 4. januarja. Tako profesorjem ni ostalo drugega, kot da so tudi oni odšli na počitnice. Verjetno prav radi. Komunistične oblasti so sicer grozile z represalijami, a kasneje je vse utihnilo. Verni dijaši pa so dokazali, da jim je vera ljubša kot rdeče laži.

Ministrstvo za notranje zadeve v Jugoslaviji je naročilo vsem poštanim uradom, naj skrbno pazijo, da se ne bi vtihotavila v državo knjiga „The case of Cardinal Stepinac“ (Primer kardinala Stepinca), ki jo je na dokumentarn način napisal znanj kanadski pisatelj in zgodovinar Richard Pattee. Ker na nekaj izvodov knjige, ki dokaže moravno ljublbo Titovega režima, že kroži med ljudmi, je notranji minister Ranković še posebej zabičal, da na noben način knjiga ne sme priti v roke kardinalu Stapincu.

SLOVENSKA KOROŠKA

Po preselitvi iz Krke je dobilo celovško bogoslovje streho v Marijanišču, katero je sezidal pokojni krški škof Kahn, da bi služilo namenom malega semenišča. To Marijanišče je za časa obeh svetovnih vojn služilo kot vojaška bolnišnica, nacizem ga pa je uporabljal tudi v druge politične in upravne namene. Ob koncu druge vojne so pa še bombe posloplje močno poškodovale. Po vojni so v marjaniških razvalinah nastanili gimnazijo realko ter vrsto ljudskih in glavnih šol. Leta 1952 se je najprej izselila gimnazija v svoje prostore, katere so Angleži vsaj deloma izpraznili, leta 1953 pa so dobile tudi ljudske in glavne šole svojo streho. Tako je prišla na vrsto tudi preureditev Marijanišča. Z dozidavo tretjega in prezidavo drugega nadstropja je dobilo bogoslovje nove, moderno in potrebne primerno urejene prostore.

„Kaj pravite vi?“ se sprašuj, neki dopisnik v 10. številki „Našega Tednika — Kronika“. Najprej pove, da ni načelno nasprotnik plesa, še manj zabave. V plesu gleda visoko harmonijo med muziko in krakiranjem. Če so stari narodi nekdanj prirejali ples v čast božanstvom, je moralo biti v plesu nekaj vzvišenega. Danes pa so ples potegnili v golo spolnost in ga tako oropali vse njegove prvotne veličine. Nato omeni dva primera, ki sta ga silno pretresla. Srečal se je z nekim fantom, ki večkrat kot muzikant prisostvuje plesom, pa ga je vprašal, kdaj se bo oženil. Odgovor je bil nepričakovan: „Na plesih sem videl toliko nemoralnega, da sem začel dvomiti nad poštenostjo žensk. Raje se ne bom ženil, kajti ne bi rad osnoval družine s takimi ženskami.“ — Spet drugič je dopisnik lista korakal skozi podjurski Kamen. Na vaški lipi je bil nabit plakat, ki je vabil na zaključno prireditev šivalnega tečaja. Taki tečaji imajo pri vsem svojem strokovnem povdaru tudi vzgojni značaj. Saj so ga med drugimi obiskovala tudi komaj šoli odrastla dekleta. In ti otroci vabijo na ples! Kot da tečaj ne bo dobro končan, če se ne zaključni na plesišču! Upravičeno pravi dopisnik: „Ali res starši ne znajo vzgajati svoje mladine? In ali res ne čutijo več odgovornosti za svoje otroke?“

Marijino božjo pot v Lavantu (Vzhodna Tirolska) smo radi obiskovali v t žkih begunskih dneih, ko smo še živeli v taborišču Peggez pri Lienzu. Na sliki se vidi spodnje in gornje svetišče z romantično okolico. V ozadju se dvigajo močnoj lienski Dolomiti z znanim Roter Turnom na skrajni desni

Občinske volitve na Koroškem, ki so se vršile 14. marca 1954 so dale približno isto sliko kot leta 1950. Po uradni objavi so dobile slovenske liste na volitvah 4385 glasov, leta 1950 pa 4756. Ker so bili slovenski glasovi v nekaterih občinah oddani za skupne liste in so ponekod titovci volili socialiste, je bilo po zadržanju lista „Naš tednik — Kronika“ doseženo najmanj število slovenskih glasov iz leta 1950. Na dan volitev je bilo vreme zelo slabo. Kljub temu je od 222.766 volilnih upravičencev ta dan volilo 87 odstotkov.

PRIMORSKE VESTI

Kulturni večer v Gorici. Letos praznujemo 50 letnico rojstva prerano umrlega pesnika kraških gmajni in borov, Srečka Kosovela. Vsi Slovenci, predvsem vsi Primorci, se ga te dni živo spominjamo. Velike slovesnosti so bile tudi v Jugoslaviji, v njegovem rojstnem kraju v Tomaju. Tudi v Gorici v tem pogledu nismo zaostali. Najprej so našega kraškega pesnika proslavili na slovenskih solah, kjer je prof. Bekar, Kraševac po rodu on sam in Kosovelov sovrstnik in prijatelj z univerze, prikazal Kosovela kot pesnika in bogoskatelja. Sledil je kulturni večer na Placuti, posvečen Srečku Kosovelu. G. dr. Anton Kacin nam je živo predstavil tega mladega pesnika v vseh njegovih stremljenjih, delu in hrepenenju, v vsem njegovem trpljenju. Sledile so še recitacije najlepših Kosovelovih pesmi.

Duhovniški Marijin dan v Gorici. Na praznik Marijinega oznanjenja smo imeli tudi v Gorici duhovniški Marijin dan. Najprej so se duhovniki zbrali v stolni cerkvi, kjer so prisostvovali nadškofovi sv. maši. Nato so duhovniki, čez 100 po številu, šli v semenišče, kjer jim je v velikih dvorani govoril mons. Biasutti iz

DVE SESTRICI

Ob Sovodnjah sončnih pri Gorici srečata Vipava se in Soča: resna prva, druga skakljačica — s toplimi pozdravita se klici.

Še akacij družba nasmejana prisluškujē, kaj ti sestri zvesti v dolgi si zaupata povesti, preden kreneta v objem Jadrana.

Kaj je Gôram novi čas prinesel, vse odkar jih tujca je otresel, Soča ve... In bôl se je poloti...

Kaj pod Nanosom dolina pravi tja do Krasa, znano je Vipavi... Njune vode kaplja grenka moti...

Ljubka šorli

Vidma o Mariji v božjem načrtu človeškega odrešenja. Pogled na tako veliko število zbranih duhovnikov je bil res veličasten.

Verska igra „Brezmadežna“ v Gorici. V nedeljo, 4. aprila, je slovenska deklirška Marijina družba v Gorici uprizorila krasno uspele versko igro „Brezmadežna“. Bila je to prva javna proslava Matere božje v Njej posvečenem letu. Brezdvoma jo je bila Mati božja vesela, kajti dekleta so se zelo potrudile, da je igra kar najbolj dovršena prišla na oder. V igri nastopajo le nadangeli in mali angelci in pa Mati božja. Zelo posrečeno in ljubko je bilo rajanje angelcev, ki so skozi na odru od prvega do petega dejanja. Po veliki noči so družbenice igro ponovile, kajti mnogi so morali pri tej prvi prireditvi domov, ker je bila dvorana že zasedena. Igra „Brezmadežna“ je spisal pred leti neutrudni g. mons. Srečko Gregorc in so jo dekleta v šturjah na Vipavskem že tudi igrale. G. monsenjor je sedaj igri dodal še eno dejanje, kjer povdarja predvsem prikazanja Matere božje v Lurdu in Fatimi in pa brezboštvo, ki ga je na svet prinesel komunizem. A Mati božja na koncu igre slovesno izjavi: „Končno bo zmagalo moje brezmadežno srce.“

Marijin teden na Tržaškem. Začeli so v škednju, najbližji tržaški okolici, kjer prebiva še mnogo Slovencev. Bilo pa je obenem preskrbljeno tudi za Italijane. Vsak dan sta bili dve pridigi, ena zjutraj ob 6, druga zvečer ob 7 z blagor slovom. Govore je imel č. g. Fidelis iz Gorice, ki je mirno in prepričevalno podajal temeljne resnice, predvsem o poslednjih rečeh, kar moderni človek tako rad pozablja. Posebno ganljiv in nepozaben za vse je bil dan za bolnike. Pripravljalni so jih s privatnimi avti, ali pa z Rdečim križem v cerkev, kjer so prisostvovali sv. maši in slišali tolažilne besede govornika. Ob koncu je vsak dobil blagoslov z Najsvetejšim. Prav tako je bil lep dan za šolarje in najmlajše. Lepo Marijino proslavo so zaključili s 40 urnim češčenjem.

Prav tako je lepo potekel Marijin evharistični teden v Kontovelju. Vsak dan sta bili po dve pridigi č. g. Vidmarja.

Razpravljaj je o grehu in je ljudi zares tako omehčal, da je marsikdo razumel, kaj je greh in kako naj se ga reši. Stannovske pridige so bile dobro zastopane, zlasti za dekleta in žene. Ljudje so bili ob zaključku tako navdušeni, da bi hoteli, da bi se Marijin teden še nadaljeval.

Materinska proslava v Bazovici. Naša mladina je hotela na lep način proslaviti praznik naših mater. Skoraj štirideset oseb je sodelovalo s petjem, deklamacijami in krasno igro v treh dejanjih „Trnjulčica“. Številni igralci so se v svoje vloge tako živeli, da so znali vzbuditi v gledalcih smeh in jok. Veliko truda so zahtevale lepe plesne točke. Velika udeležba pri igri dokazuje, da našo mladino in njeno kulturno delo naše ljudstvo s hvaležnostjo spremlja.

Proslava materinskega dne v Jamljah. V nedeljo, 28. marca, so v Jamljah lepo proslavili materinski dan. Ker dvorane nimajo, so postavili oder kar na prostem in v prijetnem pomladanskem soncu se je zbralo veliko ljudi, zlasti mater, ki so s solznimi očmi sledili lepemu izvajanju dekliskega krožka, ki se je s tako toplino in ljubeznijo oddolžil svojim materam in obenem tudi vsem slovenskim materam.

Materinska proslava v Rojanu. Tudi v Rojanu se je materinska proslava zelo

posrečila. Tokrat so se izkazali naši najmlajši in pa prvokrat nastopili na odru Marijinega doma sami fantje. Kar dobro so se odrezali in pokazali, da nikakor nočejo zaostati za dekleti, ki so na odru že doma. — Pa tudi v Mačkovljah je materinska proslava povzdignila ugled naših mater in jim dala zadoščenje, ki ga zaslužijo. Prvi del je bil posvečen nebeški Materi Mariji, v drugem delu pa smo se oddolžili našim zemeljskim mamicam.

Števerjan. Pr. bujajoča se pomlad ni prinela v Števerjan, prijazno vasico na griču, samo novega cvetja in zelenja, marveč je obudila še drugo pomlad, ki je razgibala vso vas. V nedeljo, dne 7. marca, je bilo v tej vasi slovesno otvorjeno „Slovensko katoliško prosvetno društvo“, ki si je nadelo nalogo buditi katoliško in narodno zavest tudi med našim briškim ljudstvom. Izvoljen je bil odbor, ki bo dajal smernice kulturnemu delu.

CORREO ARGEN- TINO Suc. 6	TARIFA REDUCIDA
	Concesión No. 2560

„DUHOVNO ŽIVLJENJE“ MORETE NAROČITI IN PLAČATI NA NASLEDNJIH NASLOVIH:

- Argentina: Dušnopastirska pisarna, Víctor Martínez 50, Buenos Aires
- U. S. A.: Slovenska pisarna, 6116 Glass Ave, Cleveland 3, Ohio
- Kanada: Turk Francé, 263 Oakwood Ave, Toronto, Ontario
- Trst: Stanko Janežič, Mačkovlje 7, Dolina, Trieste
- Italija: Zora Piščanc, Riva Piazzetta 18, Gorizia
- Avstrija: Anton Miklavčič, Spittal a/Drau, D. P. Camp, Kärnten, Austria
- Avstralija: Fr. Rudolf Pifko, 45 Victoria Street, Waverley, N. S. W.

„Duhovno življenje“ je slovenski mesečnik, ki ga izdaja konzorcij (Orchar Anton), urejuje pa uredniški odbor (dr. Francé Gnidovec in Jože Jurak). — Naslov: Víctor Martínez 50, Buenos Aires, Argentina. — Celoletna naročnina znaša za Argentino po 30. juniju 1954 60 pesov, za USA in Kanado 5 dolarjev, za Italijo 2000 lir, za Avstrijo 75 šil., drugod v protivrednosti dol. — Tiska F. Grote, Montes de Oca 320

• PRIZADEVAJTE • SI , DA •

• BOSTE • IMELI • LJUBEZEN •

I. KOR. 13, 13

V TEJ ŠTEVILKI BOSTE BRALI

TIHI JUNAKI	Ivan Korošec	313
ROŽA MARIJA	Jože Rant	318
EL MES DE FLORES Y DE PRRIMEROS FRUTOS Joe Juck		321
SEGE NA DOMAČIH TLEH	Joža Kmetov	322
STARA GORA PRI ČEDADU	Marjan Marolt	326
VERA APOSTOLA PAVLA	Janez Kopač CM	330
ZAČETEK S PETROM	Dr. Mirko Gogala	334
SVETI PIJ X.	Dr. Filip Žakelj	337
SVETNIK V ANEKDOTAH	Branko Rozman	341
ŽENE V JEZUSOVEM RODOVNIKU .	Prof. P. Slapar	344
IVANA ARŠKA	Vinko Flek	348
VERSKA VZGOJA V PREDŠOLSKI DOBI Dr. Rudolf Hanželič		355
NOČ IMA SVOJO MOČ	Gregor Hribar	357
MODERNI APOSTOL BREZDOMCEV ..	Dr. I. Ahčin	360
KAJ PA MED NAMI?		363
POLJUBI ME!	Vladimir Kos	364
KAJ PA DOMA?		365
DVE SESTRI	Ljubka Šorli	368